

İSTANBUL
TOPKAPI
ÜNİVERSİTESİ

LİSANSÜSTÜ
EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

**ULUSAL BASINDA GAZETELERDE YAYIMLANAN
UYUŞTURUCU-UYARICI MADDELER VE MADDE BAĞIMLILIĞI
İLE İLGİLİ HABERLERİN İNCELENMESİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

ABDÜLSAMET KARAOSMANOĞLU

Güvenlik Bilimleri Anabilim Dalı
Güvenlik Bilimleri ve Uygulamaları Bilim Dalı

HAZİRAN, 2024

**ULUSAL BASINDA GAZETELERDE YAYIMLANAN
UYUŞTURUCU-UYARICI MADDELER VE MADDE
BAĞIMLILIĞI İLE İLGİLİ HABERLERİN
İNCELENMESİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

ABDÜLSAMET KARAOSMANOĞLU

23220701008

**Güvenlik Bilimleri Anabilim Dalı
Güvenlik Bilimleri ve Uygulamaları Bilim Dalı**

Tez Danışmanı: Dr. Öğretim Üyesi Gökhan AK

HAZİRAN, 2024

24/06/2024

YÜKSEK LİSANS TEZ ONAY FORMU

Enstitümüz Güvenlik Bilimleri Anabilim Dalı, Güvenlik Bilimleri ve Uygulamaları (Tezli) Yüksek Lisans Programı 23220701008 numaralı öğrencisi Abdülsamet KARAOSMANOĞLU'nun “**ULUSAL BASINDA GAZETELERDE YAYIMLANAN UYUŞTURUCU-UYARICI MADDELER VE MADDE BAĞIMLILIĞI İLE İLGİLİ HABERLERİN İNCELENMESİ**” konulu Yüksek Lisans tezi Enstitümüz Yönetim Kurulunun 31/05/2024 tarihli ve 2024/10 sayılı Yönetim Kurulu kararıyla oluşturulan jüri tarafından oybirliği ile 24/06/2024 tarihinde kabul edilmiştir.

	<u>Unvan</u>	<u>Adı Soyadı</u>	<u>Üniversite</u>	<u>İmza</u>
ASIL ÜYELER				
Danışman	Dr. Öğr. Üyesi	Gökhan AK	İstanbul Topkapı Üniversitesi	
1. Üye	Dr. Öğr. Üyesi	Elif GENÇKAL EROLER	İstanbul Topkapı Üniversitesi	
2. Üye	Doç. Dr.	Pınar AKARÇAY	İstanbul Üniversitesi	
YEDEK ÜYE				
1. Üye	Dr. Öğr. Üyesi	Tayfun GÜVEN	İstanbul Topkapı Üniversitesi	
2. Üye	Doç. Dr.	Mehmet Cem OĞULTÜRK	İstanbul Aydın Üniversitesi	

ONAYProf. Dr. Özlem KUNDAY
Enstitü Müdürü

(*) Oybirliği/Oyçokluğu hâli yazı ile yazılacaktır.

(**) Kabul / Ret veya Düzeltme kararı hâli yazı ile yazılacaktır.

AKADEMİK DÜRÜSTLÜK BEYANI

Yüksek Lisans Tezi olarak sunduğum “ULUSAL BASINDA GAZETELERDE YAYIMLANAN UYUŞTURUCU-UYARICI MADDELER VE MADDE BAĞIMLILIĞI İLE İLGİLİ HABERLERİN İNCELENMESİ” başlıklı çalışmanın, bilimsel ahlak ve geleneklere uygun olarak tarafımdan yazıldığını, yararlandığım eserlerin tamamının kaynaklarda gösterildiğini ve çalışmam içerisinde kullanıldıkları her yerde atıf yapıldığını belirtir ve onurumla doğrularım.

24.06.2024

Abdülşamet KARAOSMANOĞLU

TEŞEKKÜR

Tez çalışmamı tamamlamamda desteğini, bilgi, birikim ve tecrübesini esirgemeyen, samimi, içten ve sabırlı yaklaşımıyla beni motive eden değerli Hocam Sayın Dr. Gökhan AK’a teşekkür ediyorum.

Abdülşamet KARAOSMANOĞLU

İÇİNDEKİLER

	<u>Sayfa</u>
KABUL ONAY FORMU.....	ii
AKADEMİK DÜRÜSTLÜK BEYANI	iii
TEŞEKKÜR	iv
İÇİNDEKİLER	v
TABLolar LİSTESİ.....	viii
KISALTMALAR LİSTESİ.....	x
ÖZET.....	xi
ABSTRACT	xii
1. GİRİŞ	1
2. GENEL BİLGİLER VE LİTERATÜR ÇALIŞMASI	2
2.1. Araştırmanın Konusu	2
2.2. Araştırmanın Sorunsalı	2
2.3. Araştırmanın Amacı	3
2.4. Araştırmanın Önemi.....	3
2.5. Araştırmanın Literatür Taraması.....	3
2.6. Araştırmanın Yöntemi.....	4
2.7. Araştırmanın Kapsamı ve Sınırlılıkları	5
2.8. Araştırmanın Hipotezleri.....	5
2.9. Araştırmanın Veri Toplama Yöntemleri	6
3. KAVRAMSAL VE KURAMSAL ÇERÇEVE.....	7
3.1. Uyuşturucu Madde Kavramı ve Tanımı.....	7
3.2. Uyuşturucu Maddelerin Sınıflandırılması.....	8
3.2.1. Sertlik derecesine göre uyuşturucu madde.....	8
3.2.1.1. Yumuşak uyuşturucu madde	8
3.2.1.2. Sert uyuşturucu madde	8
3.2.2. Etki türlerine göre uyuşturucu madde	9
3.2.2.1. Ağrı kesiciler	9
3.2.2.2. Uyarıcılar	9
3.2.2.3. Uyuşturucular-opoidler	9
3.2.2.4. Baskılayıcılar	9
3.2.2.5. Halüsinojenler	9
3.3. Uyuşturucu Sorununun Boyutları	10
4. KİTLE İLETİŞİM KURAMLARI VE ARAŞTIRMALARI	12
4.1. Öncü Medya Araştırmaları.....	12
4.1.1. Otoriter yaklaşım	12
4.1.2. Sosyalist yaklaşım	12
4.1.3. Liberal yaklaşım	12
4.1.4. Toplumsal sorumluluk yaklaşımı	13
4.2. Yeni Dönem Kuramlar.....	13
4.2.1. Kullanımlar ve doyumlar yaklaşımı	13
4.2.2. Gündem belirleme yaklaşımı.....	13

4.2.3. Suskunluk sarmalı.....	13
4.2.4. Yetiştirme-ekme kuramı	14
4.2.5. Gelişme kuramı.....	14
4.2.6. Demokratik katılımcı medya kuramı	14
4.2.7. İki aşamalı akış kuramı.....	14
4.2.8. Çerçeveleme teorisi	15
4.3. Eleştirel Medya Çalışmaları.....	15
4.3.1. Frankfurt okulu	15
4.3.2. Ekonomi-politik yaklaşım	15
4.3.3. Bilgi eksikliği hipotezi.....	16
4.3.4. Bağımlılık kuramı.....	16
5. KİTLE İLETİŞİM ARAÇLARI VE TOPLUM İLİŞKİSİ.....	17
5.1. Kitle İletişim Araçlarının Kamuoyu Oluşumuna Etkisi.....	17
5.1.1. Kamu gündeminin oluşumu-etki kuramları.....	17
5.1.1.1. Gündem belirleme kuramı	17
5.1.1.2. Çerçeveleme kuramı.....	18
5.1.1.3. Medya gündemi	19
5.1.1.4. Toplumsal gerçekliğin inşası.....	19
5.1.1.5. Sosyalizasyon kuramı.....	20
5.1.1.6. Kültürel emperyalizm kuramı	20
5.1.1.7. Eşik bekçiliği kuramı.....	20
5.1.1.8. Kamusal alan kuramı	21
5.2. Kitle İletişim Araçları-Toplum İlişkisi	21
5.2.1. Kitle iletişim araçlarının işlevleri	21
5.2.1.1. Haber ve bilgi verme	21
5.2.1.2. Eğitim	22
5.2.1.3. Eğlendirme	22
5.2.1.4. Toplumsallaştırma	22
5.2.1.5. Gündeleme	23
5.2.1.6. Kültür geliştirme.....	23
5.2.1.7. Tartışma ortamı hazırlama.....	23
5.2.1.8. Bütünleştirme	23
5.2.2. Kitle iletişim araçlarının görev ve sorumlulukları.....	23
5.2.2.1. Kamuoyu oluşturma ve yönlendirme	24
5.2.2.2. Kamuoyunu yansıtırma.....	24
5.2.2.3. Bilgilendirme, eğitim ve uyarma	24
6. GAZETE VE HABER.....	26
6.1. Gazete ve Gazetecilik.....	26
6.1.1. Gazetelerin işlevleri ve özellikleri	27
6.2. Haberin Anatomisi	28
6.2.1. Haber kavramı ve haberin özellikleri	28
6.2.2. Haber üretim süreci	30
6.2.3. Haberin nitelikleri.....	31
6.2.3.1. Doğruluk.....	31
6.2.3.2. Gerçeklik	31
6.2.3.3. Nesnellik.....	31
6.2.3.4. Anlamlılık.....	32
6.2.3.5. Kesinlik	32
6.2.3.6. Hızlılık.....	32
6.2.3.7. Tutarlılık.....	32

6.2.3.8. İnanılrlık	33
6.2.4. Haber değerdendirme ölçütleri	33
6.2.4.1. Zamanlılık	33
6.2.4.2. Yakınlık	33
6.2.4.3. Önemlilik	33
6.2.4.4. İlgi çekme	34
6.2.4.5. Sonuç	34
6.2.5. Haberde bilginin çarpıtılması	34
6.2.6. Haber sunumu ve söylemi	35
7. ANALİZ VE BULGULAR.....	36
7.1. Hürriyet Gazetesinde Yer Alan Uyuşturucu ile İlgili Haberler	36
7.2. Milliyet Gazetesinde Yer Alan Uyuşturucu ile İlgili Haberler.....	40
7.3. Posta Gazetesinde Yer Alan Uyuşturucu ile İlgili Haberler.....	44
7.4. Sabah Gazetesinde Yer Alan Uyuşturucu ile İlgili Haberler.....	49
7.5. Sözcü Gazetesinde Yer Alan Uyuşturucu ile İlgili Haberler.....	53
7.6. Tüm Gazetelerde Yer Alan Uyuşturucu ile İlgili Haberler	57
8. DEĞERLENDİRME VE SONUÇ	62
KAYNAKÇA	66
EKLER.....	70
EK-1: Kodlama Cetveli.....	70
EK-2: Örnek Haberler	73
EK-3: Haber Başlıklarındaki İfade Örnekleri	93
ÖZGEÇMİŞ.....	95

TABLÖLAR LİSTESİ

	<u>Sayfa</u>
Tablo 7.1: Haberin Yayımlandığı Sayfa	36
Tablo 7.2: Haberin Kapladığı Alan	37
Tablo 7.3: Habere Kaynak Olan Yer	37
Tablo 7.4: Haberde Fotoğraf Kullanımı	37
Tablo 7.5: Haber Fotoğrafının Konusu	38
Tablo 7.6: Haberin Türü	38
Tablo 7.7: Habere Konu Olan Madde Türü	38
Tablo 7.8: Haberin Aktörü	39
Tablo 7.9: Haberin Aktörünün Yaş Aralığı	39
Tablo 7.10: Haber Aktörünün Cinsiyeti	39
Tablo 7.11: Haberin Aktörü Tanınmış Kişi Olup Olmadığı	40
Tablo 7.12: Haber Başlığında Çarpıcı İfade – Magazinsel Söylem	40
Tablo 7.13: Haber Başlığında Bilanço	40
Tablo 7.14: Haberin Yayımlandığı Sayfa	41
Tablo 7.15: Haberin Kapladığı Alan	41
Tablo 7.16: Habere Kaynak Olan Yer	41
Tablo 7.17: Haberde Fotoğraf Kullanımı	42
Tablo 7.18: Haber Fotoğrafının Konusu	42
Tablo 7.19: Haberin Türü	42
Tablo 7.20: Habere Konu Olan Madde Türü	43
Tablo 7.21: Haberin Aktörü	43
Tablo 7.22: Haberin Aktörünün Yaş Aralığı	43
Tablo 7.23: Haber Aktörünün Cinsiyeti	44
Tablo 7.24: Haberin Aktörü Tanınmış Kişi Olup Olmadığı	44
Tablo 7.25: Haber Başlığında Çarpıcı İfade – Magazinsel Söylem	44
Tablo 7.26: Haber Başlığında Bilanço	44
Tablo 7.27: Haberin Yayımlandığı Sayfa	45
Tablo 7.28: Haberin Kapladığı Alan	45
Tablo 7.29: Habere Kaynak Olan Yer	45
Tablo 7.30: Haberde Fotoğraf Kullanımı	46
Tablo 7.31: Haber Fotoğrafının Konusu	46
Tablo 7.32: Haberin Türü	46
Tablo 7.33: Habere Konu Olan Madde Türü	47
Tablo 7.34: Haberin Aktörü	47
Tablo 7.35: Haberin Aktörünün Yaş Aralığı	47
Tablo 7.36: Haber Aktörünün Cinsiyeti	48
Tablo 7.37: Haberin Aktörü Tanınmış Kişi Olup Olmadığı	48
Tablo 7.38: Haber Başlığında Çarpıcı İfade – Magazinsel Söylem	48
Tablo 7.39: Haber Başlığında Bilanço	48
Tablo 7.40: Haberin Yayımlandığı Sayfa	49
Tablo 7.41: Haberin Kapladığı Alan	49

Tablo 7.42: Habere Kaynak Olan Yer.....	50
Tablo 7.43: Haberde Fotoğraf Kullanımı.....	50
Tablo 7.44: Haber Fotoğrafının Konusu	50
Tablo 7.45: Haberin Türü.....	50
Tablo 7.46: Habere Konu Olan Madde Türü	51
Tablo 7.47: Haberin Aktörü	51
Tablo 7.48: Haberin Aktörünün Yaş Aralığı.....	52
Tablo 7.49: Haber Aktörünün Cinsiyeti.....	52
Tablo 7.50: Haberin Aktörü Tanınmış Kişi Olup Olmadığı	52
Tablo 7.51: Haber Başlığında Çarpıcı İfade – Magazinsel Söylem.....	53
Tablo 7.52: Haber Başlığında Bilanço	53
Tablo 7.53: Haberin Yayımlandığı Sayfa	53
Tablo 7.54: Haberin Kapladığı Alan.....	54
Tablo 7.55: Habere Kaynak Olan Yer.....	54
Tablo 7.56: Haberde Fotoğraf Kullanımı.....	54
Tablo 7.57: Haber Fotoğrafının Konusu	54
Tablo 7.58: Haberin Türü.....	55
Tablo 7.59: Habere Konu Olan Madde Türü	55
Tablo 7.60: Haberin Aktörü	55
Tablo 7.61: Haberin Aktörünün Yaş Aralığı.....	56
Tablo 7.62: Haber Aktörünün Cinsiyeti.....	56
Tablo 7.63: Haberin Aktörü Tanınmış Kişi Olup Olmadığı	56
Tablo 7.64: Haber Başlığında Çarpıcı İfade – Magazinsel Söylem.....	57
Tablo 7.65: Haber Başlığında Bilanço	57
Tablo 7.66: Haberin Yayımlandığı Sayfa	57
Tablo 7.67: Haberin Kapladığı Alan.....	58
Tablo 7.68: Habere Kaynak Olan Yer.....	58
Tablo 7.69: Haberde Fotoğraf Kullanımı.....	58
Tablo 7.70: Haber Fotoğrafının Konusu	59
Tablo 7.71: Haberin Türü.....	59
Tablo 7.72: Habere Konu Olan Madde Türü	59
Tablo 7.73: Haberin Aktörü	60
Tablo 7.74: Haberin Aktörünün Yaş Aralığı.....	60
Tablo 7.75: Haber Aktörünün Cinsiyeti.....	60
Tablo 7.76: Haberin Aktörü Tanınmış Kişi Olup Olmadığı	61
Tablo 7.77: Haber Başlığında Çarpıcı İfade – Magazinsel Söylem.....	61
Tablo 7.78: Haber Başlığında Bilanço	61

KISALTMALAR LİSTESİ

AMATEM	: Ankara Alkol ve Madde Bağımlılığı Tedavi ve Eğitim Merkezi
EDR	: Avrupa Uyuşturucu Raporu
EMCDDA	: Avrupa Uyuşturucu ve Uyuşturucu Bağımlılığı İzleme Merkezi
KOM	: Kaçakçılık ve Organize Suçlarla Mücadele Daire Başkanlığı
MEB	: Milli Eğitim Bakanlığı
MEGEP	: Mesleki Eğitim ve Öğretim Sistemlerinin Güçlendirilmesi Projesi
TBMM	: Türkiye Büyük Millet Meclisi
TDK	: Türk Dil Kurumu
TUBİM	: Türkiye Uyuşturucu ve Uyuşturucu Bağımlılığı İzleme Merkezi
TÜİK	: Türkiye İstatistik Kurumu
UNESCO	: Birleşmiş Milletler Eğitim Bilim ve Kültür Örgütü
UNOCD	: Birleşmiş Milletler Uyuşturucu ve Suç İzleme Ofisi
WHO	: Dünya Sağlık Örgütü

ÖZET

ULUSAL BASINDA GAZETELERDE YAYIMLANAN UYUŞTURUCU- UYARICI MADDE VE MADDE BAĞIMLILIĞI İLE İLGİLİ HABERLERİN İNCELENMESİ

Gelişmiş ülkelerde yasama, yürütme ve yargı erklerinden sonra en güçlü kurum olarak görülen basın en etkili ve yaygın ürünlerinden biri gazete olarak kabul edilmektedir. Toplumsal gerçekliğin oluşumuna katkısı, kamuoyunda bilinç oluşumunu sağlama, gündem belirleme, farkındalık yaratma, bilgilendirme, eğitime ve uyarma gibi işlev, görev ve sorumlulukları bulunan gazetelerde yayımlanan haberlerin toplum üzerindeki etkisi yadsınamaz. Bu sebeple çeşitli kişi ve kurumlarca yapılan araştırmalar sonucunda ülkemizde ve dünyada toplumları tehdit eden halk sağlığı ve güvenlik sorunu olarak karşımıza çıkan uyuşturucu sorununun basında nasıl işlendiği önem arz etmektedir. Yapılan bu araştırmada ülke genelinde yayın yapan günlük ortalama tirajı en yüksek beş gazetede 2022 yılının ilk altı ayında yayımlanmış uyuşturucu ile ilgili haberlerin tamamı çeşitli kriterlere ve ölçütlere göre incelenmiş, bu haberlerin büyük bir çoğunluğunun operasyonel ve adli odaklı haberler olduğu tespit edilmiş, eğitici, uyarıcı veya önleyici özellikleri olan haberlerin oldukça az sayıda olduğu ve bu haberlerin gazetelerin birinci sayfalarında ya da manşetinde çok az sayıda yer aldığı görülmüş, haber başlıklarında bilançoların yer aldığı, haberlerin bir kısmının magazinsel söylem ya da çarpıcı ifadelerle sunulduğu anlaşılmıştır.

Anahtar kelimeler: *uyuşturucu-uyarıcı madde, madde bağımlılığı, gazete, haber, medya, basın*

ABSTRACT

EXAMINATION OF THE NEWS RELATED TO DRUGS-STIMULATORS AND SUBSTANCE ADDICTION PUBLISHED IN THE NATIONAL NEWSPAPERS

One of the most influential and widespread products of the media organizations as the west, which is thought to be the most powerful institution after the legislature, executive, and judiciary in developed countries, is the newspaper. The published news has an undeniable significant social impact and numerous functions in modern societies, such as setting the agenda, warning the society, and warning society individuals. For this reason, it is of great importance how the drug abuse problem, seen as a public health and safety problem that threatens society either locally or on a global level, is handled as a result of media research conducted by various researchers and institutions. In this study, all of the drug news published in the first six months of 2022 in the five newspapers with the highest average daily circulation across the country were examined according to various criteria. It was determined that most of this news was operational and forensic focused, and very few of them were educational and stimulating. There is very little news with a preventive feature, and this news is very few in the headlines or front pages of the newspapers; it has been understood that there are balance sheets in the news headlines and that some information is presented with fictive and speculative rhetoric or striking expressions.

Keywords: *drugs-stimulant substance, substance abuse, newspaper, news, media, press*

1. GİRİŞ

Gazeteler toplumsal gerçeğin oluşmasına katkı yapan, kamuoyunda bilinç oluşmasını sağlayan, insanların olaylar ve olgular hakkında bilgi sahibi olarak fikir üretebilmesini ve tartışabilmesini sağlayan yayın organlarıdır. Haber yapmanın çok ötesine geçerek gündem oluşturabilme, insanları neyi düşünecekleri konusunda yönlendirme gibi özelliklerinin bulunması sebebiyle gazetelerde yayımlanan haberler ciddi önem arz etmektedir. Bu bağlamda yayımlanan haberlerin konularının ne olduğu, bu konulara hangi açılardan yaklaşılarak haber yapıldığı, yapılan haberin toplum üzerindeki etkisine dair önemli ipuçları verebilmektedir. Basının gelişmiş ülkelerde yasama, yürütme ve yargı kurumlarından sonra en güçlü kurum olarak kabul edilmesi, gazetelerin ise basının temel organlarından biri olması yayımlanan haberlerin ne olduğu ve nasıl işlendiği konusunun önemini yansıtmaktadır. Haber yapımında kullanılan haber başlıkları, haber manşetleri, haber metinleri, haberlerin yayımlandığı sayfalar, habere gazetede ayrılan hacim gibi ölçütler şekil ve içerik özelliklerinin dışında haberlerin toplumda yarattığı etki bakımından anlam kazanmaktadır.

Kitle iletişim kuramlarından yola çıkılarak temellendirilen bu çalışmada ağırlıklı olarak gündem belirleme yaklaşımı üzerinden uyuşturucu ile ilgili gazetelerde çıkan haberlerin “nasıl” işlendikleri çeşitli ölçütlere dayanılarak ortaya çıkarılmaya, uyuşturucu ve uyuşturucu sorunu ile ilgili haberler geliştirilen ölçüte göre incelenmeye çalışılmıştır. Bu amaçla ekler kısmında bulunan ve araştırmacı tarafından geliştirilen kodlama listesindeki ölçütler baz alınarak ülkemiz genelinde tirajı en yüksek beş gazetede 2022 yılının ilk altı ayında yayımlanan uyuşturucu ile ilgili haberlerin tamamı üç araştırmacı tarafından incelenerek, nicel ve nitel analizlere tabi tutulmuş, ortaya çıkan veriler tablolar ve açıklamalar şeklinde bulgular bölümünde yer verilerek değerlendirme ve sonuç bölümünde elde edilen veriler yorumlanmıştır.

2. GENEL BİLGİLER VE LİTERATÜR ÇALIŞMASI

2.1. Araştırmanın Konusu

Gazeteler toplumsal gerçekliğin oluşmasına katkı yapan, kamuoyunda bilinç oluşmasını sağlayan, insanların olaylar ve olgular hakkında bilgi sahibi olarak fikir üretebilmesini ve tartışabilmesini sağlayan yayın organlarıdır. Haber yapmanın çok ötesine geçerek gündem oluşturabilme, insanları neyi düşünecekleri konusunda yönlendirme gibi özelliklerinin bulunması sebebiyle gazetelerde yayımlanan haberler ciddi önem arz etmektedir. Bu bağlamda yayımlanan haberlerin konularının ne olduğu, bu konulara hangi açılardan yaklaşılarak haber yapıldığı, yapılan haberin toplum üzerindeki etkisine dair önemli ipuçları verebilmektedir. Basının gelişmiş ülkelerde yasama, yürütme ve yargı kurumlarından sonra en güçlü kurum olarak kabul edilmesi, gazetelerin ise basının temel organlarından biri olması yayımlanan haberlerin ne olduğu ve nasıl işlendiği konusunun önemini yansıtmaktadır. Haber yapımında kullanılan haber başlıkları, haber manşetleri, haber metinleri, haberlerin yayımlandığı sayfalar, habere gazetede ayrılan hacim gibi ölçütler şekil ve içerik özelliklerinin dışında haberlerin toplumda yarattığı etki bakımından anlam kazanmaktadır.

Kitle iletişim kuramlarından yola çıkılarak temellendirilen bu çalışmada ağırlıklı olarak gündem belirleme yaklaşımı üzerinden uyuşturucu ile ilgili gazetelerde çıkan haberlerin “nasıl” işlendikleri çeşitli ölçütlere dayanılarak ortaya çıkarılmaya, uyuşturucu ve uyuşturucu sorunu ile ilgili haberler geliştirilen ölçüte göre incelenmeye çalışılmıştır.

2.2. Araştırmanın Sorunsalı

Medya, özelinde gazetelerin haberleri ele alış ve sunuş biçimleri, haberin kaynağı, bileşenleri, kamuoyuna etkisi, uyuşturucu-uyarıcı maddeler ve madde bağımlılığı ile ilgili haberlerin işleniş biçiminin nasıl olduğu ve hangi problemleri içerdiği tez çalışmasının ana sorunsalı olarak belirlenmiştir.

2.3. Araştırmanın Amacı

Çalışmanın en temel amacı 2022 yılının ilk altı ayında ulusal basında yayımlanan uyuşturucu-uyarıcı madde ve madde bağımlılığı ile ilgili tüm haberlerin incelenerek oluşturulan kodlar çerçevesinde çeşitli yönlerden analizini yapılarak haberlerin medyada “nasıl” işlendikleri sorusuna cevap aramaktır. Araştırma sorusunun cevabını oluşturan nitel analizlerin yanı sıra haberler kodlama cetvelinde (EK-I) yer alan nicel kriterlere göre de incelenerek analizleri yapılmış, ulaşılan veriler yorumlanmıştır.

2.4. Araştırmanın Önemi

Gazete haberlerinin kamuoyu oluşturma, gündem yaratma, halkı bilgilendirme bilinçlendirme gibi görevlerinin ve işlevlerinin olduğu bilinmektedir. Uyuşturucu sorunu ise toplumu yakından ilgilendiren halk sağlığı ve güvenlik sorunu olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu açıdan bakıldığında gazetelerde uyuşturucu ve madde bağımlılığı ile ilgili yapılan haberlerin nasıl işlendiği önem arz etmektedir.

2.5. Araştırmanın Literatür Taraması

Çeşitli konularda çıkan gazete haberlerinin analizlerinin yapılması özellikle iletişim bilimlerinde sıklıkla başvuru bir yöntem olmakla birlikte ülkemizde uyuşturucu ve madde bağımlılığı ile ilgili gazete haberlerinin incelendiği Türkiye’nin Madde Kullanımı ve Bağımlılığı ile Mücadele Politikasının Stratejik İletişim Yaklaşımı Çerçevesinde Değerlendirilmesi isimli doktora tezi (Işık, 2013), Basında Uyuşturucu Haberlerinin Sunumu isimli yüksek lisans tezi (Şekercioğlu, 2018), Yeni Bir Uyuşturucu Madde Olan Bonzai Haberlerinin İnternette Sunumu isimli makale (Solmaz ve Okumuş, 2015), Uyuşturucu Bağımlılığının Yazılı Basında Temsili isimli makale (Gezen, 2018), isimli başlıca yerli kaynaklar olarak sıralanabilir. Akademik olarak nitelendirilmese de Türkiye Uyuşturucu Bağımlılığı İzleme Merkezi ve Radyo Televizyon Üst Kurumu tarafından ortak olarak hazırlanan Madde ve Madde Kullanımı ile Mücadelede Görsel ve İşitsel Medyanın Rolü (TUBİM ve RTÜK, 2007) isimli çalışma Avrupa Birliği projeleri kapsamında yayımlanmış uyarıcı-önleyici nitelikte bir çalışma da mevcuttur. Bu konunun yabancı literatürdeki örnekleri ise

Amerika (James D. Orcutt., J. Balack, Turner, 1993, “Shocking Numbers and Graphics Account: Quantified Images of Drug Problems in the Print Media” ve Steven Chermak, “The Presentation of Drugs in the News Media”), Avustralya, (Michael Teece, Toni Makkai, 2000, Print Media Reporting on Drugs and Crime, 1995-1998), İngiltere’de (1-Ross Coomber, Craig Morris, Loura Dunn, How the Media Do Drugs: Quality Control and the Reporting Of Drug Issues in the UK Print Media, 2- United Kingdom Drug Policy Comission, Representation of Drug Use and Drug Users in the British Press), Outside the outsiders: Media representations of drug use (Taylor, 2008), Visualizing America's drug problems: an ethnographic content analysis of illegal drug stories on the nightly news (Jernigan ve Dorfman, 1996), Selling by drugs’: Content analysis of the coverage of illicit drugs in different news media types and formats (Belackova vd., 2011), Illicit drugs and the media: Models of media effects for use in drug policy research (Lancaster vd., 2011) yapılmış başlıca çalışmalardır.

2.6. Araştırmanın Yöntemi

Çalışmada ulusal basında yayın yapan ve resmi verilere göre (www.bik.gov.tr, 2021) günlük ortalama tirajı en yüksek beş gazete olan alfabetik sıraya göre Hürriyet, Milliyet, Posta, Sabah ve Sözcü gazetelerinin 2022 yılının ilk altı ayında uyuşturucu ve madde bağımlılığı ile ilgili yaptıkları haberler incelenerek nitel ve nicel verilere ulaşılmıştır.

Çalışmada nicel ve nitel içerik analizi (karma) yöntemi birlikte kullanılmıştır. Araştırma modelinde hedeflenen amaca yönelik verilerin toplanması, analize tabi tutularak yorumlanması şeklinde kısaca açıklanabilecek yöntem izlenmiş ve genel tarama modeli uygulanmış (Karasar, 2009) elde edilen verilerin belirgin özellikleri dışında net olmayan yönlerinin açığa çıkarılması hedeflenmiştir (Gökçe, 2006). Temel amaçlardan bir diğeri de içerik analizi ile elde edilen verileri betimleme ve tanımlama dışında sosyal gerçeği yansıtan yönlerine vurgu yapmaktır (Berelson, 1984).

Çalışmada sorunun belirlenmesi, örneklemin çıkarılması, ölçek ve birimlerin çıkarılması, kodlama ve veri analizi, sonuçların yorumlanması ve bilgilendirme (Erdoğan, 2012) temel aşamalarına sadık kalınarak araştırma uygulamaya konulmuştur.

Çalışmada ulusal basında haber yapan gazetelerin uyuşturucu ile ilgili haberleri “nasıl” sundukları temel sorusu doğrultusunda, ülkemizde yayın yapan tirajı en yüksek ilk beş gazetenin 2022 yılı ilk altı ayında gazetelerinde yer verdikleri uyuşturucu ve madde bağımlılığı haberleri örneklemini üzerinde uygulama yapılmış, oluşturulan birim ve ölçekler kodlama cetveline aktarılmış, elde edilen veriler analize tabi tutularak yorumlanmıştır.

2.7. Araştırmanın Kapsamı ve Sınırlıkları

Tez çalışmasının ana kapsamı; uyuşturucu-uyarıcı maddeler ve madde bağımlılığı ile ilgili, ulusal basında yayın yapan gazetelerin 2022 yılının ilk altı ayında yaptıkları haberlerdir. Toplam 357 haberin incelendiği çalışmamızda beş gazetenin ve 2022 yılının ilk altı ayına ait haberlerin seçilmesi, kapsamın olabildiğince geniş tutularak çalışmanın geçerlilik ve güvenilirliğini artırmak amaçlıdır.

2.8. Araştırmanın Hipotezleri

Çalışmamızda araştırma sorusu olarak “Ulusal basında yayın yapan gazeteler uyuşturucu ve uyarıcı maddeler ile ilgili haberleri nasıl işlemişlerdir?” sorusu belirlenmiş, çalışma bu ekseninde yürütülmüştür. Literatür çalışmaları ve diğer kaynaklar ışığında belirlenen ve doğrulamaya çalışılacak olan hipotezler ise;

- Ulusal basında yayın yapan gazeteler uyuşturucu ve uyarıcı maddeler ile ilgili haberleri güvenlik/adli odaklı işlemişlerdir, düşük oranda eğitici, uyarıcı, önleyici içerikler üretmişlerdir,
- Ulusal basında yayın yapan gazeteler uyuşturucu ve uyarıcı maddeler ile ilgili haberlerde uzman görüşüne düşük oranda yer vermişlerdir,
- Ulusal basında yayın yapan gazeteler uyuşturucu ve uyarıcı maddeler ile ilgili haberlerde magazinsel/çarpıcı söylemler kullanmışlardır,
- Ulusal basında yayın yapan gazeteler uyuşturucu ve uyarıcı maddeler ile ilgili haberlerde medyatik kişilere sıklıkla yer vermişlerdir,
- Ulusal basında yayın yapan gazeteler uyuşturucu ve uyarıcı maddeler ile ilgili haberlerde basının görev, işlev ve sorumluluklarına uygun türde haberlere az oranda yer vermektedirler.

2.9. Araştırmanın Veri Toplama Yöntemleri

Teze konu olan gazete haberleri, gazetelerin medya dağıtım şirketleri Ajans Press ve İnterPress isimli şirketlerde bulunan dijital arşiv kayıtlarının karşılaştırılarak olası tutarsızlıklar ve eksiklikler karşılaştırılarak elde edilmiştir. Elde edilen haberlerin veri analizine tabi tutularak yorumlanmıştır. Yapılan analizlerin geçerliliği ve güvenilirliğinin en üst düzeyde tutulabilmesi amacıyla üç farklı kodlayıcı yardımı alınmış, kodlama cetvelinde yer alan kriterler kodlayıcılara birer ay süreli aralıklarla toplamda üç kez olmak üzere aynı işlem tekrarlatılmış, her üç işlemde tutarsızlık gösteren veriler değerlendirme dışında tutulmuş ve kategorilerin “diğer” ismiyle nitelendirilen bölüme dahil edilmiş, veriler ortak sonuçlara göre kategorize edilmiştir. Ayrıca kodlayıcılara işlem öncesinde konu hakkında gerekli ön bilgiler verilmiştir.

3. KAVRAMSAL VE KURAMSAL ÇERÇEVE

3.1. Uyuşturucu Madde Kavramı ve Tanımı

Uyuşturucu kavramı literatürde farklı alanlardaki tanımlamalarla karşımıza çıkmaktadır. Bu tanımlar hukuki açıdan bakıldığında suç ile ilişkilendirilerek yapılırken tıp alanında farmakolojik, psikolojik ve fiziksel olarak, sosyolojik alanda ise bağımlılık ve sosyal etki boyutlarıyla ele alınmaktadır.

Sözlük anlamına göre uyuşturucu; uyuşturma özelliği olan, uyuşturan, duymaz hale getiren, uyuşturucu ilaçları, uyuşturucu madde ise organizmayı veya sinirleri uyuşturan maddelere verilen ad olarak tanımlanmıştır (Meydan Larousse, 1990, ss.458-377). Türk Dil Kurumu tarafından uyuşturucu kavramı, uyuşturma özelliği olan uyuşturan, hareketten, gereği gibi düşünmekten alıkoyan olarak, uyuşturucu madde kavramı ise morfin, kokain, eroin, afyon, esrar gibi duyulara uyuşukluk veren madde olarak tanımlanmaktadır (Özmen, 2009, ss. 9-10). Ayrıca uyuşturma dışında organizmaya keyif veren, tahrik eden, halüsinatif özellik barındıran uyaran veya uyanıklık-zindelik veren etkileri olan maddeler de uyuşturucu madde kapsamında incelenmektedir (Dönmezer, 1981, s. 383).

Genel olarak tıp literatüründe tanımlarına rastlanan uyuşturucu madde, fizyolojik veya ruhsal bir rahatsızlığın tedavisinde kullanılan herhangi bir madde olarak kabul edebileceği halde, uyuşturucu maddenin zararlı bir biçimde veya tedavide belirlenen dozun dışında veya gelişigüzel biçimde keyif verici olarak kullanılması halinde kavram, uyuşturucu madde sorunu içerisine dahil olur ve hukuksal bir niteliğe bürünür (Günel, 1976, s.7).

Dünya Sağlık Örgütü uyuşturucu maddeyi, “sağlık nedenleriyle alınanların dışında, yaşayan organizmaya alındığında, organizmanın bir ya da birden çok işlevini değiştirebilen herhangi bir madde” olarak tanımlamaktadır. Başka bir tanıma göre uyuşturucu maddeler, bedene girdiklerinde ruhsal, davranışsal ve bedensel değişikliklere neden olup, bağımlılık yapabilen kimyasal maddelerdir. Tıp

literatüründe psikoaktif madde olarak adlandırılan uyuşturucu yabancı literatürde “drug” olarak kavramlaştırılmıştır (Ögel, 2010).

Uyuşturucu, organizmaya karışması merkezi sinir sisteminde dikkatin dağılması, düşünsel etkinliğin azalması, bilinç bulanıklığı ve uyku ile kendini belli eden işlevsel bir değişikliğe, duyarlılığına azalmasına, kasların gevşemesine yol açan bir maddeyi, uyarıcı ise bir organı ya da işlevi uyaran bir maddeyi tanımlamaktadır (Sevük, 2007, s.21).

Bu maddeler bireyin sinir sistemini etkileyerek, ruhsal durumunu değiştirebilen, organizmanın ve duyuların normal işleyişini engelleyen maddelerdir. Doğal veya işlenmiş olarak bulunan bu maddeler insan vücuduna dışarıdan alınır (Sevil, 1998, s.7).

Uyuşturucu sözcüğü her ne kadar uyuşturan, hareketsiz kılan anlamlarına gelse de uyarıcı maddeler de uyuşturucu kavramı içerisine dahildirler. Bu nedenle bağımlılık yapan uyuşturucu ve uyarıcı maddelerin tümü “uyuşturucu” kavramı içerisinde incelenmesi daha uygun olabilir (Ögel, 2001, s.19).

3.2. Uyuşturucu Maddelerin Sınıflandırılması

Bağımlılık yapan uyuşturucu maddeler çeşitli amaçlar doğrultusunda WHO, AMATEM ve UNOCD gibi çeşitli kuruluşlar tarafından farklı şekillerde sınıflandırılmaktadır. Bu sınıflandırma çalışmamızda uyuşturucu maddelerin sertlik derecesi ve etki türlerine göre iki ana başlıkta incelenmiştir. Bu maddeler en çok bilinen ve yaygın olarak kullanılan türlerine göre sınıflandırılmıştır. Bu sınıflandırmayı madde türlerine göre genişletmek mümkündür.

3.2.1. Sertlik derecesine göre uyuşturucu madde

3.2.1.1. Yumuşak uyuşturucu madde

Diğer uyuşturucu türlerine oranla bağımlılık ve alışkanlık yapma oranı daha zayıf olduğundan yumuşak olarak nitelendirilirler. Bu tür uyuşturucular halisünojik etkileri sebebiyle kalıcı ruhsal bozukluklara ve sanrıya neden olabilmektedir (Kenevir (esrar, mariuhana), meskalin, LSD).

3.2.1.2. Sert uyuşturucu madde

Vücuda alındıktan kısa bir süre sonra alışkanlık ve bağımlılık yaratmaları sebebiyle sert olarak nitelendirilmişlerdir. Bu maddeler kısa sürede hızlı ve güçlü bir

şekilde vücutta etki göstererek ruhsal ve fiziksel çöküntüye sebep olurlar (Afyon grubu (morfin, eroin), kokain, amfetamin).

3.2.2. Etki türlerine göre uyuşturucu madde

3.2.2.1. Ağrı kesiciler

Sinir sistemine etki ederek ağrıları azaltırlar fakat beyinde bölgesel körelmelere sebep olurlar (Aneljezik ilaçlar, depresanlar).

3.2.2.2. Uyarıcılar

Çabuk uyarılma ve uyanıklık gibi duyguları harekete geçirirler, yorgunluğu ve uykuyu önlerler. Merkezi sinir sistemini uyarıcı etkiye sahip olduklarından kişiye canlılık ve güçlülük hissi verirler (Amfetamin, kokain, crack kokain, kafein, nikotin, ecstacy, katinon (Khat), captagon).

3.2.2.3. Uyuşturucular-opoidler

Zihinsel işlevi yavaşlatan bu tür uyuşturucular hırsızlık, gerginlik korku ve kaygı gibi durumların önüne geçerler. Bağımlılık özelliği yüksek olan maddelerdir (Eroin, morfin, afyon-haşhaş ve türevleri, kodein, meperidine).

3.2.2.4. Baskılayıcılar

Sakinleştirici ve yatıştırıcı maddelerdir. Hareket ve davranışları baskı altına alarak yavaşlatır, gevşeme sağlar, bunalıntıyı azaltırlar (Sakinleştiriciler, sedatifler, hipnotikler, anksiyolitikler, barbitürat, trankilizan, alkol, benzodiazepinler).

3.2.2.5. Halüsinojenler

Bu gruptaki maddelerin temel özelliği kullanıcılarına farklı sanrılar yaşatarak normal olmayan hayali yaşantıların içine girmelerini sağlamalarıdır. Kullanıcılarında çeşitli psikoz belirtileri görülür (LSD, meskalin, esrar ve türevleri, PCP) (Babaoğlu, 1997, ss.25-27, Kasatura, 1998, ss.102-105, Özden, 1992, s.10, UNODC, 2014).

3.3. Uyuşturucu Sorununun Boyutları

İster halk sağlığı sorunu olarak ele alınsın, isterse de güvenlik problemi olarak, uyuşturucu ve madde bağımlılığı sorunu dünyada ve ülkemizde diğer başka sorunların gölgesinde kalmış çok büyük bir tehdit olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu tespiti referans olan çeşitli ulusal ve uluslararası kuruluşların verileri sorunun boyutunu gözler önüne sermektedir.

Birleşmiş Milletler Uyuşturucu ve Suç Ofisi (UNODC) dünyada, 15-64 yaş grubunda, 292 milyon kişinin son bir yıl içerisinde en az bir defa madde kullandığını bildirmektedir. Bir başka ifadeyle dünyada 15-64 yaş grubunda yaklaşık olarak her on sekiz kişiden biri, son bir yılda en az bir defa madde kullandığını ifade etmektedir. Raporda dünya genelinde uyuşturucu kullanımının son on yılda %20 oranında arttığı kaydedilirken, en çok tüketilen uyuşturucu maddenin 228 milyon kişi ile esrar olduğu, bunu 60 milyon kişi ile afyon, 30 milyon kişi ile amfetamin, 23 milyon kişi ile kokain ve 20 milyon kişi ile ekstazi izlediği belirtilmiştir (UNOCD, 2024).

Tüm dünyada en fazla kullanılan yasadışı uyuşturucu madde olmasından dolayı kenevir bitkisinin üretimi de buna paralel olarak yaygınlık göstermektedir. BM raporları dünya üzerinde 172 ülkede esrar retimnin olduğunu vurgulamaktadır (EMCDDA, 2008, s.36).

Başka bir örnekten Myanmar'ın, Dünya genelinde yıllık afyon retimnin %80'ini gerçekleştiren Afganistan'ı geride bıraktığı, dünya genelinde 64 milyon kişinin uyuşturucu sorunları nedeniyle sağlık sorunları yaşadığı belirtilmiştir (UNODC, 2024).

Yine 2021 yılında yayımlanan Avrupa Uyuşturucu Raporu'na göre Avrupa genelinde 83 milyon kişinin uyuşturucu ile ilişkisi olduğu belirtilmektedir (EDR, 2021, s.33).

Ülkemizdeki duruma baktığımızda 2022 yılında uyuşturucu ile bağlantılı olayların bir önceki yıla göre %14 oranında artışla 246.237 rakamına ulaşarak artış gösterdiği, yakalanan şüpheli sayısının 313.786 ile %6,5'lik artış gösterdiği, yakalanan metamfetamin miktarının %193 oranda arttığı, ülke genelinde 241.821 kişiye yasal işlem yapıldığı bildirilmiştir. lke genelinde 78 ilde 135 tedavi merkezinin bağımlılara hizmet verdiği, 2022 yılında 14.042 kişinin bu merkezlerde uyuşturucuya bağlı sorunlar nedeniyle yatarak tedavi altına alındığı, 2022 yılında doğrudan madde

bağlantılı 246 ölümün kayıtlara geçtiği aktarılmıştır. 2022 yılı itibariyle ceza infaz kurumlarında uyuşturucu bağlantılı suçlar nedeniyle 114.924 hükümlü ve tutuklu bulunmaktadır. Raporda ayrıca, uyuşturucu sorununun yalnızca halk sağlığı değil aynı zamanda terör ile ilgili bağlantılarının olduğu vurgulanarak sorunun farklı boyutlarına dikkat çekilmiştir (TUBİM, 2023).

Ülkemizde uyuşturucu sorunuyla ilgili çeşitli kurum ve kuruluşların ortak mücadele etmesi ve koordineli çalışmaları amacıyla ulusal politika ve strateji belgeleri ve eylem planları hazırlanmakta ve uygulanmaktadır.

Ulusal Uyuşturucu Politika ve Strateji Belgesi (T.C. Cumhurbaşkanlığı) 2018-2023'e göre;

Akıl ve beden sağlığının en büyük düşmanı olan uyuşturucular, bağımlılarını aileden, toplumdan ve çevresinden kopararak sorumsuz bir hayata mahkûm etmektedir. Bu sebeple uyuşturucular zincirleme olarak bağımlıya, bağımlının aile ve iş hayatına, ayrıca ülke ekonomisine telafi edilemez zararlar vermekte ve toplumların hem bugününü hem de geleceklerini tehdit etmektedir. Bu kapsamda, tüm dünyada büyük bir sorun haline gelen uyuşturucu kullanımı ve bağımlılığı son yıllarda Türkiye için de önemli bir sorun haline gelmeye başlamıştır denilmektedir.

4. KİTLE İLETİŞİM KURAMLARI VE ARAŞTIRMALARI

İletişim araştırmalarının temeli 20. Yüzyılın başlarına dayanmaktadır. Zaman içerisinde yapılan araştırmalar çeşitli kuramların gelişmesini sağlamıştır. En baştan günümüze gelişen kuramlar öncü medya araştırmaları, yeni dönem kuramlar ve eleştirel medya çalışmaları olmak üzere üç bölümde incelenecektir.

4.1. Öncü Medya Araştırmaları

4.1.1. Otoriter yaklaşım

16. ve 17. yüzyıl Avrupa'sında halkların siyasi olarak kilise, krallık ya da imparatorluklara bağlı oldukları dönemde ortaya çıktığı kabul edilen otoriter yaklaşım, en eski kitle iletişim araçları olan gazete ve dergilerin egemen güçlerin yönetimlerini pekiştirme işlevi görmekte olduğunu açıklamaktadır (Aziz, 2008, ss.53-54).

4.1.2. Sosyalist yaklaşım

Sovyetler Birliği'nde gerçekleşen 1917 devrimi ile birlikte gelişen bu kurama göre kitle iletişim araçlarının temel görevi komünist partinin etkili bir biçimde propagandasını yapmak ve parti görüşüne aykırı fikirlere sahip kitleleri sınıfsız toplum düşüncesine yakınlaştırmaktır (Vural ve Işık, 2000, s.84).

4.1.3. Liberal yaklaşım

Yaklaşımın temelinde düşünce ve ifade özgürlüğü yatmaktadır. Liberal kuram, kişilerin istedikleri şeyleri yayınlayabilme konusunda özgür olması gerektiğini, medyanın ancak bu şekilde ayakta kalabileceğini savunmaktadır. Farklı bireylerin istek ve ihtiyaçlarını ancak serbest basın karşılayabileceğini belirten liberal yaklaşım basına müdahalenin düşüncenin ve toplumun gerçeğe ve doğruya ulaşmasını engelleyeceğini savunur (Güz, 2005, ss.19-21).

4.1.4. Toplumsal sorumluluk yaklaşımı

Toplumsal sorumluluk yaklaşımı liberal kurama tepki olarak ortaya çıkmıştır. Liberal basın anlayışının toplumun beklentilerine cevap veremediğini ve toplumsal hayata uygulanabilirliği konusunda sorunlar yaşandığını savunan bu kuram, basın ve medya organlarına devletin kısmi müdahalesinin zorunlu hatta gerekli olduğunu belirtmektedir (Işık, 2000, s.81).

4.2. Yeni Dönem Kuramlar

4.2.1. Kullanımlar ve doyumlar yaklaşımı

İnsanların toplumsal ve psikolojik ihtiyaçlarının bir kısmını kitle iletişim araçları karşılamaktadır. Bu ihtiyaç ve beklentiler neticesinde medyayı kullanırlar. Fakat bu kullanım neticesinde istenmeyen birtakım etkilere de maruz kalabilirler. Kullanımlar ve doyumlar yaklaşımı kitleleri pasif konumdan çıkararak medyanın insanlara ne yaptığını değil de insanların medya ile neler yaptığı sorusuna cevap aramaktadır (Yaylagül, 2006, s.62).

4.2.2. Gündem belirleme yaklaşımı

Kitle iletişim araçlarının gündem oluşturma işlevini yerine getirdiğini savunan bu görüşe göre basın ve medya kitlelere nasıl düşüneceklerini söylemede tam olarak başarılı olamayabilir fakat ne düşüneceklerini söyleme konusunda çok etkilidirler. Dolayısıyla medya insanların ne hakkında düşünecekleri konusunu inşa eder, kitleler medyadan bilgi alır ve bu bilgiler hakkında düşünür, tartışır (Erdoğan ve Korkmaz, 2002, s.211).

4.2.3. Suskunluk sarmalı

Bu yaklaşıma göre toplumda genel kabul görmüş düşünce ve görüşün dışında kalan insanlar kendilerini tehdit altında görürler ve dışlanma korkusuna kapılırlar. Bunu engellemek için kitle iletişim araçlarından aldıkları bilgileri farklı açılardan değerlendirmeye tabi tutarlar. Eğer kendi görüş ve değerleri toplumun geneliyle

örtüşmüyorsa çeşitli korkular sebebiyle pasif kalmayı ve suskun olmayı tercih ederler. Bu da toplumsal gündemi ve kamuoyu oluşumunu etkiler (Gürçan, 2012, s.57).

4.2.4. Yetiştirme-ekme kuramı

Etki araştırmaları içerisinde yer alan ekme kuramı televizyon izlemenin izleyicilerin gündelik yaşam hakkındaki düşüncelerine olan etkisini araştırmıştır. Daha sonra araştırmaların genişletilmesiyle kitle iletişim araçlarının insanlar üzerinde uzun sürede ve azar azar etkisi oldukları ortaya konulmuştur. Kurama göre medya bir kültürde var olan egemen değer ve tutumları eker. Dolayısıyla medya insanları bir arada tutan değerleri yaymakta, benimsetmekte ve sürdürmektedir. Böylelikle var olan sisteme katkı yaparak sürdürülmesini sağlar (Yaylagül, 2006, s.64).

4.2.5. Gelişme kuramı

Gelişmekte olan ülkelerin içinde bulundukları şartların ve koşulların değişmesiyle yeni ihtiyaçların ortaya çıktığını savunan gelişme kuramı öncü kuramların medyayı ve etkilerini açıklamada yetersiz olduğunu savunur. Kurama göre medya çalışanları ve üreticileri yaptıkları işlerde özgürlüğe olduğu kadar sorumluluğa da önem vermeleri gerekmektedir. Bu açıdan toplumun gelişimine katkı olacaksa bazı özgürlüklerden taviz verilebilir (McQuail, 1994, s.132).

4.2.6. Demokratik katılımcı medya kuramı

Daha çok liberal toplumlar için geçerli olan bu kuram diğer kuramlara tepki olarak doğmuştur. Liberal basın anlayışı ve otoriter anlayışın kitlelerin ihtiyaçlarını karşılamada iki uç nokta kabul eden bu kuram toplumların ilgi, ihtiyaç, istek ve beklentilerine göre medya üretimini desteklemektedir. Tek yönlü iletişim sağlayan profesyonel medya yerine katılımcı medya yapılarının oluşması kitlelerin ihtiyaçlarını karşılamada daha etkilidir (Güz, 2005, ss.24-25).

4.2.7. İki aşamalı akış kuramı

Her bireyin farklı grupların bir parçası olduğu görüşünü savunan bu modele göre bireyler toplumsal yapıdan yalıtılmış değildirler. Medya bireyler üzerinde doğrudan

etki yapmaz, bu etki toplumsal ilişkilerin bir sonucu olarak ortaya çıkar. Toplumun lider ya da önder konumundaki bazı üyeleri daha fazla medya üretirler ve bu kişiler bilgileri belirli süzgeçlerden geçirdikten sonra çevrelerine aktarırlar.

4.2.8. Çerçeveleme teorisi

Medyanın kişilere olaylar ve durumlar hakkında bilgi vermesinden daha fazla onları belirli kriterlere göre düşünmesi ve yorumlaması için çeşitli referans çerçeveler oluşturması bu teorinin ana fikrini oluşturmaktadır. Yani medya çerçeveleri alıcının düşünsel ve bilişsel etkinliklerini bir şekilde kontrol altına almaktadır. Böylelikle insanlar, kendilerine bilinçli ya da bilinçsiz çizilen bu çerçeveler sayesinde olayların belirli niteliklerine ve sonuçlarına odaklanıp diğer özelliklerini görmezden gelebilmektedirler. Dolayısıyla teoriye göre medya sadece bilgi sunmakla kalmaz, toplumsal bilgiyi sıralayıp düzenlerken tercih edilmiş anlam ve yorumları alıcıya sunar (Güran ve Özarslan, 2013, ss.300-301).

4.3. Eleştirel Medya Çalışmaları

4.3.1. Frankfurt okulu

Düşünürlerinin eleştirel kuram olarak da adlandırdığı görüş 1923 yılında Almanya'nın Frankfurt kentinde doğmuştur. Toplumsal Araştırmalar Enstitüsü düşünürlerinin ortak görüşlerini yansıtan kuramlarda kitle iletişim araçlarının tek merkezde toplanması ve tekdüze kitle kültürü yaratması eleştirilmiştir. Kitlese pazarın yenilikçi, dinamik ve yaratıcı olan her şeyi tekdüzeleştirdiğini belirten görüş kitle iletişim araçlarının kullandığı dilin bireylerin anlama ve açıklamaya yönelik tutumlarını olumsuz etkilediğini, dolayısıyla kültür dezenformasyonuna neden olduğunu açıklamaya çalışmaktadır (Yüksel, 2010, s.171).

4.3.2. Ekonomi-politik yaklaşım

Ekonomi-politik yaklaşım medya kaynaklarının üretimi, dağıtımı ve tüketiminin nasıl gerçekleştiği sorunsalı üzerinde çalışır. Özellikle güç sahiplerinin kitle iletişim araçlarını hangi amaçla ve nasıl yönlendirdikleri konusunda tezleri olan bu kurama göre kitle iletişim araçları ve medya organları ticarileşmektedir. Politik

anlamda iktidarın söylemleri ve güç sahiplerinin ekonomik çıkraları doğrultusunda medya kaynaklarının şekillendiğini savunan bu görüş medya üretiminin metalaşması sorununa dikkat çeker (Öztekin, 2008, s.130).

4.3.3. Bilgi eksikliği hipotezi

Bilgi eksikliği kuramında medyanın çeşitli konularda halka sağladığı bilginin eşit olarak paylaşılmadığı savunulur. Toplumun çeşitli sosyo-ekonomik statüdeki insanlara aynı bilgiyi vermesi bu bilginin herkes tarafından anlaşılıp yorumlanacağı anlamına gelmez. Böylelikle medyanın en önemli işlevlerinden biri olan bilgi sağlama işlevi sağlıklı çalışmaz. Sonuç olarak düşük ve yüksek statüdeki insanlar arasındaki bilgi farkı açılır (Yaylagül, 2006, s.73).

4.3.4. Bağımlılık kuramı

Bağımlılık modeline göre toplum, etrafında gelişen olayları öğrenme ve davranışlarını yönlendirmede belirleyici olarak kitle iletişim araçlarına bağımlıdırlar. Bireylerin toplumsal ve bireysel ihtiyaçları, medya sistemi ve bu sistemin kendi içerisindeki sosyo-ekonomik ve politik ilişkileri ile karşılıklı etkileşim halindedir (Yaylagül, 2006, s.74).

5. KİTLE İLETİŞİM ARAÇLARI VE TOPLUM İLİŞKİSİ

5.1. Kitle İletişim Araçlarının Kamuoyu Oluşumuna Etkisi

Kitle iletişim araçlarına ilişkin kuramların en çok üzerinde durduğu konulardan biri bu araçların toplum üzerinde nasıl ve ne derece etki yaptığıdır. Genel anlamıyla kamuoyu oluşturma gücüne sahip olduğu kabul edilen kitle iletişim araçlarını açıklayan kuramlar bu etkinin derecesini araştırmışlardır (Işık, 2008, s.77). Kitle iletişim araçları tarafından verilen mesajlar toplumda çeşitli algıların oluşmasına ya da var olan kanaatlerin değişmesine veya pekişmesine neden olmaktadır (Tosun, 1994, s.178). Bu mesajlar “toplum tarafından benzer biçimlerde algılanan ve aynı türden etkilere yol açan kesin bir biçimde tanımlanmış uyaranlar olarak” kabul edilmektedirler. Dolayısıyla kitle iletişim araçlarının toplumun biliş ve davranış biçimlerine önemli etkileri olduğu söylenebilir (Çebi, 2003, s.10). Basın ve medya herhangi bir konu, olay ya da olguyu alır, işler ve günlük hayatta ön plana getirerek insanların bilgisine sunar. Bu bilgiler yorumlanır, anlamlandırılır ve toplum tarafından çeşitli sosyal ortamlarda paylaşılır. Sonuç olarak belirli bir konu hakkında yaygın görüş ya da kanaatin oluşması sağlanır (Demirkent, 2003, s.410).

5.1.1. Kamu gündeminin oluşumu-etki kuramları

5.1.1.1. Gündem belirleme kuramı

Genel olarak etki araştırmaları çerçevesinde incelenen gündem belirleme kuramının temellerini 1922'deki “Kamuoyu” adlı çalışmasıyla Walter Lippman atmıştır. Bugünkü anlamda gündem belirleme hipotezini 1958 yılında “Çevreyle İlişkilerde Yerel Halk” isimli makalesiyle Norton Long literatüre sokmuştur. Bernard Cohen 1963 yılındaki “Basın ve Dış Politika” adlı eseriyle kuramın gelişmesine yardımcı olmuştur. Çalışmalar kitle iletişim araçlarının toplum üzerindeki tutum ve davranış değişikliğinden çok farkındalık yaratma ve haberdar olma işlevine dikkat çekerek medya etki araştırmalarına hız kazandırmıştır (Atabek, 1997, ss.158-162).

“Gündem belirleme kuramları insanların ilgilendiği konuların kitle iletişim araçları içinde ön plana çıkan konular olduğu varsayımından yola çıkar” (Yaşın, 2008, s.1). Başka bir deyişle kitle iletişim araçlarının diğerlerine daha fazla önem atfettiği konular toplumun gündeminde daha çok yer alırlar. Burada medya üreticilerine yüklenen anlam insanların neyi düşünecekleri konusunda yönlendirici etkisi olması sebebiyle önemlidir. Bu kurama göre kitle iletişim araçları, çeşitli konular hakkında insanların gerçekleştirdikleri davranışları ya da oluşturdıkları tutumlarında değil herhangi bir konu hakkında farkındalık kazanmaları ve haberdar olmaları konusunda etkilidir. Dolayısıyla kitle iletişim araçlarının çeşitli konulara verdiği öncelikler toplum tarafından öğrenilir (Erdoğan ve Korkmaz, 2002, s.212). Bu öğrenme zaman içerisinde gerçekleşir. Bazı konular kitle iletişim araçlarının gündeminde halkın gündemine geçer.

“Kitle iletişim araçları haber ve bilgilerin önem sıralamasını belirleyerek, toplumun neyi ne kadar bilmesi gerektiğine onlar adına karar vermektedir” (Işık, 2008, s.82). Bu, kitle iletişim araçlarının önemsiz olarak nitelendirdiği konuların toplumun gündemine gelmesini engellerken aynı şekilde toplum tarafından önem verilen bazı konuların da gündem dışı kalmasına sebep olabilir.

5.1.1.2. Çerçeveleme kuramı

Çerçeveleme kuramında kitle iletişim araçlarının toplumun gündemine sunduğu konularda bilinçli bir şekilde ayıklama yapıldığı ve konunun hangi yönlerinin tartışılacağına kısmi müdahale edilebileceği varsayılmaktadır. Medya gündeme getirdiği konuların çeşitli sebeplerle “nasıl” tartışılacağı üzerinde çerçeveler sunar ve algılama, anlamlandırma ve teşhis durumları yaratabilir (İrvan, 1997, s.93). İnşacı yaklaşımla ilişkisi olan çerçeveleme kuramı bir çeşit anlamlandırma veya yorumlama işine hizmet ettiği söylenebilir. Bilişsel düzeyde sınırlı kalmaması teoriyi gündem belirleme kuramından ayırır. Bu bağlamda kuramın medya ürünlerini toplumsal anlamda yapılandıran ve yapılanan bir sistem içerisine dahil ettiği söylenebilir (Durur, 2011, ss.21-22).

5.1.1.3. Medya gündemi

Medya kurum ve kuruluşları hemen her gün önlerine gelen haberleri belirli süzgeçlerden geçirerek topluma aktarmaktadır. Bunlar belirlenirken alıcı talepleri, haberleri değerli kılan unsurlar, haberlerin tüketilebilir olması gibi etmenlerin düşünüldüğü söylenebilir. Birçok haber kitle iletişim araçları tarafından “önem” derecesine göre topluma sunulurken birçok olay ya da durum da medyada hiç yer almayabilmektedir. Kimi haberler gazetelerin ilk sayfasında ya da televizyon haber bültenlerinin öncelikli yayınları arasına girerken birçoğu da içeriklerde bulunmaz. Toplumun hangi bilgilere ulaşacağı medya kurum ve kuruluşlarının o bilgileri gündemine alıp almamasıyla ilgili olabilmektedir. Medya gündemi bu açıdan kimi zaman asıl gündemin dışına çıkabilmekte ve yapay gündemler oluşturabilmektedir. Çeşitli açılardan toplumu ilgilendiren ve önem arz eden kimi haber ya da durumlar gündem dışı kalabilmektedir. Bu da problem teşkil eden durumların kamu gündemine taşınmasını engelleyerek sorunlara çözüm yolları aranmasının önüne geçebilir (Yüksel, 2010, ss.214-216).

5.1.1.4. Toplumsal gerçekliğin inşası

İnsanlar olay, olgu ve durumları doğrudan tecrübe ederek ya da gerçekleşenlerden çeşitli araçlar yardımıyla haberdar olarak değerlendirirler. Günümüzde insanların gözlemleri ya da tecrübeleri ile elde edebilecekleri bilgilerin, kitle iletişim araçları tarafından aktarılanlara oranla daha az yer kapladığı söylenebilir. Aynı zamanda sosyolojik bir kuram olan toplumsal gerçekliğin inşası kuramına göre kitle iletişim araçları ürettikleri bilgilerle çeşitli şekillerde sosyal gerçekliğin oluşmasını sağlar. Kitle iletişim araçları gerçekliği inşa eder ve yeniden üretir. Kurama göre medya tarafsız, nesnel ve adil yayın yapsa bile insanların dış dünyada gerçekleşen olay, olgu ve durumlara oluşturdukları imge ve tutumlar ile gerçekleştirdikleri eylemleri yapılandırır (Çebi, 2003, ss.112-113). Aynı zamanda kitle iletişim araçları düşünce ve davranışlar üzerinde doğrudan etkide bulunmadan algıları değiştirebileceği ortaya konmuştur (Işık ve Erdem, 2008, s.29).

Toplumsal gerçekliğin inşası, “gerçeğin” toplum tarafından bilinmesi, anlamlandırılması ve iletilmesi süreci olarak açıklanabilir. Bu süreçte kitle iletişim

araçları insanların bilgiye ulaşmasını sağlar. Edindikleri bilgileri anlamlandıran toplum onları karşılıklı etkileşimle iletirler. Toplumsal bilgi medya ve tüketicileri tarafından ortaklaşa üretilir. Dursun (2013, s.40), medyanın toplumsal bilgiyi inşasını şu şekilde açıklamaktadır;

Toplumsal bilgiyi inşa ederken medya, belirli anlamları ve yorumları tercih eder, bunlara dayalı sınıflandırmalar ve düzenlemeler ile belirli gerçeklikler içerilir, diğerleri dışta bırakılır. Medyanın tanımlamaları, adlandırmaları, sınıflamaları, kurduğu neden-sonuç ilişkileri, toplumsal alana, sıradan insanların günlük dünyasına geçer ve yayılır. Medyada karşısına çıkan gerçeklikle, toplum bir ilişkiye girer. Toplum/toplumsal içinde insanlar, medya içeriklerinde karşılaştıklarıyla gerçekleştirdiği özdeşlikler ve yadsımlarla, kendisini tutarlı bir bütünlüğün parçası kılmaktadırlar.

5.1.1.5. Sosyalizasyon kuramı

Kitle iletişim araçlarının temel işlevlerinden biri olan toplumun sosyalleşmesini sağlama görevinden hareketle ortaya çıkan bu teori medyanın sosyalleşme anlamında toplumun üzerinde güçlü etkisi bulunduğunu açıklamaya çalışmaktadır. Bu etkinin günden güne arttığı noktasından hareketle kitle iletişim araçları bireylerin tutumları, davranışları, inanç ve değerler sistemi üzerine etki eder ve sosyal kimliğin oluşmasında rol oynar. Bu etki olumlu olabileceği gibi bireylerin ve dolayısıyla toplumun negatif yönde sosyalleşmesine ve değerler edinmesine de sebep olabilir (Işık, 2008, ss.78-81).

5.1.1.6. Kültürel emperyalizm kuramı

Kitle iletişim araçlarının toplum üzerinde güçlü etkilere sahip olduğu düşüncesinde yola çıkılarak geliştirilen kuramda gelişmiş ve güç sahibi ülkelerin, egemen kitlelerin kültür ve değerlerini kitle iletişim araçları yardımıyla daha az gelişmiş ya da gelişmekte olan ülkelere ve kitlelere empoze ettiği varsayılmıştır. Haber kaynaklarının büyük çoğunluğuna gelişmiş ve egemen ülkelerin sahip olduğunu belirten bu yaklaşım kitle iletişim araçları yardımıyla sürekli tüketimin teşvik edilmesini ve kültürel yozlaşmaya sebep olunmasını eleştirir (Işık, 2008, ss.99-102).

5.1.1.7. Eşik bekçiliği kuramı

“Eşik bekçileri, haber üretim sürecinin ilk aşamasında karar alan insanlardır”. Neyin haber olup olmayacağını belirleyen eşik bekçileri bir kişi olarak medya kurumlarının haber üretim sürecinde yer alırlar. Olay seçimi yapan bu insanların

ekonomik veya siyasal faktörler gibi unsurların seçimlerini taraflı olarak etkileyebileceği getirilen eleştiriler arasındadır. Yine de bu seçim yapılmak zorundadır ve olaylar eşik bekçilerinin süzgecinden geçerek haber değeri kazanırlar. İletişim sürecinde haber kaynağı olarak kabul edilen eşik bekçileri kurguladıkları haberleri hedef kitlenin dikkatine sunarlar. Kurumların genel yayın politikaları, statüleri ve araçların türü gibi etmenlere göre haber üretimine karar veren eşik bekçileri kurguladıkları haberlerle toplumda istedikleri etkiyi gerçekleştirmeye çalışırlar (Işık, 2008, ss.88-90, Yaylagül, 2006, ss.72-73).

5.1.1.8. Kamusal alan kuramı

Tarde'nin medyanın işlev ve etkilerini açıklayan kamusal alan modeli karşılıklı etkileşim içinde bulunan dört ana unsurdan oluşur. Bunlar basın, sohbet, kamuoyu ve eylem olarak tanımlanmıştır. Basın kamuya bilgi aktarır ve kamusal müzakere ve tartışmalar için gündem oluşturur. İnsanlar kahvehane, kulüp ve salon gibi sosyal mekanlarda sohbet ederler ve bu bilgi alışverişi sonucunda oluşan kanaatler bireysel ya da toplumsal eylemlere dönüşür. Kurama göre kitle iletişim araçları kamuoyu oluşturma ve aksettirme görevini yerine getirirken kamu gözcülüğü yaparken toplum adına denetim görevi yapar (Çebi, 2013, ss.10-16).

5.2. Kitle İletişim Araçları-Toplum İlişkisi

5.2.1. Kitle iletişim araçlarının işlevleri

Genel anlamıyla kitle iletişim araçlarının işlevleri eski İrlanda Dışişleri Bakanı, Nobel ve Lenin Barış Ödülleri sahibi Sean McBride başkanlığında toplanan komisyon tarafından uzun süren çalışmalar sonunda belirlenerek rapor haline getirilmiş ve 1980 yılında UNESCO Genel Kurulu'nda görüşülerek kabul edilmiştir. Raporda sekiz başlıkta kitle iletişim araçlarının işlevleri çerçevelenmiştir (Unesco, 1980, ss.14-15).

5.2.1.1. Haber ve bilgi verme

Kitle iletişim araçları temel işlev olarak kitlelere çevrelerinde, dış dünyada olup bitenler hakkında haber ve bilgi aktarırlar. Bu işlev aynı zamanda kitle iletişim araçlarının ortaya çıkmasını sağlamıştır denilebilir. Bireyler aldıkları haberleri,

bilgileri kullanarak topluma uyum sağlar ve çevrelerinde olup bitenlerden haberdar olurlar. Böylece bireylerin ilgi ve istekleri, haber alma ihtiyaçları tatmin edilir ve yeni gelişmeler öğrenilmesi ve uyum sağlanması mümkün hale getirilir.

5.2.1.2. Eğitim

Toplumu oluşturan bireylerin bilgi seviyelerini daha üst düzeye çıkarmaları konusunda yardımcı olan eğitim işlevi iki açıdan değerlendirilebilir. Birincisi kitle iletişim araçları bilgiyi topluma sunarak haber verme işleviyle birlikte toplumun bilmediği ya da eksik bilgi sahibi olduğu konularda aydınlatmaktadırlar. Böylece toplum bilgi sahibi olup fikir üretmekte ve bunu hayatın çeşitli alanlarında uygulamaktadır. İkincisi ise kitle iletişim araçlarının değişen ve gelişen teknolojinin de desteğiyle asıl amaç olarak eğitim ile ilgilenmesidir. Bu konuda yapılan yayınlar, geliştirilen programlar kitle iletişim araçlarının eğitim işine katkı yapmasını sağlamıştır.

5.2.1.3. Eğlendirme

Günlük hayatın sıkıcılığı ve yoğunluğu, stres, dinlenme ve hoş vakit geçirme ihtiyacı kitle iletişim araçlarının çeşitli ürünlerle insanların rahatlamalarına ve boş zamanlarını değerlendirmelerine yardımcı olmasına zemin hazırlamıştır. Böylelikle monotonluktan ve sorunlardan bir nebze olsun uzaklaşan insanlar bu yayınlar ile rahatlayarak bir anlamda sosyal patlamalar yaşanmasının önüne geçmiş olmaktadır.

5.2.1.4. Toplumsallaştırma

Kitle iletişim araçları toplumların değerlerini, kültürel alışkanlıklarını aktararak insanların toplumun bir parçası olmasına, sosyalleşmesine katkı sağlarlar. Bu, toplumların varlıklarını sürdürebilmesi, maddi manevi değerlerin benimsenebilmesi ve insan ilişkilerinin sağlıklı bir biçimde gerçekleştirilebilmesi için uygun ortam hazırlanması ve devamlılığın sağlanmasına etki eder.

5.2.1.5. Gdleme

İletişim aracılığıyla bireylerin herhangi bir konuda amaç edinmeleri, haberdar oldukları konuların özendirici olma etkisiyle yakından ilişkilidir. Yapılan yayınlar toplumun ortak amaçlarını kavrama, benimseme ve bunlar için çalışma isteğini tetikleyebilir.

5.2.1.6. Kültür geliştirme

Kitle iletişim araçları toplumda yaşayan kültürel öğelerle toplumun bütünleşmesine yardımcı olurken kültürel mirasların anlaşılmasına ve tanınmasına olanak sağlarlar. Kültürel ve sanatsal içerik barındıran yayınlar ve ürünler kültürlerin gelecek kuşaklara taşınmasına ve yaşanmasına katkıda bulunur.

5.2.1.7. Tartışma ortamı hazırlama

Toplumun aldıkları haberleri ve sahip oldukları bilgileri özümsemesi, daha sağlıklı bilgilere ulaşması ve toplumsal amaç ve değerlerin daha iyi anlaşılmasının sağlanması bu konuların yeterince ve zgr bir biçimde tartışılmasına bağlıdır. Kitle iletişim araçları sundukları ürünlerle tartışma ortamı hazırlayarak toplumun gelişmesine katkıda bulunurlar.

5.2.1.8. Bütünleştirme

Kitle iletişim araçlarının yukarıda sayılan tüm işlevleri gerçekleştiğinde toplum içerisindeki bireylerin kendilerini ve diğer insanları tanınması, olay ve olgulardan haberdar olması, sosyalleşmesi, birbirlerini anlaması daha kolay hale gelebilecektir. Böylece bireyler ve gruplar arasında bölünmeler ortadan kaldırılırken sosyal çatışmanın da önüne geçilmiş olabilir (Bülbül, 2001, ss.61-63, Gz, 2005, ss.12-16).

5.2.2. Kitle iletişim araçlarının görev ve sorumlulukları

Kitle iletişim araçlarının hitap ettikleri topluma ve kamuya toplumsal olarak, kişi ve kuruluşlara da bireysel ve kurumsal olarak sorumlulukları ve görevleri bulunmaktadır (Bülbül, 2001, s.63).

5.2.2.1. Kamuoyu oluşturma ve yönlendirme

Kamuoyu genel anlamda toplumun herhangi bir konu hakkındaki düşünce ve tutumları olarak tanımlanabilir. Belirli zaman dilimlerinde gerçekleşen çeşitli olaylar karşısında toplumda oluşan yaygın görüş kamuoyu kavramıyla açıklanabilir (Er, 2014). Bu yaygın görüşün oluşmasında kitle iletişim araçları önemli rol oynarlar. Bireylerin dış dünya ve toplumsal gerçeklikler konusunda birinci elden edindiği tecrübe ve bilgilerin giderek azalması, bunu yaparken olay ve olguları belirli süzgeçlerden geçirerek yansıtması bu etkiyi zorunlu kılmaktadır (Tutkun, 2014).

Basın kamuoyu oluşmasında çoğu zamana aracıdır, bir konuyu işler günlük hayatta ön plana çıkarır ve tartışılmasını sağlar. Çeşitli nedenlerle basında bazı konulara daha çok ağırlık verilmesi toplumun yanlış olarak yönlendirilmesine sebep olabilir. Diğer taraftan yönlendirme ve kamuoyu oluşumu, toplumu yakından ilgilendiren sorunlarla ilgili olduğunda hızlı ve yararlı bir şekilde işlev görebilir (Demirkent, 2003, s.410). Çağdaş toplumlarda yasama, yürütme ve yargı kurumlarından sonra dördüncü büyük güç olarak kabul edilen basının kamuoyu oluşturma ve yönlendirme görev ve sorumluluğu bu açıdan önemlidir (Gürcan, 2005, s.8).

5.2.2.2. Kamuoyunu yansıtma

Bülbül (2001, s.68) kitle iletişim araçlarının toplumun, kamuoyunun aynası olduğunu belirterek bu niteliği ile yansıtma görevini yerine getirdiğini belirtirken şunları söyler;

Kamuoyunda oluşan düşünceler, fikirler, görüşler, sorunlar, dilekler vb., halka ve yetkililere, basın tarafından yansıtılmaktadır. Basın, bu önemli görevi nedeniyle, halkın gören gözü, duyan kulağı, konuşan dili olarak değerlendirilmektedir.

5.2.2.3. Bilgilendirme, eğitme ve uyarma

Kitle iletişim araçlarının en önemli görevi bilginin yayılmasını sağlamaktır (Charon, 1993, s.182). Topluma sunulan bilgiler bireylerin ilgi, algı ve tutumlarına göre dikkatini çekmektedir. Toplumsallaştırma işlevi ile yakından ilgisi bulunan bilgilendirme ve eğitme görevi topluma yeni üyelerin kazandırılması ve kültür aktarımını da sağlamaktadır. Bunların dışında halkın gündeminde olmayan ama ciddi

sorunlar teşkil eden birçok konu da kitle iletişim araçlarında yer alarak toplum uyarılır ve tedbir alması sağlanabilir. Eğitim işlevi, toplumsallaştırma işlevi ile bağlantılıdır. Topluma yeni üyeler kazandırma, toplumun kültürel değerlerini aktarma, sanatsal ve kültürel faaliyetlere yer verme bilgilendirme ve eğitme görevleri arasındadır (Akay, 1997; Akay, 2010, s.134). Çağdaş sistemlerde kitle iletişim araçları bilgiyi yalın olarak sunmakla yetinmez, açıklayıcı bilgiler, yorumlar, incelemeler, analizler ve eleştiriler de yer alır. Böylece bilme ve öğrenme hakkını detaylandırmak isteyen bireyler bu yayınlar sayesinde daha fazla bilgi sahibi olabilir (Akarcılı, 1989, s.66).

Dar anlamda medya, geniş anlamda kitle iletişim araçları toplumun gözü kulağı hükmündedir. Bu sebeple yukarıda aktarılan işlev ve görevlerin temel teşkil etmesi, medya üreticilerinin sorumlulukları ve görevleri olduğunu ve bunlara göre hareket etmeleri konusunun önemli olduğunu desteklemektedir (Mora, 2008, s.51).

Kitle iletişim araçlarıyla ilgili geliştirilen kuramlar incelendiğinde hemen hepsinde bu araçların topluma ve bireylere etkisinden söz edilmektedir. Kuramlarda karşımıza sıklıkla çıkan üç kavram, kitle, içerik ve medya sağlayıcıları (medya profesyonelleri) genel anlamda bu etki üçgenini oluşturmaktadır denilebilir. Kitlelere ulaştırılan içeriğin, ürünlerin etkileri ve gücü ele alındığında medya profesyonellerine düşen görev ve sorumluluklar kısa ve uzun vadede birçok olumlu-olumsuz sonuçlar doğurabilir (Alankuş, 2003, ss.59-46).

6. GAZETE VE HABER

6.1. Gazete ve Gazetecilik

En eski kitle iletişim araçlarından biri olan ve teknolojik gelişmelere rağmen etki gücünü yitirmeyen gazete, toplum için en önemli bilgi kaynaklarından biridir. Ortaya çıkmasında Orta Çağ Avrupası'nda kullanılan haber mektuplarının etkisi olduğu söylenen gazete, insanların haber alma gereksinimleri dolayısıyla meydana gelmiştir (Tokgöz, 2013, ss.131-132). İtalyanca “gazetta sözcüğünden gelen ve Fransa’da ilk kez 1631’de yayımlanan “La Gazette” nedeniyle de yaygınlık kazanan gazete, çağdaş toplumların kitle iletişiminin en önemlilerinden biridir (BİRAZ, 2014). Gazete, “*Politika, ekonomi, kültür ve daha başka konularda haber ve bilgi vermek için yorumlu veya yorumsuz, her gün veya belirli zaman aralıklarıyla çıkarılan yayın*” olarak tanımlanabilir (TÜİK, 2024). Türk Dil Kurumu gazeteyi “*Politika, ekonomi, kültür ve daha başka konularda haber ve bilgi vermek için yorumlu veya yorumsuz, her gün veya belirli zaman aralıklarıyla çıkarılan yayın*” (TDK, 2014) olarak tanımlarken, başka bir tanıma göre gazete, “*taze haberleri, en geliş alanda, en kısa zamanda basılı olarak naklederken, olaylar önünde genel kamuoyuna yol gösteren ve yine olaylar önünde genel kamuoyunun etkisi altında kalan kuruluştur*” (Bülbül, 2001, s.15).

Genel tanımıyla gazetecilik ise haber malzemesi olan bilgilerin toplanması, düzenlenmesi, sunulması ve dağıtılması işlemi olarak tanımlanabilir. İnsanların sorunlarını çözmeye kullanacakları doğru ve gerçek bilgilerin onlara ulaştırılmasının sağlanması, toplumsal gerçekliğin oluşmasına katkı yapılması ve kamuoyunda bilinç oluşmasını sağlama işlemi de gazeteciliğin kapsamındadır (Armağan, 1998, ss.77-79).

Gazeteci ise başka bir kaynaktan (Özdemir, 2009, s.10) şu şekilde tanımlanmaktadır;

Gazeteci, gündelik yaşamda meydana gelen her türlü olayı yakından takip eden, haber üretim süreciyle ilgilenen kişidir. Başka bir deyişle, erişmek istediği kitle için en önemli diye nitelendirdiği bilgileri toplayarak, haber haline getiren ve kişilerden bilgi olarak okuyucusunu düşünmeye sevk eden meslek mensubudur”.

Girgin (2008, s.149), gazeteciyi tanımlarken görev ve sorumluluklarını şu şekilde sıralar;

- 1) Gerçek haberdur.
- 2) Sadakatle bağı olacağı ilk merci halktır.
- 3) Özünde gerçeğı teyit etme disiplini yatar.
- 4) Bu mesleğı icra edenler, konu aldıkları kişilerden ya da olaylardan bağımsız kalmayı başarmalıdır.

Gazeteci,

- 5) Bağımsız ve yaptırımı olan bir gözlemci görevi görmelidir.
- 6) Kamuoyuna acık bir eleştiri ve uzlaşma platformu sağlamalıdır.
- 7) Önemli olanı ilginç ve ilgili kılmak için çabalamalıdır.
- 8) Haberleri kapsamlı ve dengeli oranlarda tutmalıdır.
- 9) Mesleğı icra edenlerin kişisel inisiyatiflerini kullanmalarına olanak tanınmalıdır.

6.1.1. Gazetelerin işlevleri ve özellikleri

Sosyal bir kuruluş olan gazetenin haber verme, öğretme, vakit geçirtme, dinlendirme, eğlendirme ve ekonomik ve ticari gelişmeye katkı sağlama işlevleri olduğunu söyleyen Bülbul (2001, s.14), genel olarak gazetenin işlev ve kapsamını şu şekilde özetler;

- a) Gazete taze haber vermelidir,
- b) Geniş bir alana seslenmelidir,
- c) Kısa aralarla ve sürekli yayımlanmalıdır,
- d) Olaylar önünde kamuoyuna yol göstermeli ve olayları etkilemek için kamuoyuna sesini duyurmalıdır,
- e) Seslendiğı kitlenin siyasal, düşünsel, toplumsal, ekinsel ve ekonomik gelişmesine yardım etmeli, boş zamanlarını en yararlı biçimde değerlendirmesini sağlamalıdır.

Çağdaş toplumlarda basın yasama, yürütme ve yargı kurumlarında sonraki en güçlü kuvvet basın olarak kabul edilmektedir. Basının en etkili ve en eski ürünlerinden olan gazete toplumun birbiriyle ve mevcut yönetimle olan ilişkilerini düzenleyerek kamu görevi yapmaktadır (Girgin, 2003, s.56). Gazeteler ayrıca bilgi ve belge saklama özelliğı taşımaktadırlar. Bilgi ve olayların istenildiğinde daha ayrıntılı ve derinlemesine incelenebildiğı gazeteler, en temel işlevi olan haber vermenin dışında insanların olay ve olgular hakkında fikir üretebilmesini ve tartışabilmesini sağlarlar.

Yazılı basın ürünü olan gazeteler, yapısal olarak, istenildiğinde sayfa sayılarının artırılması, boyutlarının değiştirilmesi ve çeşitli mizanpaj düzenlemeleri ile kendine özgü farklılıklar oluşturabilir (Tokgöz, 2013, ss.137-139).

6.2. Haberin Anatomisi

6.2.1. Haber kavramı ve haberin özellikleri

Özellikleri ve kapsamı dikkati alındığında haber kavramının çok sayıda farklı tanımının yapılabilmesi mümkündür. Neye göre ve kime göre soruları bu tanımın yapılmasında etkilidir. İşlevleri dikkate alındığında ise yine farklı tanımlar karşımıza çıkmaktadır. Medyanın haber verme işlevinin malzemesi olan haber kavramının evrensel bir tanımının olması sosyolojik ve kültürel etmenlerin etkisine açık olmasından dolayı mümkün gözükmemektedir (Demirkent, 1982, s.92).

Girgin (2010, s.95), herhangi bir olay ya da olgunun haber olarak tanımlanabilmesi için gerçeklik, yenilik, anlaşılabilirlik, önemlilik ve ilginçlik gibi nitelikleri barındırması gerektiğini belirterek haberin tanımını şu şekilde yapmaktadır;

Gerçek, yeni, anlaşılır, ilginç ya da önemli olayları, basit, sade bir dille, açık ve kesin bir biçimde, taraflılıktan kaçınma ilkelerine uyarak haber haline dönüştürmek (özetleyerek kurgulamak: biçimlendirmek), sonra da hızla yayımlanmasını sağlamak

Başkut (1967, s.104) ise haberi, “belirli bir zamana ait hadiseleri o zamanda bildiren, yine belirli şahısları ilgilendiren, değeri, haberle ilgili olan şahısların sayısı ile orantılı olan şey” olarak tanımlamaktadır. Henüz ya da önceden gerçekleşmiş bir olayın haber niteliği kazanması için önemli, ilginç ya da gerçek olması yanında herhangi bir yayın organında yayımlanması da gerekir (Alankuş, 2005, s.137). Başka bir deyişle, toplumun ilgisini çeken ve topluma bilgi sağlayan herhangi bir gerçekliğin medyada kurgulanarak yayımlanmasıdır (Rigel, 2000, s.177).

Alankuş (2005, s.138), bir olayın habere dönüşecek kadar önemli olup olmadığını anlamak için aşağıdaki kıstaslara bakılabileceğini belirtir;

- Şok (Başbakan'ın ölümü/savaş)
- Olağandışılık (İki başlı bebek)
- Zamanlama (Ay tutulması)
- Yakınlık (Komşu kentte işlenen seri cinayetler)
- Duygusalılık (Ölüm, evlenme)

- Tekrarlanma (Kentte sık sık meydana gelen araba hırsızlıkları)
- Tartışma ortamı (Politik olaylar)
- Eğitici olmak (Televizyondaki bazı programların çocuklar üzerinde olumsuz etkileri)
- Uyarıcı olmak (Kentin içme sularının kirlenmiş olması)
- Çok sayıda kişiyi ilgilendirme (Seçim sonuçları)
- En büyük olmak (Kentin en yaşlı insanı)
- İlk olmak (Yılın ilk bebeği)
- Tek olmak (Bölgedeki tek doktor)
- Meşhur olmak (Ajda Pekkan'ın kente gelişi)
- Merak uyandırmak (Yeniden deprem oldu mu?).

Tokgöz (2013, s.243)'e göre haber, *“herhangi bir zamanda geçen olay, fikir ya da sorunun özetidir”*. Haber kavramının göreceli bir kavram olduğunu söyleyen Bülbül (2001, s.75), haberin sosyal bir olgu olduğunu ve her kesim veya toplum tarafından onaylanan tanımının olamayacağını belirtir.

Haberin ilgi, önem ve ilginçlik gibi üç temel niteliği ile tartışılabilceğini söyleyen Başkut (1967, ss.102-103), Amerika'da haftalık yayın yapan Colliers dergisinin çeşitli gazetecilerin “Haber nedir?” sorusuna gazetecilerin verdiği cevaplardan elde ettiği verilerden çıkan sonuçları şu şekilde derlemiştir (Başkut, 1967, ss.102-103);

1. Haber okuyucuların hakkında bilgi edinmek istedikleri herhangi bir şeydir.
2. Belirli veya yeterli sayıda halk kitlesinin okumak istediği şey haberdur.
3. Haber, halkın ilgi gösterdiği herhangi bir olayın hikayesidir.
4. Haber, halkın ilgi göstereceği her şeydir.
5. Haber, olayların zamanında ve doğru şekilde okuyucuların ilgisini çekebilecek şekilde ortaya çıkmasıdır.
6. Haber, gerçekleşen şeydir. Olayların yayılması ve neticeleridir.
7. Haber olaylardaki ve bu olayların sonucunda oluşan fikirlerdeki esas olan düşüncelerin naklidir.
8. Haber halka bağlı olan, onlarla alakalı olan şeydir.
9. Haber insanlığı alakadar eden, yeni ve taze hareketlerin ifadesidir.

10. Haber, halkın mutluluğunu ilgilendiren, bireysel ilişkilerinde ilgilendiği durumlardır.

Doç. Dr. Atilla Girgin'in (2005, s.5) "Haber Yazmak" isimli kitabında çeşitli kaynaklardan derlediği yaklaşık yüz farklı haber tanımı bulunmaktadır. Bunlara örnek olarak;

1. Acele kaleme alınmış edebiyattır.
2. Beklenen ya da beklenmeyen gelişmelere ilişkin bilgilerdir.
3. Belirli bir alanda edinilmiş bilgidir.
4. Belirli bir yer ve zaman içinde gerçekleşen çeşitli olayların, bilmeyenlere aktarılmasıdır.
5. Bir durum ya da olayın belirtilerinin yansıtılmasıdır.
6. Bir kimse, bir yerdeki olaylar hakkındaki bilgilerdir.
7. Bir olay hakkında alınan ya da verilen bilgidir.
8. Bir olayın öteki olaylardan ayrılmasını sağlayan yönü ya da boyutudur.
9. Bir olayın raporudur.
10. Bir olayın tarafsız biçimde anlamlandırılmasıdır.

Görüldüğü üzere haberin farklı yaklaşımlarla birçok tanımı yapılmıştır. Bu tanımlamaları çoğaltmak mümkündür. Bu tanımların her birinin çıkış noktaları haberi haber yapan özellik ve değerlendirme ölçütlerinin tanımı yapanlarca önemsedığı noktaya göre değişebilmektedir. Haber üretim sürecinde karşımıza çıkan özellikler ve haberi değerlendirme ölçütleri aşağıdaki bölümde ele alınacaktır.

6.2.2. Haber üretim süreci

Kitle iletişim araçlarının haber üretim süreci belirli niteliklere ve değerlendirme ölçütlerine göre şekillenir. Haber üreticileri neyin haber olup olamayacağına karar verirken olayların ya da olguların bazı özelliklerine göre karar vermektedirler.

6.2.3. Haberin nitelikleri

6.2.3.1. Doğruluk

Habere ilişkin kaynakların çeşitli yol ve yöntemlerle doğrulanarak, varsayımlara ya da duyumlara dayanmayan, gerçek olan olay ve olguların haber yapılması doğruluk özelliğinin gereğidir. Etik olarak da uygun olmayan, gerçekleşmemiş durumların haber yapılması sosyolojik, psikolojik ve ekonomik birçok problemi beraberinde getirebilir. “Bir haber doğrulanmadıkça, ya da olaylara dayandırılmadıkça, gerçeklik, ilgi ve önem değerlerini taşıyamaz” (Bülbül, 2001, s.139). Haberin en temel özelliği doğru olmasıdır (Gönenç, 2002, s.29).

6.2.3.2. Gerçeklik

Haberin gerçeklik niteliğine uygun olması gerekmektedir. Bu nitelik başta görünür gerçekliğin sunulmasına işaret eder. Gerçekleşen olaylar haber olarak kitle iletişim araçlarında sunulduğunda, olayın devamında ne olduğu ne gibi sonuçlar doğurduğu ya da haberin yalanlanıp yalanlanmadığı, birkaç nokta dışında görünür gerçekliğin kabulünü gerektirir. Üretilen haberde aleni suçlama, tutarsız iddia ya da bilinçli çarpıtma söz konusu değilse, haberci ürettiği haberin sonuçlarından sorumlu olmaz (Yüksel ve Gürçan, 2005, s.64).

6.2.3.3. Nesnellik

Haber, önyargı ve kişisel tutumlardan uzak, öznel olmayan ve kişisel görüş içermeyen bir biçimde üretilmelidir. Habere ulaşan ya da üreten kişiler, habere konu olan mevcut durumdan kendine pay çıkarsa ya da doğrudan veya dolaylı bir şekilde olay ya da olgudan etkilense bile bu etkiyi habere yansıtmamalıdır. Haberde habere konu olan kişi ya da kurumların karşılıklı taraflarına görüş hakkı verilmeli ya da tek taraflı haber yapılmasından kaçınılmalıdır. Haberci ürettiği haberin rolünü üstlenmemeli, haberin bir parçası haline gelmekten kaçınılmalıdır (Aslan, 2002, s.64).

6.2.3.4. Anlamlılık

Kültürel yakınlık ve ilgililik kavramlarıyla ilişkili olan anlamlılık özelliği haberin muhatabı olan kitlenin haberin başlığı ya da içeriği ile ilgili kültürel ve coğrafi bağ kurmasıyla ilgilidir. Kitle, çeşitli yönlerden kendisin yakın bulmadığı haberleri anlamlandıramadığı için değerlendirmeye almayacaktır. Habere ulaşan bireylerin, bununla ilgili kültürel ve coğrafi yakınlığın dışında bir anlam kurması ve haberlerin dikkatini çekmesi için ilgi duydukları bir konuyla alakalı ürünlere ulaşması gerekmektedir. Bu odaklanma gerçekleşiyorsa habere anlamlılık özelliği verilebilir (Güz, 2005, s.66).

6.2.3.5. Kesinlik

Haberin inandırıcılığı ve haber kaynaklarına olan güven açısından olay ve durumların kesin olarak gerçekleşmiş olması haberin önemli özelliklerindendir. Haberin ayrıntılarında belirsiz noktaların olması merak uyandıracak olsa da durumun gerçek dışı olma şüphesinin daha yoğun olması habere ve kaynağına olan güveni azaltabilir (Güz, 2005, s.66).

6.2.3.6. Hızlılık

Beklenmedik bir şekilde gerçekleşen ve çok fazla rastlanmayan olayların ilgi çekme olasılığı yüksektir. Hedef kitlenin ani ve beklenmeyen şekil ve zamanda gerçekleşen durumları haber alması ilgiyi arttırmaktadır (Güz, 2005, s.66).

6.2.3.7. Tutarlılık

Haberi oluşturan olay ya da olgular birbirleriyle çelişki içinde olmamalıdır. Kendi içerisinde bir bütünlük oluşturması gereken haber metnini oluşturan durum çelişkili olmamalı ve anlam bütünlüğüne sahip olmalıdır (MEB, 2013, s. 6).

6.2.3.8. İnanılrlık

Haber kaynağının konusunda uzman ve güvenilir olması gerekmektedir. Haberi aktaran kaynak veya uzmanın daha önceki haberleri de hedef kitle tarafından değerlendirme ölçütü olarak kullanılabilir (MEB, 2013, s.7)

6.2.4. Haber değerlendirme ölçütleri

Haber değerlendirme ölçütleri gerçekleşen birçok olaydan ve çeşitli durumlardan kitlenin ilgisini çekebilecek, üretilmesini anlamlı kılacak olanların seçilmesi, ayıklanması için kullanılan süzgeçlerdir (Özer, 2008, s.143).

6.2.4.1. Zamanlılık

Genel anlamıyla haber için sorular “ne zaman?” sorusuna cevap aranmasını ifade eden zamanlılık özelliği üç belirleyici faktörü barındırır; yenilik, anılık ve geçerlilik. Yenilik, haberin henüz gerçekleşmiş olduğunu değil henüz duyurulduğunu ifade eder. Anılık ve geçerlilik kavramları ise birbirleriyle ilintilidir. Anılık, olay ya da olguların en kısa zaman içerisinde bireylerin bilgisine sunulmasına işaret ederken, geçerlilik ise bu olay ve olguların belirli bir süre kitlelerin gündemine girmesini ve bağlantı kurmasını sağlamaktadır (Tokgöz, 2013, s.256).

6.2.4.2. Yakınlık

İnsanlar öncelikle kendi çevrelerindeki olay ya da durumlardan haberdar olma eğilimindedir. Coğrafi ya da mekânsal olarak insanların yakın çevrelerinde gerçekleşen olaylar, diğerlerine göre daha fazla dikkatini çeker. Bu yakın çevre insanların ilişkili oldukları çeşitli mekanlar olabileceği gibi aynı semt, ilçe, şehir, ülke ya da kıta da olabilir (Aslan, 2002, s.40).

6.2.4.3. Önemlilik

Girgin (2000, s.94), haberde önemlilik kavramını açıklamak için habere konu olan olayların ölçüsü ve sonuçlarının ne olduklarının dikkate alındığını belirtir. Herhangi bir konu ile ilgili yapılan haberlerin hedef kitlesinin sayısal çoğunluğu o

haberlerin önemli olarak değerlendirilmesine etki eder. Bu duruma her gün birçok trafik kazası yaşanmasına rağmen gerçekleşen kazalarda ölü ya da yaralıların olması ve bunların sayısal çokluğu, gerçekleşen diğer maddi hasarlı kazaların konu olduğu haberlere göre daha önemli olması örnek verilebilir.

6.2.4.4. İlgi çekme

İnsanların olağan kabul edilen olayların dışında gerçekleşen durumlar daha fazla dikkatlerini çekmektedir. Bazı olay ya da olgular rutin veya doğal akışında gerçekleştiğinde çeşitli yönlerden haber niteliği taşıyabilir bile “ilginç” olma özelliğini barındırmadığı için insanların dikkatini çekmeyebilir. Burada insanların olağan dışı eylem ve söylem arayışı ve durağanlıktan kurtulma isteklerinin arlığından söz edilebilir (Girgin, 2005, s.14). Ancak ilgi çekme amacından saparak habercilik ciddiyetinden uzaklaşmamalıdır. Bu, objektifliğe zarar verebileceği gibi endişeye sebep verebilir (Çiftci, 2011, s. 905).

6.2.4.5. Sonuç

Habere sorulan ne ve kim sorularının cevabı bize sonucu verir. Sonuç haberde dikkat çeken can alıcı bölümdür. Olay ve durumların değerlendirilmesi sonucun önemine etki eder. Bu açıdan haber üreticilerinin yaptığı değerlendirme sonuca etki eder ve sonuç da durumun önemini belirler (Tokgöz, 2013, ss.258-259).

6.2.5. Haberde bilginin çarpıtılması

Haber kaynakları bilinçli olarak habere ait bilgileri yanlış aktarabilir. Bu yanlış aktarma yönlendirme, küçük düşürme, yanıltma veya gizleme gibi amaçlarla yapılabilir. Dezenformasyon da denilen gerçek dışı bilgi aktarımı politik, ekonomik, siyasi, ideolojik ve bürokratik nedenlerle yapılabilir. Yanlı, abartılı, ilgisiz, yetersiz ve yanlış enformasyon medya gruplarının ekonomik ve siyasi çıkarlarına göre de şekillenebilir. Mizenformasyon şeklinde de yapılabilen bilgi çarpıtması haberlerde kasıtlı olarak bilgilerin eksik verilmesi şeklinde gerçekleşir. Bunun amacı haberin bazı yönlerinin açığa kavuşmasını engelleyerek kitlenin düşünce ve davranışlarında yönlendirici etkide bulunmaktır (Aslan, 2002, ss.128-130).

6.2.6. Haber sunumu ve söylemi

Çeşitli olay ve durumlar belirli ilgi alanlarına yönelik söylem tarzlarıyla haber başlıklarını ve metinlerini şekillendirmektedir. Bu durumun ekonomi-politik, siyasi, sosyolojik vb. birçok sebebi bulunmaktadır. Medya kuruluşları ilgi çekme, medya ürünlerinin hızlı ve fazla tüketilmesi, politik yönlendirme ya da toplumda hedef seçtiği özel kitlenin gündemini oluşturma amaçlarıyla haberlere şekil vermekte ve haber başlıkların, manşetlerini, metinlerini bu şekilde oluşturmaktadır.

Spor söylemi, manşet söylemi, gündelik söylem ve magazinsel söylem medya organları tarafından sıklıkla kullanılan söylem tarzlarındandır. Örneğin spor söylemiyle haber başlıklandıran bir gazete futbol topu kavramı yerine “meşin yuvarlak” kalıbını kullanarak farklı ve alışmışlığın dışında söylem tarzı geliştirebilir. Bunu çeşitlendirerek hedef kitlenin ilgisini çekmek ve merak uyandırmak amacıyla kullanabilir. Çeşitli atasözlerinin veya halk tarafından kullanılan kalıp yargıların ve deyimlerin haberlerde kullanılması gündelik söylem özelliğini taşır. Halk arasında kullanılan popüler dil haber söylemini etkileyebilir. Başka bir söylem tarzı olan magazinsel söylem medyayı yoğun bir şekilde etkilemektedir. Çeşitli olaylar fantastik bir tarza büründürülerek bu şekilde aktarılabilir. Sıklıkla gazetelerin üçüncü sayfa haberlerinde rastlanılan, kimi zaman da birinci sayfalarında yer bulan bu söylem tarzını barındıran haber başlıkları olayların abartılması, ilgi çekmesi ya da gerçek dışı motiflerle süslenerek merak uyandırması amacıyla yapılabilir (Korat, 2008, s.39-48). İnsanların görsel medya organlarındaki haberlerde ilk bakışta dikkatini yoğunlaştırdıkları bölüm haberin başlıkları olduğu varsayılırsa başlık söylemlerinin bildirdiği yargı zihinlerdeki algının şekillenmesinde önemli rol oynar denilebilir (Yüksel ve Gürçan, 2005, s.20).

7. ANALİZ VE BULGULAR

Çalışmada gazetelerde 2022 yılının ilk altı ayında yayımlanan Hürriyet: 56, Milliyet: 41, Posta: 113, Sabah: 79 ve Sözcü 68 olmak üzere toplam 357 adet haber incelenmiştir. Haberler üç farklı araştırmacı yardımıyla, araştırmacılara gerekli ön bilgi verilmek suretiyle kodlama cetvelinde yer alan 13 farklı ölçüte göre incelenmiştir. Bu bölümde incelenen gazetelere ait veriler tek başlarına gazetelere göre aktarılacak, daha sonra çalışmada kullanılan beş gazeteye ait verilerin tamamı incelenecektir.

7.1. Hürriyet Gazetesinde Yer Alan Uyuşturucu ile İlgili Haberler

2022 Yılıının ilk altı ayında Hürriyet gazetesi uyuşturucu ile ilgili toplamda 56 adet haber yayımlamıştır. Aşağıdaki tablo 5,1’de gazetede yer alan 56 haberin gazetenin hangi sayfalarında yayımlandığı görülmektedir. Hürriyet gazetesi altı ay boyunca uyuşturucu ile ilgili toplamda 1 adet haberi manşetinden yayımlamıştır. 9 haber birinci sayfadan, 3 haber ikinci sayfadan, 29 haber üçüncü sayfadan ve geri kalan 14 haber gazetenin diğer sayfalarında yayımlanmıştır. Gazetede çıkan 56 haberin %16’sı birinci sayfadan, %5’i ikinci sayfadan, %31’i üçüncü sayfadan ve %47’si dördüncü sayfadan yayımlanmıştır.

Tablo 7.1: Haberin Yayımlandığı Sayfa

Haberin Yayımlandığı Sayfa	Sayı	Yüzde %
Manşet	(1)	(1)
1. Sayfa	9	17
2. Sayfa	3	5
3. Sayfa	29	51
Diğer Sayfalar	14	26
Toplam	56	100

Gazetenin boyutlarına göre haberin kapladığı yere ait verilerin bulunduğu aşağıdaki tablo 5.2’de gazetenin tam sayfa boyutunun 472,5 sütun/cm olarak kabul edilmiş, toplam 56 haberin 2986 st/cm yer kapladığı görülmüş, bir haberin ortalama

53.32 st/cm yer kapladığı ve bunun gazetenin bir sayfasının kapladığı alanın %11'i olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 7.2: Haberin Kapladığı Alan

Haberin Kapladığı Alan (Sütun x Cm)	
Toplam (56 Haber)	2986
Ortalama	53.32
Yüzde %	11

Aşağıdaki tablo 5.3'de gazetede yer alan 56 haberin 42'sinin yurt içi haber kaynaklarından hazırlandığı, 14'ünün ise kaynağının yurt dışı olduğu görülmektedir. Hürriyet gazetesindeki uyuşturucu ile ilgili haberlerin %75'i yurt içi kaynaklı, %25'i yurt dışı kaynaklıdır.

Tablo 7.3: Habere Kaynak Olan Yer

Habere Kaynak Olan Yer	Sayı	Yüzde %
Yurt İçi	42	75
Yurt Dışı	14	25
Toplam	56	100

Gazetede yer alan 46 haberde fotoğraf kullanılmış, 10 haberde ise fotoğraf kullanılmadığı görülmüştür. Haberlerin %82'sinde fotoğraf kullanıldığı, %18'inde fotoğraf olmadığı belirlenmiştir.

Tablo 7.4: Haberde Fotoğraf Kullanımı

Haberde Fotoğraf	Sayı	Yüzde %
Var	46	82
Yok	10	18
Toplam	56	100

Fotoğraf kullanılan 46 haberin 21'inde (%46) fail ya da şüphelilerin fotoğraflarına yer verildiği, 10'unda (%21) güvenlik görevlilerinin fotoğrafları kullanıldığı, 5 haberde (%11) uyuşturucu madde fotoğrafının kullanıldığı, 10 haberde ise (%22) bunların kategorize edilmeyen farklı fotoğraflar kullanıldığı görülmüştür.

Tablo 7.5: Haber Fotoğrafının Konusu

Fotoğrafın Konusu	Sayı	Yüzde %
Fail – Şüpheli	21	46
Güvenlik Görevlileri	10	21
Uyuşturucu Madde	5	11
Diğer	10	22
Toplam	46	100

Yapılan incelemede gazetede yer alan 56 haberden 45 haberin (%80) operasyonel-adli odaklı olduğu, 7 haberin (%13) eğitici, uyarıcı veya önleyici türde bilgiler içerdiği anlaşılmıştır. 4 haber ise (%7) herhangi bir kategoriye dahil edilmemiştir.

Tablo 7.6: Haberin Türü

Haberin Türü	Sayı	Yüzde %
Operasyonel – Adli	45	80
Eğitici – Uyarıcı - Önleyici	7	13
Diğer	4	7
Toplam	56	100

Haberlere konu olan uyuşturucu maddeler incelendiğinde 6 haberde eroin (% 11), 3 haberde kokain (% 6), 11 haberde esrar-kenevir (% 20), 3 haberde ecstasy (% 1), 3 haberde bonzai-sentetik kanobinoid (% 1), 3 haberde (% 6) bu maddelerin dışında maddelerin yer aldığı, 6 haberde (% 11) birden fazla uyuşturucu maddenin yer aldığı, 22 haberde ise (% 40) uyuşturucu maddenin türünün belirtilmediği anlaşılmıştır.

Tablo 7.7: Habere Konu Olan Madde Türü

Habere Konu Olan Madde Türü	Sayı	Yüzde %
Eroin	6	11
Kokain	3	6
Esrar – Kenevir	11	20
Ecstasy	3	3
Bonzai	1	3
Diğer	3	6
1’den Fazla	6	11
Belirtilmemiş	23	40
Toplam	56	100

56 haberin 28’inde (%50) haberin odağında fail ya da şüpheliler, 14’ünde (%25) güvenlik görevlileri, 5’inde (%8) konusunda uzman kişiler bulunmaktadır. 9 haberde (%16) haber aktörü kategorize edilmemiştir.

Tablo 7.8: Haberin Aktörü

Haberin Aktörü	Sayı	Yüzde %
Fail – Şüpheli(ler)	28	50
Güvenli Görevlileri	14	25
Uzman	5	8
Diğer	9	16
Toplam	56	100

56 haberin 28'inde haberin aktörü fail ya da şüphelilerin olduğu bir önceki tabloda belirtilmişti. Bunlardan 1'i (%4) 12-18 yaş aralığında, 3'ü (%9) 18-25 yaş aralığında, 1'i (%4) 25-40 yaş aralığında, 4'ü (%13) 40 yaş ve üzeri olduğu tespit edilmiş, geriye kalan 20 haberde (%71) fail ya da şüphelilerin yaşlarına ait herhangi bir bilgiye ulaşılamamıştır.

Tablo 7.9: Haberin Aktörünün Yaş Aralığı

Haber Aktörünün (Fail – Şüpheli) Yaş Aralığı	Sayı	Yüzde %
12 – 18 Yaş	1	4
18 – 25 Yaş	2	9
25 – 40 Yaş	1	4
40 Yaş ve Üzeri	4	13
Belirtilmemiş	20	71
Toplam	28	100

28 haberin 15'inde (%55) haberin aktörünün erkek olduğu, 7'sinde (%25) kadın olduğu, haberlerin 5'inde (%16) her iki cinsiyette de şahısların bulunduğu anlaşılmış, 1 haberde (%4) cinsiyetin belirtilmemiş olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 7.10: Haberin Aktörünün Cinsiyeti

Haber Aktörünün (Fail – Şüpheli) Cinsiyeti	Sayı	Yüzde %
Erkek	15	55
Kadın	7	25
Her ikisi	5	16
Eşcinsel	0	0
Belirtilmemiş	1	4
Toplam	28	100

28 haberin 4'ünde (%14) yer alan şahısların insanlar tarafından tanınmış-ünlü kişiler olduğu 24'ünün (%86) ise tanınmadığı anlaşılmıştır.

Tablo 7.11: Haberin Aktörü Tanınmış Kişi Olup Olmadığı

Haber Aktörü (Fail – Şüpheli) Ünlü – Tanınmış Kişi	Sayı	Yüzde %
Evet	4	14
Hayır	24	86
Toplam	28	100

Toplam 56 haberin 13'ünde (%24) haber başlığında magazinsel söylem, çarpıcı ya da abartılı ifadenin bulunduğu belirlenmiş, 43 haberde (%76) bu tarz söylemlere yer verilmediği görülmüştür.

Tablo 7.12: Haber Başlığında Çarpıcı İfade – Magazinsel Söylem

Haber Başlığında Çarpıcı İfade – Magazinsel Söylem	Sayı	Yüzde %
Var	13	24
Yok	43	76
Toplam	56	100

56 haberin 9'unda (%16) haber başlığında bilanço-sayısal ifadenin yer aldığı görülmüş, 47 haberde (%84) haber başlığında bilanço-ya rastlanmamıştır.

Tablo 7.13: Haber Başlığında Bilanço

Haber Başlığında Bilanço	Sayı	Yüzde %
Var	9	16
Yok	47	84
Toplam	56	100

7.2. Milliyet Gazetesinde Yer Alan Uyuşturucu ile İlgili Haberler

2022 Yılı'nın ilk altı ayında Milliyet gazetesi uyuşturucu ile ilgili toplamda 41 adet haber yayımlanmıştır. Aşağıdaki tablo 5.40'ta gazetede yer alan 41 haberin gazetenin hangi sayfalarında yayımlandığı görülmektedir. Milliyet gazetesi altı ay boyunca uyuşturucu ile ilgili herhangi bir haberi manşetinden yayınlamamıştır. 1 haber birinci sayfadan, 2 haber ikinci sayfadan, 19 haber üçüncü sayfadan ve geri kalan 19 haber gazetenin diğer sayfalarında yayımlanmıştır. Gazetede çıkan 41 haberin %2'si birinci sayfadan, %4'ü ikinci sayfadan, %45'i üçüncü sayfadan ve %49'u dördüncü sayfadan yayımlanmıştır.

Tablo 7.14: Haberin Yayımlandığı Sayfa

Haberin Yayımlandığı Sayfa	Sayı	Yüzde %
Manşet	0	0
1. Sayfa	1	2
2. Sayfa	2	4
3. Sayfa	19	45
Diğer Sayfalar	19	49
Toplam	41	100

Gazetenin boyutlarına göre haberin kapladığı yere ait verilerin bulunduğu aşağıdaki tablo 5.41’de gazetenin tam sayfa boyutunun 472,5 sütun/cm olarak kabul edilmiş, toplam 41 haberin 2680 st/cm yer kapladığı görülmüş, bir haberin ortalama 65,36 st/cm yer kapladığı ve bunun gazetenin bir sayfasının kapladığı alanın %14’ ü olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 7.15: Haberin Kapladığı Alan

Haberin Kapladığı Alan (Sütun x Cm)	
Toplam (41 Haber)	2680
Ortalama	65,36
Yüzde %	14

Aşağıdaki tablo 5.42’de gazetede yer alan 41 haberin 39’unun yurt içi haber kaynaklarından hazırlandığı, 2’sinin ise kaynağının yurt dışı olduğu görülmektedir. Sözcü gazetesindeki uyuşturucu ile ilgili haberlerin %96’sı yurt içi kaynaklı, %4’ü yurt dışı kaynaklıdır.

Tablo 7.16: Habere Kaynak Olan Yer

Habere Kaynak Olan Yer	Sayı	Yüzde %
Yurt İçi	39	96
Yurt Dışı	2	4
Toplam	41	100

Gazetede yer alan 39 haberde fotoğraf kullanılmış, 12 haberde ise fotoğraf kullanılmadığı görülmüştür. Haberlerin %91’inde fotoğraf kullanıldığı, %9’unda fotoğraf olmadığı belirlenmiştir.

Tablo 7.17: Haberde Fotoğraf Kullanımı

Haberde Fotoğraf	Sayı	Yüzde %
Var	37	91
Yok	4	9
Toplam	41	100

Fotoğraf kullanılan 37 haberin 20'sinde (%56) fail ya da şüphelilerin fotoğraflarına yer verildiği, 6'sında (%16) güvenlik görevlilerinin fotoğrafları kullanıldığı, 5 haberde (%13) uyuşturucu madde fotoğrafının kullanıldığı, 10 haberde ise (%16) bunların kategorize edilmeyen farklı fotoğraflar kullanıldığı görülmüştür.

Tablo 7.18: Haber Fotoğrafının Konusu

Fotoğrafın Konusu	Sayı	Yüzde %
Fail – Şüpheli	20	56
Güvenlik Görevlileri	6	16
Uyuşturucu Madde	5	13
Diğer	10	16
Toplam	37	100

Yapılan incelemede gazetede yer alan 41 haberden 37 haberin (%92) operasyonel-adli odaklı olduğu, 2 haberin (%4) eğitici, uyarıcı veya önleyici türde bilgiler içerdiği anlaşılmıştır. 2 haber ise (%4) herhangi bir kategoriye dahil edilmemiştir.

Tablo 7.19: Haberin Türü

Haberin Türü	Sayı	Yüzde %
Operasyonel – Adli	37	92
Eğitici – Uyarıcı - Önleyici	2	4
Diğer	2	5
Toplam	41	100

Haberlere konu olan uyuşturucu maddeler incelendiğinde 7 haberde eroin (%12), 3 haberde kokain (%7), 9 haberde esrar-kenevir (%23), 1 haberde ecstasy (%3), 1 haberde bonzai-sentetik kanobinoid (%2), 3 haberde (%7) bu maddelerin dışında maddelerin yer aldığı, 10 haberde (%26) birden fazla uyuşturucu maddenin yer aldığı, 7 haberde ise (%19) uyuşturucu maddenin türünün belirtilmediği anlaşılmıştır.

Tablo 7.20: Habere Konu Olan Madde Türü

Habere Konu Olan Madde Türü	Sayı	Yüzde %
Eroin	7	12
Kokain	3	7
Esrar – Kenevir	9	23
Ecstasy	1	3
Bonzai	1	2
Diğer	3	7
1’den Fazla	10	26
Belirtilmemiş	7	19
Toplam	41	100

41 haberin 20’sinde (%49) haberin odağında fail ya da şüpheliler, 14’ünde (%35) güvenlik görevlileri, 2’sinde (%4) konusunda uzman kişiler bulunmaktadır. 5 haberde (%12) haber aktörü kategorize edilmemiştir.

Tablo 7.21: Haberin Aktörü

Haberin Aktörü	Sayı	Yüzde %
Fail – Şüpheli(ler)	20	49
Güvenli Görevlileri	14	35
Uzman	2	4
Diğer	5	12
Toplam	41	100

41 haberin 20’sinde haberin aktörü fail ya da şüphelilerin olduğu bir önceki tabloda belirtilmiştir. Bunlardan 1’ i (%5) 12-18 yaş aralığında, 2’si (%10) 18-25 yaş aralığında, 3’ü (%15) 25-40 yaş aralığında, 2’si (%10) 40 yaş ve üzeri olduğu tespit edilmiş, geriye kalan 12 haberde (%60) fail ya da şüphelilerin yaşlarına ait herhangi bir bilgiye ulaşılamamıştır.

Tablo 7.22: Haberin Aktörünün Yaş Aralığı

Haber Aktörünün (Fail – Şüpheli) Yaş Aralığı	Sayı	Yüzde %
12 – 18 Yaş	1	5
18 – 25 Yaş	2	10
25 – 40 Yaş	3	15
40 Yaş ve Üzeri	2	10
Belirtilmemiş	12	60
Toplam	20	100

20 haberin 9’unda (%45) haberin aktörünün erkek olduğu, 3’ünde (%15) kadın olduğu, haberlerin 7’sinde (%35) her iki cinsiyette de şahısların bulunduğu anlaşılmış, 1 haberde (%5) cinsiyetin belirtilmemiş olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 7.23: Haber Aktörünün Cinsiyeti

Haber Aktörünün (Fail – Şüpheli) Cinsiyeti	Sayı	Yüzde %
Erkek	9	45
Kadın	3	15
Her ikisi	7	35
Eşcinsel	0	0
Belirtilmemiş	1	5
Toplam	20	100

20 haberin 3'ünde (%15) yer alan şahısların insanlar tarafından tanınmış-ünlü kişiler olduğu 17'sinin (%85) ise tanınmadığı anlaşılmıştır.

Tablo 7.24: Haberin Aktörü Tanınmış Kişi Olup Olmadığı

Haber Aktörü (Fail – Şüpheli) Ünlü – Tanınmış Kişi	Sayı	Yüzde %
Evet	3	15
Hayır	17	85
Toplam	20	100

Toplam 41 haberin 6'sında (%15) haber başlığında magazinsel söylem, çarpıcı ya da abartılı ifadenin bulunduğu belirlenmiş, 35 haberde (%85) bu tarz söylemlere yer verilmediği görülmüştür.

Tablo 7.25: Haber Başlığında Çarpıcı İfade – Magazinsel Söylem

Haber Başlığında Çarpıcı İfade – Magazinsel Söylem	Sayı	Yüzde %
Var	6	15
Yok	35	85
Toplam	41	100

41 haberin 8'inde (%20) haber başlığında bilanço-sayısal ifadenin yer aldığı görülmüş, 33 haberde (%80) haber başlığında bilanço-ya rastlanmamıştır.

Tablo 7.26: Haber Başlığında Bilanço

Haber Başlığında Bilanço	Sayı	Yüzde %
Var	8	20
Yok	33	80
Toplam	41	100

7.3. Posta gazetesinde Yer Alan Uyuşturucu ile İlgili Haberler

2022 Yılı'nın ilk altı ayında Posta gazetesi uyuşturucu ile ilgili toplamda 113 adet haber yayınlamıştır. Aşağıdaki tablo 5.14'de gazetede yer alan 113 haberin

gazetenin hangi sayfalarında yayımlandığı görülmektedir. Posta gazetesi altı ay boyunca uyuşturucu ile ilgili toplamda 3 adet (%3) haberi manşetinden yayınlamıştır. 20 adet (%17) haber birinci sayfadan, 2 haber ikinci sayfadan (%2), 16 adet (%14) haber üçüncü sayfadan ve geri kalan 72 adet (%64) haber gazetenin diğer sayfalarında yayımlanmıştır. Gazetede çıkan 113 haberin %17'si birinci sayfadan, %2'si ikinci sayfadan, %14'ü üçüncü sayfadan ve %64'ü diğer sayfalarda yayımlanmıştır.

Tablo 7.27: Haberin Yayımlandığı Sayfa

Haberin Yayımlandığı Sayfa	Sayı	Yüzde %
Manşet	3	3
1. Sayfa	20	17
2. Sayfa	2	2
3. Sayfa	16	14
Diğer Sayfalar	72	64
Toplam	113	100

Gazetenin boyutlarına göre haberin kapladığı yere ait verilerin bulunduğu aşağıdaki tablo 5.15'de gazetenin tam sayfa boyutunun 472,5 sütun/cm olarak kabul edilmiş, toplam 113 haberin 7021 st/cm yer kapladığı görülmüş, bir haberin ortalama 62.13 st/cm yer kapladığı ve bunun gazetenin bir sayfasının kapladığı alanın %13'ü olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 7.28: Haberin Kapladığı Alan

Haberin Kapladığı Alan (Sütun x Cm)	
Toplam (113 Haber)	7021
Ortalama	62,13
Yüzde %	13

Aşağıdaki tablo 5.16'da gazetede yer alan 113 haberin 96'sının yurt içi haber kaynaklarından hazırlandığı, 17'sinin ise kaynağının yurt dışı olduğu görülmektedir. Posta gazetesindeki uyuşturucu ile ilgili haberlerin %85'i yurt içi kaynaklı, %15'i yurt dışı kaynaklıdır.

Tablo 7.29: Habere Kaynak Olan Yer

Habere Kaynak Olan Yer	Sayı	Yüzde %
Yurt İçi	96	85
Yurt Dışı	17	15
Toplam	113	100

Gazetede yer alan 108 haberde fotoğraf kullanılmış, 5 haberde ise fotoğraf kullanılmadığı görülmüştür. Haberlerin %96'sında fotoğraf kullanıldığı, %4'ünde fotoğraf olmadığı belirlenmiştir.

Tablo 7.30: Haberde Fotoğraf Kullanımı

Haberde Fotoğraf	Sayı	Yüzde %
Var	108	96
Yok	5	4
Toplam	113	100

Fotoğraf kullanılan 108 haberin 55'inde (%51) fail ya da şüphelilerin fotoğraflarına yer verildiği, 13'ünde (%12) güvenlik görevlilerinin fotoğrafları kullanıldığı, 18 haberde (%17) uyuşturucu madde fotoğrafının kullanıldığı, 22 haberde ise (%20) bunların dışında kategorize edilmeyen farklı fotoğraflar kullanıldığı görülmüştür.

Tablo 7.31: Haber Fotoğrafının Konusu

Fotoğrafın Konusu	Sayı	Yüzde %
Fail – Şüpheli	55	51
Güvenlik Görevlileri	13	12
Uyuşturucu Madde	18	17
Diğer	22	20
Toplam	108	100

Yapılan incelemede gazetede yer alan 113 haberden 89 haberin (%79) operasyonel-adli odaklı olduğu, 11 haberin (%10) eğitici, uyarıcı veya önleyici türde bilgiler içerdiği anlaşılmıştır. 8 haber ise (%11) herhangi bir kategoriye dahil edilmemiştir.

Tablo 7.32: Haberin Türü

Haberin Türü	Sayı	Yüzde %
Operasyonel – Adli	89	79
Eğitici – Uyarıcı - Önleyici	11	10
Diğer	8	11
Toplam	113	100

Haberlere konu olan uyuşturucu maddeler incelendiğinde 6 haberde eroin (%5), 7 haberde kokain (%6), 25 haberde esrar-kenevir (%22), 3 haberde ecstasy (%2), 2 haberde bonzai-sentetik kanabinoid (%1), 9 haberde (%8) birden fazla uyuşturucu

maddenin yer aldığı, 63 haberde ise (%56) uyuşturucu maddenin türünün belirtilmediği anlaşılmıştır.

Tablo 7.33: Habere Konu Olan Madde Türü

Habere Konu Olan Madde Türü	Sayı	Yüzde %
Eroin	6	5
Kokain	7	6
Esrar – Kenevir	24	22
Ecstasy	3	2
Bonzai	2	1
1’den Fazla	9	8
Belirtilmemiş	62	56
Toplam	113	100

113 haberin 55’inde (%49) haberin odağında fail ya da şüpheliler, 32’sinde (%28) güvenlik görevlileri, 9’unda (%8) konusunda uzman kişiler bulunmaktadır. 17 haberde (%15) haber aktörü kategorize edilmemiştir.

Tablo 7.34: Haberin Aktörü

Haberin Aktörü	Sayı	Yüzde %
Fail – Şüpheli(ler)	55	49
Güvenli Görevlileri	32	28
Uzman	9	8
Diğer	17	15
Toplam	113	100

113 haberin 55’inde haberin aktörü fail ya da şüphelilerin olduğu bir önceki tabloda belirtilmişti. Bunlardan 3’ü (%5) 12-18 yaş aralığında, 3’ü (%5) 18-25 yaş aralığında, 8’i (%15) 25-40 yaş aralığında, 3’ü (%5) 40 yaş ve üzeri olduğu tespit edilmiş, geriye kalan 38 haberde (%70) fail ya da şüphelilerin yaşlarına ait herhangi bir bilgiye ulaşılamamıştır.

Tablo 7.35: Haberin Aktörünün Yaş Aralığı

Haber Aktörünün (Fail – Şüpheli) Yaş Aralığı	Sayı	Yüzde %
12 – 18 Yaş	3	5
18 – 25 Yaş	3	5
25 – 40 Yaş	8	15
40 Yaş ve Üzeri	3	5
Belirtilmemiş	38	70
Toplam	55	100

55 haberin 20'sinde (%36) haberin aktörünün erkek olduğu, 12'sinde (%22) kadın olduğu, haberlerin 19'unda (%35) her iki cinsiyette de şahısların bulunduğu anlaşılmış, 4 haberde (%7) cinsiyetin belirtilmemiş olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 7.36: Haber Aktörünün Cinsiyeti

Haber Aktörünün (Fail – Şüpheli) Cinsiyeti	Sayı	Yüzde %
Erkek	20	36
Kadın	12	22
Her ikisi	19	35
Eşcinsel	0	0
Belirtilmemiş	4	7
Toplam	55	100

55 haberin 12'sinde (%22) yer alan şahısların insanlar tarafından tanınmış-ünlü kişiler olduğu 43'ünün (%78) ise tanınmadığı anlaşılmıştır.

Tablo 7.37: Haber Aktörü Tanınmış Kişi Olup Olmadığı

Haber Aktörü (Fail – Şüpheli) Ünlü – Tanınmış Kişi	Sayı	Yüzde %
Evet	12	22
Hayır	43	78
Toplam	55	100

Toplam 113 haberin 27'sinde (%24) haber başlığında magazinsel söylem, çarpıcı ya da abartılı ifadenin bulunduğu belirlenmiş, 86 haberde (%76) bu tarz söylemlere yer verilmediği görülmüştür.

Tablo 7.38: Haber Başlığında Çarpıcı İfade – Magazinsel Söylem

Haber Başlığında Çarpıcı İfade – Magazinsel Söylem	Sayı	Yüzde %
Var	27	24
Yok	86	76
Toplam	113	100

Tablo 7.39: Haber Başlığında Bilanço

Haber Başlığında Bilanço	Sayı	Yüzde %
Var	16	14
Yok	97	86
Toplam	113	100

113 haberin 16'sında (%14) haber başlığında bilanço-sayısal ifadenin yer aldığı görülmüş, 97 haberde (%86) haber başlığında bilanço rastlanmamıştır.

7.4. Sabah Gazetesinde Yer Alan Uyuşturucu ile İlgili Haberler

2022 Yılıının ilk altı ayında Sabah gazetesi uyuşturucu ile ilgili toplamda 79 adet haber yayınlamıştır. Aşağıdaki tablo 5.27’de gazetede yer alan 79 haberin gazetenin hangi sayfalarında yayımlandığı görölmektedir. Sabah gazetesi altı ay boyunca uyuşturucu ile ilgili toplamda 1 adet haberi manşetinden yayınlamıştır. 8 haber birinci sayfadan, 2 haber ikinci sayfadan, 7 haber üçüncü sayfadan ve geri kalan 61 haber gazetenin diğeri sayfalarında yayımlanmıştır. Gazetede çıkan 79 haberin %10’u birinci sayfadan, %3’ü ikinci sayfadan, %9’u üçüncü sayfadan ve %78’si dördüncü sayfadan yayımlanmıştır.

Tablo 7.40: Haberin Yayımlandığı Sayfa

Haberin Yayımlandığı Sayfa	Sayı	Yüzde %
Manşet	(1)	(1)
1. Sayfa	8	10
2. Sayfa	2	3
3. Sayfa	7	9
Diğeri Sayfalar	61	78
Toplam	79	100

Gazetenin boyutlarına göre haberin kapladığı yere ait verilerin bulunduğı aşağıdaki tablo 5.28’de gazetenin tam sayfa boyutunun 472,5 sütun/cm olarak kabul edilmiş, toplam 79 haberin 6783 st/cm yer kapladığı görölmüş, bir haberin ortalama 85.86 st/cm yer kapladığı ve bunun gazetenin bir sayfasının kapladığı alanın %12’si olduğı tespit edilmiştir.

Tablo 7.41: Haberin Kapladığı Alan

Haberin Kapladığı Alan (Sütun x Cm)	
Toplam (79 Haber)	6783
Ortalama	86,86
Yüzde %	12

Aşağıdaki tablo 5.29’de gazetede yer alan 79 haberin 64’ünün yurt içi haber kaynaklarından hazırlandığı, 15’inin ise kaynağının yurt dışı olduğı görölmektedir. Sabah gazetesindeki uyuşturucu ile ilgili haberlerin %81’i yurt içi kaynaklı, %19’u yurt dışı kaynaklıdır.

Tablo 7.42: Habere Kaynak Olan Yer

Habere Kaynak Olan Yer	Sayı	Yüzde %
Yurt İçi	64	81
Yurt Dışı	15	19
Toplam	79	100

Gazetede yer alan 62 haberde fotoğraf kullanılmış, 17 haberde ise fotoğraf kullanılmadığı görülmüştür. Haberlerin %79’unda fotoğraf kullanıldığı, %21’inde fotoğraf olmadığı belirlenmiştir.

Tablo 7.43: Haberde Fotoğraf Kullanımı

Haberde Fotoğraf	Sayı	Yüzde %
Var	62	79
Yok	17	21
Toplam	79	100

Fotoğraf kullanılan 62 haberin 20’sinde (%33) fail ya da şüphelilerin fotoğraflarına yer verildiği, 12’sinde (%19) güvenlik görevlilerinin fotoğrafları kullanıldığı, 10 haberde (%16) uyuşturucu madde fotoğrafının kullanıldığı, 20 haberde ise (%33) bunların kategorize edilmeyen farklı fotoğraflar kullanıldığı görülmüştür.

Tablo 7.44: Haber Fotoğrafının Konusu

Fotoğrafın Konusu	Sayı	Yüzde %
Fail – Şüpheli	20	33
Güvenlik Görevlileri	12	19
Uyuşturucu Madde	10	16
Diğer	20	33
Toplam	62	100

Yapılan incelemede gazetede yer alan 79 haberden 70 haberin (%89) operasyonel-adli odaklı olduğu, 5 haberin (%6) eğitici, uyarıcı veya önleyici türde bilgiler içerdiği anlaşılmıştır. 4 haber ise (%5) herhangi bir kategoriye dahil edilmemiştir.

Tablo 7.45: Haberin Türü

Haberin Türü	Sayı	Yüzde %
Operasyonel – Adli	70	89
Eğitici – Uyarıcı - Önleyici	5	6
Diğer	4	5
Toplam	79	100

Haberlere konu olan uyuşturucu maddeler incelendiğinde 10 haberde eroin (%13), 6 haberde kokain (%7), 17 haberde esrar-kenevir (%22), 2 haberde ecstasy (%3), 2 haberde bonzai-sentetik kanobinoid (%3), 21 haberde (%26) bu maddelerin dışında maddelerin yer aldığı, 21 haberde (%26) birden fazla uyuşturucu maddenin yer aldığı, 1 haberde ise (% 1,26) uyuşturucu maddenin türünün belirtilmediği anlaşılmıştır.

Tablo 7.46: Habere Konu Olan Madde Türü

Habere Konu Olan Madde Türü	Sayı	Yüzde %
Eroin	10	13
Kokain	6	7
Esrar – Kenevir	17	22
Ecstasy	2	3
Bonzai	2	2
Diğer	21	27
1’den Fazla	20	26
Belirtilmemiş	1	1,26
Toplam	79	100

79 haberin 37’sinde (%47) haberin odağında fail ya da şüpheliler, 24’ünde (%30) güvenlik görevlileri, 4’ünde (%5) konusunda uzman kişiler bulunmaktadır. 14 haberde (%18) haber aktörü kategorize edilmemiştir.

Tablo 7.47: Haberin Aktörü

Haberin Aktörü	Sayı	Yüzde %
Fail – Şüpheli(ler)	37	47
Güvenli Görevlileri	24	30
Uzman	4	5
Diğer	14	18
Toplam	79	100

79 haberin 37’sinde haberin aktörü fail ya da şüphelilerin olduğu bir önceki tabloda belirtilmişti. Bunlardan 1’i (%1) 12-18 yaş aralığında, 5’i (%14) 18-25 yaş aralığında, 6’sı (%15) 25-40 yaş aralığında, 3’ü (%8) 40 yaş ve üzeri olduğu tespit edilmiş, geriye kalan 23 haberde (%62) fail ya da şüphelilerin yaşlarına ait herhangi bir bilgiye ulaşılamamıştır.

Tablo 7.48: Haberin Aktörünün Yaş Aralığı

Haber Aktörünün (Fail – Şüpheli) Yaş Aralığı	Sayı	Yüzde %
12 – 18 Yaş	1	1
18 – 25 Yaş	5	14
25 – 40 Yaş	6	15
40 Yaş ve Üzeri	3	8
Belirtilmemiş.	23	62
Toplam	37	100

37 haberin 9’unda (%24) haberin aktörünün erkek olduğu, 4’ünde (%11) kadın olduğu, haberlerin 67’sinde (%17) her iki cinsiyette de şahısların bulunduğu, 1 haberde (%1) şüphelinin eşcinsel olduğu anlaşılmış, 17 haberde (%45) cinsiyetin belirtilmemiş olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 7.49: Haberin Aktörünün Cinsiyeti

Haber Aktörünün (Fail – Şüpheli) Cinsiyeti	Sayı	Yüzde %
Erkek	9	24
Kadın	4	11
Her ikisi	7	17
Eşcinsel	1	3
Belirtilmemiş	17	45
Toplam	37	100

37 haberin 6’sında (%16) yer alan şahısların insanlar tarafından tanınmış-ünlü kişiler olduğu 31’inin (%84) ise tanınmadığı anlaşılmıştır.

Tablo 7.50: Haberin Aktörü Tanınmış Kişi Olup Olmadığı

Haber Aktörü (Fail – Şüpheli) Ünlü – Tanınmış Kişi	Sayı	Yüzde %
Evet	6	16
Hayır	31	84
Toplam	37	100

Toplam 79 haberin 19’unda (%24) haber başlığında magazinsel söylem, çarpıcı ya da abartılı ifadenin bulunduğu belirlenmiş, 60 haberde (%76) bu tarz söylemlere yer verilmediği görülmüştür.

Tablo 7.51: Haber Başlığında Çarpıcı İfade – Magazinsel Söylem

Haber Başlığında Çarpıcı İfade – Magazinsel Söylem	Sayı	Yüzde %
Var	19	24
Yok	60	76
Toplam	79	100

79 haberin 17'sinde (%21) haber başlığında bilanço-sayısal ifadenin yer aldığı görülmüş, 62 haberde (%79) haber başlığında bilanço-ya rastlanmamıştır.

Tablo 7.52: Haber Başlığında Bilanço

Haber Başlığında Bilanço	Sayı	Yüzde %
Var	17	21
Yok	62	79
Toplam	79	100

7.5. Sözcü Gazetesinde Yer Alan Uyuşturucu ile İlgili Haberler

2022 Yılı'nın ilk altı ayında Sözcü gazetesi uyuşturucu ile ilgili toplamda 68 adet haber yayınlamıştır. Aşağıdaki tablo 5.40'de gazetede yer alan 68 haberin gazetenin hangi sayfalarında yayımlandığı görülmektedir. Sözcü gazetesi altı ay boyunca uyuşturucu ile ilgili herhangi bir haberi manşetinden yayınlamamıştır. 1 haber birinci sayfadan, 3 haber ikinci sayfadan, 30 haber üçüncü sayfadan ve geri kalan 34 haber gazetenin diğer sayfalarında yayımlanmıştır. Gazetede çıkan 68 haberin %2'si birinci sayfadan, %4'ü ikinci sayfadan, %45'i üçüncü sayfadan ve %49'u dördüncü sayfadan yayımlanmıştır.

Tablo 7.53: Haberin Yayımlandığı Sayfa

Haberin Yayımlandığı Sayfa	Sayı	Yüzde %
Manşet	0	0
1. Sayfa	1	2
2. Sayfa	3	4
3. Sayfa	30	45
Diğer Sayfalar	34	49
Toplam	68	100

Gazetenin boyutlarına göre haberin kapladığı yere ait verilerin bulunduğu aşağıdaki tablo 5.41'de gazetenin tam sayfa boyutunun 472,5 sütun/cm olarak kabul edilmiş, toplam 134 haberin 3761 st/cm yer kapladığı görülmüş, bir haberin ortalama 55.30 st/cm yer kapladığı ve bunun gazetenin bir sayfasının kapladığı alanın %15' i olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 7.54: Haberin Kapladığı Alan

Haberin Kapladığı Alan (Sütun x Cm)	
Toplam (68 Haber)	3761
Ortalama	55.30
Yüzde %	15

Aşağıdaki tablo 5.42’de gazetede yer alan 68 haberin 129’unun yurt içi haber kaynaklarından hazırlandığı, 5’inin ise kaynağının yurt dışı olduğu görülmektedir. Sözcü gazetesindeki uyuşturucu ile ilgili haberlerin %96’sı yurt içi kaynaklı, %4’ü yurt dışı kaynaklıdır.

Tablo 7.55: Habere Kaynak Olan Yer

Habere Kaynak Olan Yer	Sayı	Yüzde %
Yurt İçi	65	96
Yurt Dışı	3	4
Toplam	68	100

Gazetede yer alan 62 haberde fotoğraf kullanılmış, 6 haberde ise fotoğraf kullanılmadığı görülmüştür. Haberlerin %91’inde fotoğraf kullanıldığı, %9’unda fotoğraf olmadığı belirlenmiştir.

Tablo 7.56: Haberde Fotoğraf Kullanımı

Haberde Fotoğraf	Sayı	Yüzde %
Var	62	91
Yok	6	9
Toplam	68	100

Fotoğraf kullanılan 62 haberin 35’inde (%56) fail ya da şüphelilerin fotoğraflarına yer verildiği, 10’unda (%16) güvenlik görevlilerinin fotoğrafları kullanıldığı, 8 haberde (%13) uyuşturucu madde fotoğrafının kullanıldığı, 10 haberde ise (%16) bunların kategorize edilmeyen farklı fotoğraflar kullanıldığı görülmüştür.

Tablo 7.57: Haber Fotoğrafının Konusu

Fotoğrafın Konusu	Sayı	Yüzde %
Fail – Şüpheli	35	56
Güvenlik Görevlileri	10	16
Uyuşturucu Madde	8	13
Diğer	10	16
Toplam	62	100

Yapılan incelemede gazetede yer alan 68 haberden 60 haberin (%90) operasyonel-adli odaklı olduğu, 4 haberin (%5) eğitici, uyarıcı veya önleyici türde bilgiler içerdiği anlaşılmıştır. 4 haber ise (%5) herhangi bir kategoriye dahil edilmemiştir.

Tablo 7.58: Haberin Türü

Haberin Türü	Sayı	Yüzde %
Operasyonel – Adli	60	90
Eğitici – Uyarıcı – Önleyici	4	5
Diğer	4	5
Toplam	68	100

Haberlere konu olan uyuşturucu maddeler incelendiğinde 8 haberde eroin (%12), 5 haberde kokain (%7), 16 haberde esrar-kenevir (%23), 4 haberde ecstasy (%3), 2 haberde bonzai-sentetik kanabinoid (%2), 5 haberde (%7) bu maddelerin dışında maddelerin yer aldığı, 18 haberde (%26) birden fazla uyuşturucu maddenin yer aldığı, 13 haberde ise (%19) uyuşturucu maddenin türünün belirtilmediği anlaşılmıştır.

Tablo 7.59: Habere Konu Olan Madde Türü

Habere Konu Olan Madde Türü	Sayı	Yüzde %
Eroin	8	12
Kokain	5	7
Esrar – Kenevir	16	23
Ecstasy	4	3
Bonzai	2	2
Diğer	5	7
1’den Fazla	18	26
Belirtilmemiş.	13	19
Toplam	68	100

68 haberin 33’ünde (%49) haberin odağında fail ya da şüpheliler, 24’ünde (%35) güvenlik görevlileri, 3’ünde (%4) konusunda uzman kişiler bulunmaktadır. 8 haberde (%12) haber aktörü kategorize edilmemiştir.

Tablo 7.60: Haberin Aktörü

Haberin Aktörü	Sayı	Yüzde %
Fail – Şüpheli(ler)	33	49
Güvenli Görevlileri	24	35
1. Uzman	3	4
2. Diğer	8	12
Toplam	68	100

68 haberin 33'ünde haberin aktörü fail ya da şüphelilerin olduğu bir önceki tabloda belirtilmiştir. Bunlardan 1' i (%0) 12-18 yaş aralığında, 4'ü (%11) 18-25 yaş aralığında, 6'sı (%17) 25-40 yaş aralığında, 3'ü (%8) 40 yaş ve üzeri olduğu tespit edilmiş, geriye kalan 16 haberde (%64) fail ya da şüphelilerin yaşlarına ait herhangi bir bilgiye ulaşılamamıştır.

Tablo 7.61: Haber Aktörünün Yaş Aralığı

Haber Aktörünün (Fail – Şüpheli) Yaş Aralığı	Sayı	Yüzde %
12 – 18 Yaş	1	0
18 – 25 Yaş	4	11
25 – 40 Yaş	6	17
40 Yaş ve Üzeri	3	8
Belirtilmemiş.	16	64
Toplam	33	100

33 haberin 16'sında (%47) haberin aktörünün erkek olduğu, 5'inde (%15) kadın olduğu, haberlerin 11'inde (%33) her iki cinsiyette de şahısların bulunduğu anlaşılmış, 2 haberde (%5) cinsiyetin belirtilmemiş olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 7.62: Haber Aktörünün Cinsiyeti

Haber Aktörünün (Fail – Şüpheli) Cinsiyeti	Sayı	Yüzde %
Erkek	16	47
Kadın	5	15
Her ikisi	11	33
Eşcinsel	0	0
Belirtilmemiş	2	5
Toplam	33	100

33 haberin 6'sında (%18) yer alan şahısların insanlar tarafından tanınmış-ünlü kişiler olduğu 27'sinin (%82) ise tanınmadığı anlaşılmıştır.

Tablo 7.63: Haber Aktörü Tanınmış Kişi Olup Olmadığı

Haber Aktörü (Fail – Şüpheli) Ünlü – Tanınmış Kişi	Sayı	Yüzde %
Evet	6	18
Hayır	27	82
Toplam	33	100

Toplam 68 haberin 24'ünde (%35) haber başlığında magazinsel söylem, çarpıcı ya da abartılı ifadenin bulunduğu belirlenmiş, 44 haberde (%65) bu tarz söylemlere yer verilmediği görülmüştür.

Tablo 7.64: Haber Başlığında Çarpıcı İfade – Magazinsel Söylem

Haber Başlığında Çarpıcı İfade – Magazinsel Söylem	Sayı	Yüzde %
Var	24	35
Yok	44	65
Toplam	68	100

68 haberin 14'ünde (%20) haber başlığında bilanço-sayısal ifadenin yer aldığı görülmüş, 54 haberde (%80) haber başlığında bilançoya rastlanmamıştır.

Tablo 7.65: Haber Başlığında Bilanço

Haber Başlığında Bilanço	Sayı	Yüzde %
Var	14	20
Yok	54	80
Toplam	68	100

7.6. Tüm Gazetelerde Yer Alan Uyuşturucu ile İlgili Haberler

Ulusal basında haber yapan dört gazete olan Hürriyet, Milliyet, Posta, Sabah ve Sözcü gazetelerinde 2022 yılının ilk altı ayında yayımlanan uyuşturucu ile ilgili toplamda 357 adet haberin yayımlandığı sayfalar aşağıdaki tablo 5.66'da görülmektedir. Araştırmaya kaynak olan gazeteler altı ay boyunca uyuşturucu ile ilgili toplamda 5 adet haberi manşetinden yayınlamıştır. 39 haber birinci sayfadan, 12 haber ikinci sayfadan, 101 haber üçüncü sayfadan ve geri kalan 200 haber gazetenin diğer sayfalarında yayımlanmıştır. Gazetelerde çıkan 357 haberin % 11'i birinci sayfadan, % 3'ü ikinci sayfadan, % 28'i üçüncü sayfadan ve % 57'si dördüncü sayfadan yayımlanmıştır.

Tablo 7.66: Haberin Yayımlandığı Sayfa

Haberin Yayımlandığı Sayfa	Sayı	Yüzde %
Manşet	5	1
1. Sayfa	39	11
2. Sayfa	12	3
3. Sayfa	101	28
Diğer Sayfalar	200	57
Toplam	357	100

Gazetelerin boyutlarına göre haberin kapladığı yere ait verilerin bulunduğu aşağıdaki tablo 5.67'de gazetelerin tam sayfa boyutunun 472,5 sütun/cm olarak kabul edilmiş, toplam 357 haberin 23.231 st/cm yer kapladığı görülmüş, bir haberin ortalama

65.07 st/cm yer kapladığı ve bunun gazetenin bir sayfasının kapladığı alanın %14 olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 7.67: Haberin Kapladığı Alan

Haberin Kapladığı Alan (Sütun x Cm)	
Toplam (357 Haber)	23.231 st/cm
Ortalama	65.07 st/cm
Yüzde %	14

Aşağıdaki tablo 5.68’de gazetelerde yer alan 357 haberin 306’sının yurt içi haber kaynaklarından hazırlandığı, 51’inin ise kaynağının yurt dışı olduğu görülmektedir. Gazetelerdeki uyuşturucu ile ilgili haberlerin %86’sı yurt içi kaynaklı, %14’ü yurt dışı kaynaklıdır.

Tablo 7.68: Habere Kaynak Olan Yer

Habere Kaynak Olan Yer	Sayı	Yüzde %
Yurt İçi	306	86
Yurt Dışı	51	14
Toplam	357	100

Gazetelerde yer alan 5315 haberde fotoğraf kullanılmış, 42 haberde ise fotoğraf kullanılmadığı görülmüştür. Haberlerin %88’inde fotoğraf kullanıldığı, %12’sinde fotoğraf olmadığı belirlenmiştir.

Tablo 7.69: Haberde Fotoğraf Kullanımı

Haberde Fotoğraf	Sayı	Yüzde %
Var	315	88
Yok	42	12
Toplam	357	100

Fotoğraf kullanılan 315 haberin 151’inde (%47) fail ya da şüphelilerin fotoğraflarına yer verildiği, 51’inde (%16) güvenlik görevlilerinin fotoğrafları kullanıldığı, 46 haberde (%15) uyuşturucu madde fotoğrafının kullanıldığı, 72 haberde ise (%22) bunların kategorize edilmeyen farklı fotoğraflar kullanıldığı görülmüştür.

Tablo 7.70: Haber Fotoğrafının Konusu

Fotoğrafın Konusu	Sayı	Yüzde %
Fail – Şüpheli	151	47
Güvenlik Görevlileri	51	16
Uyuşturucu Madde	46	15
Diğer	72	22
Toplam	315	100

Yapılan incelemede gazetelerde yer alan 357 haberden 303 haberin (%85) operasyonel-adli odaklı olduğu, 31 haberin (% 9) eğitici, uyarıcı veya önleyici türde bilgiler içerdiği anlaşılmıştır. 23 haber ise (%6) herhangi bir kategoriye dahil edilmemiştir.

Tablo 7.71: Haberin Türü

Haberin Türü	Sayı	Yüzde %
Operasyonel – Adli	303	85
Eğitici – Uyarıcı - Önleyici	31	9
Diğer	23	6
Toplam	357	100

Haberlere konu olan uyuşturucu maddeler incelendiğinde 37 haberde eroin (%10), 24 haberde kokain (%7), 77 haberde esrar-kenevir (%22), 13 haberde ecstasy (%4), 8 haberde bonzai-sentetik kanobinoid (%2), 32 haberde (%9) bu maddelerin dışında maddelerin yer aldığı, 63 haberde (%17) birden fazla uyuşturucu maddenin yer aldığı, 106 haberde ise (%29) uyuşturucu maddenin türünün belirtilmediği anlaşılmıştır.

Tablo 7.72: Habere Konu Olan Madde Türü

Habere Konu Olan Madde Türü	Sayı	Yüzde %
Eroin	37	10
Kokain	24	7
Esrar – Kenevir	77	22
Ecstasy	13	4
Bonzai	8	2
Diğer	32	9
1’den Fazla	63	17
Belirtilmemiş	106	29
Toplam	357	100

357 haberin 173'ünde (% 49) haberin odağında fail ya da şüpheliler, 108'inde (%31) güvenlik görevlileri, 23'sında (% 6) konusunda uzman kişiler bulunmaktadır. 45 haberde (%14) haber aktörü kategorize edilmemiştir.

Tablo 7.73: Haberin Aktörü

Haberin Aktörü	Sayı	Yüzde %
Fail – Şüpheli(ler)	173	49
Güvenli Görevlileri	108	31
Uzman	23	6
Diğer	45	14
Toplam	357	100

357 haberin 173'ünde haberin aktörü fail ya da şüphelilerin olduğu bir önceki tabloda belirtilmişti. Bunlardan 7'si (% 3) 12-18 yaş aralığında, 16'sı (% 9) 18-25 yaş aralığında, 24'ü (% 14) 25-40 yaş aralığında, 15'i (% 9) 40 yaş ve üzeri olduğu tespit edilmiş, geriye kalan 109 haberde (% 63) fail ya da şüphelilerin yaşlarına ait herhangi bir bilgiye ulaşılamamıştır.

Tablo 7.74: Haberin Aktörünün Yaş Aralığı

Haber Aktörünün (Fail – Şüpheli) Yaş Aralığı	Sayı	Yüzde %
12 – 18 Yaş	7	4
18 – 25 Yaş	16	9
25 – 40 Yaş	24	14
40 Yaş ve Üzeri	15	9
Belirtilmemiş	109	63
Toplam	173	100

173 haberin 67'sinde (% 39) haberin aktörünün erkek olduğu, 31'inde (% 18) kadın olduğu, haberlerin 48'inde (% 28) her iki cinsiyette de şahısların bulunduğu, 1 haberde şüphelinin eşcinsel olduğu (% 0) anlaşılmış, 27 haberde (% 15) cinsiyetin belirtilmemiş olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 7.75: Haberin Aktörünün Cinsiyeti

Haber Aktörünün (Fail – Şüpheli) Cinsiyeti	Sayı	Yüzde %
Erkek	67	39
Kadın	31	18
Her ikisi	48	28
Eşcinsel	1	0
Belirtilmemiş	27	15
Toplam	173	100

173 haberin 31'inde (%18) yer alan şahısların insanlar tarafından tanınmış-ünlü kişiler olduğu 142'sinin (%82) ise tanınmadığı anlaşılmıştır.

Tablo 7.76: Haberin Aktörü Tanınmış Kişi Olup Olmadığı

Haber Aktörü (Fail – Şüpheli) Ünlü – Tanınmış Kişi	Sayı	Yüzde %
Evet	31	18
Hayır	142	82
Toplam	173	100

Toplam 357 haberin 90'ında (%25) haber başlığında magazinsel söylem, çarpıcı ya da abartılı ifadenin bulunduğu belirlenmiş, 267 haberde (%75) bu tarz söylemlere yer verilmediği görülmüştür.

Tablo 7.77: Haber Başlığında Çarpıcı İfade – Magazinsel Söylem

Haber Başlığında Çarpıcı İfade – Magazinsel Söylem	Sayı	Yüzde %
Var	90	25
Yok	267	75
Toplam	357	100

357 haberin 64'ünde (%18) haber başlığında bilanço-sayısal ifadenin yer aldığı görülmüş, 293 haberde (% 82) haber başlığında bilançoya rastlanmamıştır.

Tablo 7.78: Haber Başlığında Bilanço

Haber Başlığında Bilanço	Sayı	Yüzde %
Var	64	18
Yok	293	82
Toplam	357	100

8. DEĞERLENDİRME VE SONUÇ

Çalışmada ulusal basında yayın yapan dört gazetede 2022 yılının ilk altı ayında uyuşturucu ile ilgili yayımlanan toplam 357 haber incelenmiş, on üç farklı ölçüte göre elde edilen bulgular bir önceki bölümde tablolar ve açıklamalar halinde yer almıştı. Araştırmaya konu, kodlama cetvelinde yer alan ölçütlerden nitel olarak incelenen ve çalışmanın temelini oluşturduğunu söyleyebileceğimiz altıncı ölçüt olarak numaralandırılan “Haberin Türü” ölçütü, kitle iletişim kuramlarından Gündem Belirleme Kuramlarının, insanların ilgilendikleri konuların, kitle iletişim araçları içinde ön plana çıkan konular olduğu varsayımından yola çıkılarak temellendirilmiştir. Çerçeveleme Kuramı ile birlikte değerlendirildiğinde, medya, insanların ilgilenecekleri konuları çeşitli nedenlerle ön plana çıkarmakta, belli bir düşünce çerçevesi çizmekte, bu toplumda davranış ve tutum değişikliğine dahi yol açmaktadır. Ayrıca yapılan haberler toplumun hangi konuyu ne kadar gündemlerine alacakları konusunda da etki gücüne sahiptir. Yine Etki Kuramlarından Medya Gündemi kuramı, medyanın gündeminde yer alan konuların toplumun da gündemi haline geldiği, medyanın gündeminin ise habere oluşacak talebe-izlenmeye-satışa göre değişebileceği, bu nedenle her ne kadar basın görev ve sorumlulukları haber üretim sürecinde dikkate alınması gerektiği beklense de bahse konu faktörlerin medyanın gündemini etkileyip değiştirebileceği, böylelikle toplumun da gündeminin buna göre şekillenebileceğini söylemektedir. Bu bağlamda uyuşturucu ile ilgili haberlerin % 85 oranında büyük çoğunluğunun adli – operasyonel odaklı yapılmış olması, eğitici-uyarıcı-önleyici haberler olarak nitelendirdiğimiz haberlerin oranının % 9 olarak ortaya çıkmış olması bize gazetelerin haber yaparken, çalışmanın başında çeşitli boyutlarıyla göz önüne serilen uyuşturucu sorunuyla ilgili olarak basının görev, işlev ve sorumluluklarından olan ve çalışmada açıklanan eğitme, uyarma, bilgilendirme, farkındalık yaratma gibi özelliklere dikkat etmediğinin ortaya çıkmasını sağlamıştır. Toplam 357 haberden sadece 5’inin (%1) gazetelerin manşetinden verilmiş olması ve manşetten verilen bu haberlerin büyük çoğunluğunun yine adli-operasyonel odaklı

olması, haberlerin çok büyük bir kısmının birinci sayfa dışında yayımlanmış olması bu sonucu destekler niteliktedir. Örneğin gazetelerde manşetten yer verilen toplumun genelini ilgilendiren sorunlar, ya da suç unsuru içeren bilgi ve belgelerin duyurulması ilgili makamların hemen harekete geçmesini sağladığı göz önüne alındığında, gazete manşetlerinde verilen ve uyuşturucu sorununu gözler önüne seren, boyutları hakkında bilgi veren ya da bu bağlamda yapılan bir araştırma sonucunu toplumla paylaşan haberlerin yapılması, var olan sorunun daha yakından tanınmasına, ilgili yerlerin bilgi sahibi olmasına, toplumsal duyarlılığın gelişmesine katkı sağlamasına kolaylık sağlayacağı düşünülebilir. Medya aracılığı ile toplumun genelini etkisi altına almış sorunların dile getirilmesi, bu sorunların çözümü için arayışlara sebep olacağı söylenebilir. Gazetelerin işlev ve özellikleri kısmında değinildiği üzere uyuşturucu sorununun toplumu ilgilendiren diğer başka sorunlar gibi medyada yeterince ve doğru açıdan yer alması sorunun çözümünün gündem yapılmasını sağlayabilir. Bu bağlamda çalışmada ortaya çıkan diğer bir sonuç ulusal basındaki gazetelerin uyuşturucu ile ilgili yaptıkları haberler konusunda, uyuşturucu sorununun büyüklüğü ile orantılı olarak yeterince ve doğru açıdan yayın yapmadıklarının ortaya çıktığı sonucuna ulaşılabilir. Ortaya çıkan sonuçta tüm haberlerin sadece %6'sında uyuşturucu ile ilgili uzman kişi ya da kurumların haber aktörü olması, haberlerin uyarıcı-eğitici yönüyle basında yer almadığını destekler niteliktedir. Ayrıca bir haberin gazete sayfasında kapladığı yer, haber üreticilerinin habere verdiği önemle doğrudan ilgilidir. Bu bağlamda çalışmada incelenen haberlerin bir gazete sayfasının ortalama %14'ünü kapladığı düşünüldüğünde uyuşturucu ile ilgili haberlerin sayfada kapladığı alanın bir gazete sayfasına oranının düşük olduğu söylenebilir.

Araştırmamızın teorik çerçevesi çizilirken aktarılan, haber üretim süreci, haber değerlendirme ölçütleri ile Kitle İletişim Kuramlarından Gündem Belirleme Yaklaşımı ve Toplumsal Gerçekliğin İnşası yaklaşımları birlikte göz önüne alınarak haberlerin söylemi, haber başlıkları incelenmiştir. Haberlerin bir kısmında ilgi çekici-çarpıcı ifade veya magazinsel söylem kullanıldığı görülmüş, ifade örneklerine çalışmamızın ekler kısmında yer verilmiştir. Bu sonuç medya kuruluşlarının bu haberleri üretirken ekonomik kaygılar güderek, ürünlerin tüketilmesi için haber başlıklarının bu yönde dizayn ettiklerini düşünmemize sebep olmaktadır. Örneğin bir uyuşturucu haberi verilirken “Uyuşturucu Satıcısı Yakalandı” yahut “1 Ton Esrar Ele Geçirildi” ifadeleri

yerine “ODTÜ’lü Torbacı” ve “Dev Operasyon: 1 Ton Zehir Ele Geçirildi” şeklinde ifadeler kullanılması habere olan ilgiyi yalnız ele geçirilen madde ve yakalanan şahıs ya da şahıslara değil, olaya konu kişilerin ve maddenin haber ile doğrudan ya da dolaylı ilgili olmayan diğer boyutlarına yöneltmektedir. Ortaya çıkan sonuçta toplam 357 haberin 90’ında ilgi çekici ifade veya magazinsel söylem kullanılmış olması, 64’ünde bilanço ifadelerinin yer alması bu düşüncüyü destekler niteliktedir. Ayrıca tüm haberlerin 173’ünde aktör konumunda bulunan fail-şüphelilerden 31’inin medyatik kişiliğe sahip tanınmış-ünlü kişilerden olduğu tespit edilmiştir. Bu, altı ay boyunca uyuşturucu ile ilgili yapılan tüm haberlerin %18’inin aktörünün tanınmış-ünlü kişi olduğunu göstermektedir ki bu oranın kayda değer olduğunu söylemek mümkündür.

Uyuşturucu ve madde bağımlılığı sorunu çok ciddi bir halk sağlığı ve güvenlik sorunudur. Boyutları çalışmamızda gözler önüne serilen uyuşturucu sorunu ile ilgili medyaya düşen sorumluluklar vardır. Bu nedenle, medyadan, uyuşturucu ile ilgili haber üretirken daha dikkatli ve sorumlu davranması beklenir. Tüketilme kaygısı ile bilimsel yaklaşımdan uzak, özendirici ve teşvik edici haberlerin yapılmaması, uyuşturucu ile ilgili haberlerin daha titizlikle üretilmesi gerekmektedir.

Çalışmada ortaya çıkan sonuçlar;

- Ulusal basında yayın yapan gazeteler uyuşturucu-uyarıcı madde ve madde bağımlılığı ile ilgili haberleri adli-operasyonel odaklı olarak işlemektedir.
- Gazeteler uyuşturucu sorunu ile ilgili eğitici, uyarıcı, önleyici türden haberlere düşük oranla yer vermektedir.
- Gazeteler uyuşturucu sorununun gündeme getirilmesi konusunda basının görev, işlev ve sorumluluklarına uygun türde haberlere daha az yer vermektedir.
- Gazeteler uzman kişi, kuruluş görüşlerine çok düşük oranda yer vermektedir.
- Gazeteler uyuşturucu ile ilgili haberlerin haber başlıklarının önemli bir kısmında çarpıcı ifade ve magazinsel söylem kullanmayı tercih etmektedir.
- Gazeteler uyuşturucu ile ilgili haberlerde medyatik kişilere sıklıkla yer vermektedir.

İleride yapılabilecek çalışmalara örnek olarak uyuşturucu ile ilgili haberlerin haber metnlerinin söylem analizinin yapılması, aynı haberlerin farklı gazetelerde

veriliş biçimlerinin ortaya çıkarılmasının sağlanması, ulusal gazeteler dışında yerel gazetelerin uyuşturucu ile ilgili haberlerinin incelenerek bölgesel bazda karřılařtırılmalđ analiz yapılması gibi çalışmalar gösterilebilir.

KAYNAKÇA

- Akarcalı, S. (1989). Basının Görevleri ve Basın Özgürlüğü. *Ankara Üniversitesi SBF Dergisi*, 44-51. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/38292>
- Akay, A. (1997). *Postmodern Görüntü*. Bağlam Yayıncılık.
- Akay, F. (2010). *2007-2010 Tarihleri Arasında İstanbul'da Gerçekleşen 1 Mayıs Etkinliklerinde Polis Uygulamaları Hakkında Yazılı Basında Çıkan Haberlerin Değerlendirilmesi* (Tez No: 272123) [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. İstanbul Üniversitesi Adli Tıp Enstitüsü.
- Alankuş, S. (2003). *Yeni İletişim Teknolojileri ve Medya*. IPS İletişim Vakfı Yayınları.
- Alankuş, S. (2005). *Gazetecilik ve Habercilik*. IPS İletişim Vakfı Yayınları.
- Armağan, A. (1998). Bir Uzmanlık Alanı Olarak Araştırmacı Gazetecilik. *İletişim Fakültesi Dergisi*, 7. <https://doi.org/10.17064/iüifhd.19930>
- Aslan, K. (2002). *Haberin Yol Haritası*. Anahtar Kitaplar.
- Atabek, N. (1997). Gündem Belirleme Araştırmaları. *İletişim Fakültesi Dergisi*, 5, 223-247. <https://doi.org/10.17064/iüifhd.06122>
- Aziz, A. (2008). *Kitlesel İletişim*. Aksu Yayınları.
- Babaoğlu, A. (1997). *Uyuşturucu ve Tarihi*. Kaynak Yayınları.
- Çiftci, S. (2011). Yazılı Basında Haber Cümlelerinin Analizi. *International Periodical for The Languages, terature and History of Turkish or Turkic* 6(1), 925-938. <https://arastirmax.com/en/system/files/dergiler/79199/makaleler/6/1/arastirmax-yazili-basinda-haber-cumlelerinin-analizi.pdf>
- Demirkent, N. (1982). *Sayfa Sayfa Gazetecilik*. Altın Kitaplar Yayınevi.
- Demirkent, N. (2003). *Sayfa Sayfa Gazetecilik*. Dünya Kitapları.
- Dönmezer, S. (1981). *Kriminoloji*. İstanbul Fakültesi Yayınları.
- Dursun, Ç., (2013). *İletişim Kuram*. Kritik İmge Kitabevi.

- Durur, E. K. (2011). İnşacı Yaklaşım İçinde Çerçeveleme Kuramı ve Haberin Çerçevesi. *Atatürk İletişim Dergisi*, 2, 21-32. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/31276>
- Er, İ. (2014). *Kamuoyu nedir? Kamuoyu ne demektir? Kamuoyu kavramı nedir? Kamuoyu tanımı? Kamuoyu tarifi?*. <http://www.filozof.net/Turkce/sosyoloji/746-kamuoyu-nedir-kamuoyu-ne-demektir-kamuoyu-kavrami-nedir-kamuoyu-tanimi-kamuoyu-tarifi.html>
- Erdoğan, İ. (2012). *Pozitivist Metodoloji ve Ötesi*. Erk Yayınları.
- Erdoğan, İ., & Korkmaz, A. (2002). *Öteki Kuram*. Erk Yayınları.
- European Monitoring Centre For Drugs and Drug Addiction (2021, Haziran). *European drug report*. https://www.euda.europa.eu/publications/edr/trends-developments/2021_en
- Gezen, A. K. (2018). Uyuşturucu Bağımlılığının Yazılı Basında Temsili. *İletişim Kuram ve Araştırma Dergisi*, 2022(47), 467-485. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/1962160>
- Girgin, A. (2000). Haber. *İletişim Fakültesi Dergisi*, 10, 85. <https://doi.org/10.17064/iüifhd.97090>
- Girgin, A. (2003). *Yazılı Basında Haber ve Habercilik Etiği*. İnkılap Kitabevi.
- Girgin, A. (2005). *Haber Yazmak*. DER Yayınları.
- Girgin, A. (2008). *Gazeteciliğin Temel İlkeleri*. DER Yayınları.
- Gökçe, O. (2006). *İçerik Analizi: Kuramsal ve Pratik Bilgiler*. Siyasal Kitabevi.
- Gönenç, A. Y. (2002). Medya ve haber. *İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi*, 14, 29.
- Günel, H. Y. (1976). *Uyuşturucu Madde Suçları*. Kazancı Yayınları.
- Güran, M. S., & Özarslan, H. (2013). Çerçeveleme Teorisinin Halkla İlişkilerde Kullanımı. *Selçuk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Dergisi*, 34, 299-314. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/206808>
- Kasatura, İ. (1998). *Gençlik ve Bağımlılık*. Evrim Yayınları.
- Ögel, K. (2001). *İnsan Yaşam ve Bağımlılık: Tartışmalar ve Gerekçeler*. IQ Kültür Sanat Yayıncılık.
- Ögel, K. (2010). *Sigara, Alkol ve Madde Kullanım Bozuklukları: Tanı, Tedavi ve Önleme*. Yeniden Yayınları.

- Özdemir, M. (2009). *Geleneksel Gazetecilik ve Sanal Gazetecilik Üzerine Bir Araştırma*. (Tez No: 298236) [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Özden, S. Y. (1992). *Uyuşturucu Madde Bağımlılığı*. Nobel Tıp Kitabevi.
- Özer, Ö. (2008). *Liberal Basın Anlayışı*. Anadolu Üniversitesi Yayınları.
- Özmen, Ö. (2009). *Uyuşturucu veya Uyarıcı Madde Suçları* (Tez No: 263399) [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Bahçeşehir Üniversitesi.
- Öztekin, H. (2008). Haber Üretim Sürecinde Medyanın Ekonomi Polisiği: Star Gazetesi Örneği. *Erciyes Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi*, 32. <https://doi.org/10.17064/iüifhd.60537>
- Rigel, N. (2000). *İleti Tasarımında Haber*. DER Yayınları.
- Sevil, H. T. (1998). *Uyuşturucu Bağımlılığı: Tanımlar, Sorunlar, Çözümler*. SABEV.
- Sevük, H. Y. (2007). *Uyuşturucu veya Uyarıcı Madde Kullanılmasına İlişkin Suçlar*. Seçkin Yayıncılık.
- Solmaz, A., & Okumuş, M. (2015). Yeni Bir Uyuşturucu Madde Olan Bonzai Haberlerinin İnternette Sunumu: www.milliyet.com.tr Örneği. *Selçuk İletişim*, 8(4), 341-356. <https://doi.org/10.18094/si.30018>
- Şekercioğlu, H. (2018). *Basında Uyuşturucu Haberlerinin Sunumu* (Tez No: 494240) [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Taylor, S. (2008). Outside the Outsiders: Media Representations of Drug Use. *Probation Journal*, 55(4), 369-387. <https://doi.org/10.1177/02645505080964>
- Türk Dil Kurumu (TDK). (2014). *Gazete*. <https://sozluk.gov.tr>
- Teece, M. & Makkai, T. (2000). *Print media reporting on drugs and crime, 1995-1998. Trends & issues in crime and criminal justice no. 158*. Canberra: Australian Institute of Criminology. <https://www.aic.gov.au/publications/tandi/tandi158>
- Tokgöz, O. (2013). *Temel Gazetecilik*. İmge Kitabevi.
- UNESCO. (1980). *Many voices one world: MacBride report*. United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization. <https://waccglobal.org/wp-content/uploads/2020/07/MacBride-Report-English.pdf>
- United Nations Office on Drugs and Crime, (2024). *World drug report*. <https://www.unodc.org/unodc/es/data-and-analysis/world-drug-report-2024.html>

United Nations Office on Drugs and Crime, (2014). *Terminology and information on drugs*. http://www.unodc.org/pdf/publications/report_2003-09-01_1.pdf

Uzday, İ. T. (2009). Ülkemizdeki temel sorunlar ve madde bağımlılığı ile mücadele. *Gülhane Askeri Tıp Akademisi Meslek İçi Sürekli Eğitimi Dergisi*, 73-79. <https://e-kutuphane.teb.org.tr/pdf/mised/aralik09/10.pdf>

Vural, S., & Işık, M. (2000). *Kitle İletişiminde Denetim Sistemleri*. Mikro Yayınları.

Yaşın, C. (2008). *Gündem Belirleme Kuram ve Araştırmaları*. Yargı Yayınları.

Yaylagül, L. (2006). *Kitle İletişim Kuramları*. Dipnot Yayınları.

Yüksel, E. (2010). *Medya ve Habercilik*, Çizgi Kitabevi.

Yüksel, E. ve Gürçan, H. İ. (2005). *Haber Toplama ve Yazma*. Tablet Kitabevi

EKLER

EK-1: Kodlama Cetveli

1. Gazetenin Adı :
2. Haberin Yayımlandığı Sayfa : 1. ()
Manşet ()
2. ()
3. ()
4. Diğer ()
3. Haberin Kapladığı Yer (sütün*cm):
4. Habere Kaynak Olan Yer : 1.Yurt içi ()
2.Yurt dışı ()
5. Fotoğraf : 1.Yok ()
2.Var ()
Fotoğrafın Konusu:
1. Fail-Şüpheli ()
2. Güvenlik Güçleri – Fail, Şüpheli ()
3. Madde ()
4. Diğer ()
6. Haberin Türü : 1. Operasyonel – Adli ()
2. Eğitici – Uyarıcı – Önleyici ()
3. Diğer ()

7. Habere Konu Olan Madde Türü : 1.Eroin ()
2.Kokain ()
3.Esrar-Kenevir ()
4.Ecstasy ()
5.Bonzai ()
6.Diğer ()
7.1 den fazla ()
8.Belirtilmemiş ()

8. Haberin Aktörü : 1. Fail-Şüpheli-ler ()
2. Güvenlik Görevlileri ()
3. Uzman ()
4. Diğer ()

9. Haber Aktörünün (Fail – Şüpheli) Yaş Aralığı:
1. 12-18 ()
2. 18-25 ()
3. 25-40 ()
4. 40 ve Üzeri ()
5. Belirtilmemiş ()

10. Haber Aktörünün (Fail – Şüpheli) Cinsiyeti :
1. Erkek ()
2. Kadın ()
3. Her ikisi ()
4. Eşcinsel ()
5. Belirtilmemiş ()

11. Haberin Aktörü (Fail – Şüpheli) Tanınmış – Ünlü :

1. Evet ()

2. Hayır ()

12.Haber Başlığında Çarpıcı İfade – Magazinsel Söylem

1. Var () :

2. Yok ()

13.Haber Başlığında Bilanço : 1. Var ()

2. Yok ()

EK-2: Örnek Haberler

1- Hürriyet Gazetesi

Örnek Haber - 1.

B-3 koğuşuna zehir baskını

ÇANKIRI Kapalı Cezaevi'ne uyuşturucu sokulduğu iddiaları üzerine Çankırı Cumhuriyet Başsavcılığı Hazırlık Bürosu'na soruşturma başlatıldı. Geçtiğimiz eylül ayında Çankırı E Tipi Kapalı Cezaevi'nde arama yapıldı. Aramalarda cezaevinin B-3 koğuşunda 104 adet ecstasy hap, 19 gram kokain ele geçirildi. Koğuşta uyuşturucu bulunmasıyla ilgili başlatılan soruşturma kapsamında, cezaevi müdürü ile müdür yardımcısı görevden uzaklaştırıldı. Bazı mahkûmlarla ilgili de dava açılırken, B-3 koğuşunda bulunan diğer mahkûmların yerleri değiştirildi. Soruşturma kapsamında "Cezaevine uyuşturucu nasıl girdi? Kim göz yumdu? Cezaevi yönetimiyle gardiyanların olaya bir dahili var mı?" gibi soruların cevabı aranıyor.

○ Fevzi KIZILKOYUN / ANKARA

Örnek Haber – 2.

ODTÜ'LÜ TORBACI

ANKARA'da polis, geçen yıl 30 Haziran'da, Çankaya'da Orta Doğu Teknik Üniversitesi'nde (ODTÜ) öğretim görevlisi Tanju Aksoy'un oturduğu eve baskın düzenledi. Evin teras katında 201 kök saksiya dikilmiş Hint keneviri, 210 gram koparılmış ve kurutulmuş Hint keneviri, 16 gram 'marihuana' diye adlandırılan uyuşturucu madde, 320 gram Hint keneviri tohumu, uyuşturucu tartmada kullanılan hassas terazi ile çeşitli uyuşturucu haplar ele geçirildi. Aksoy ile evde bulunan arkadaşı S.K. adlı kadın gözaltına alındı. Tanju Aksoy, sulh ceza hâkimliğince tutuklanırken, arkadaşı S.K. ise adli kontrol hükümleri uygulanarak serbest bırakıldı.

Tanju Aksoy

8 YIL 4 AY HAPİS CEZASI

Ankara Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından yürütülen soruşturmada, Tanju Aksoy hakkında, 'uyuşturucu ve uyarıcı madde ticareti yapma veya sağlama' ile 'Uyuşturucu Maddelelerin Murakabesi Hakkındaki Kanun'a muhalefet' suçundan 22 yıla kadar hapis istemiyle dava açıldı. Ankara 31'inci Ağır Ceza Mahkemesi'ndeki karar duruşmasına tutuklu sanık Aksoy ve avukatı katıldı. Aksoy, "Kenevir ekmiştim; ama ne kadar çıkacağını tahmin etmemiştim. Amacım kullanmaktı, satmayı düşünmüyordum" diye konuştu.

Mahkeme heyeti, sanık Tanju Aksoy'a 'uyuşturucu ve uyarıcı madde ticareti yapma veya sağlama' suçundan 8 yıl 4 ay hapis cezası verdi. S.K. hakkındaki dosya ise kullanıcı olduğu gerekçesiyle aynıldı. ○ Haluk KARAASLAN / DHA

**Tüm dünya
peşindeydi**

BARONA TATİL SÜRPRİZİ

**İç i döviz dolu çantasını Marmaris'teki
bir parkta unutunca kimliği açığa çıkan
uyuşturucu kaçakçısı yakayı ele verdi.**

MUĞLA'nın Marmaris ilçesinde görevli belediye işçisi Ali Eren (36), İçmeler Mahallesi'ndeki Koca Mehmet Parkı'nda çiçeklerin bakımını yaptığı sırada bankta sahipsiz bir çanta gördü. Kontrol ettiği çantanın içerisinde döviz ve Türk Lirası gören Eren, durumu amirlerine bildirdi.

400 DOLAR ÖDÜL

Yetkililerin ihbarı üzerine olay yerine gelen polis ekipleri, 12 bin 400 dolar ve 2 bin 400 liranın bulunduğu çantayı tutanakla teslim aldı. Çevredeki güvenlik kamerası görüntülerini inceleyen polis, çantanın Miran Othaman'a ait olduğunu tespit etti. Marmaris İlçe Emniyet Müdürlüğü'ne gelerek çantasını teslim alan Othaman, Ali Eren'e ulaştırılması için polislerle 400 dolar verdi. Çantayı aldığı sırada şüpheli davranışlar sergileyen Miran Othaman, takibe alındı. Geniş kapsamlı

soruşturmada, sahte kimlik kullandığı belirlenen kişinin, Interpol tarafından, uyuşturucu kaçakçılığı suçundan aranan 'Baron' lakaplı Rawa Majid olduğu belirlendi.

VİLLAYA BASKIN

Majid, İçmeler Mahallesi'ndeki villasına düzenlenen operasyonla yakalanırken, evde yapılan aramada 2 ruhsatsız tabanca, 1 havai tüfek ile 21 mermi ele geçirildi. Gözaltına alınan ve polisteki işlemlerinin ardından adliyeye sevk edilen Rawa Majid, tutuklandı.

'SENİNLE GURUR DUYUYORUZ'

Marmaris Belediye Başkanı Mehmet Oktay, belediye işçisi Ali Eren'e teşekkür plaketi verdi. Eren'i tebrik eden Oktay, "Uyuşturucu satıcılarının yakalanmasına vesile olman memnuniyetimizi, gururumuzu katlamış oldu. Seninle gurur duyuyoruz" dedi. ■ Cavit AKGÜN / DHA

Nasıl yakalandım hiç anlamadım

00 RAWA Majid polisteki ifadesinde şunları söyledi: "Türkiye'ye tatile geldim. Bodrum'da tatil yaptıktan sonra Marmaris'e gelerek villa kiraladım. Yürüyüş yaptıktan sonra dinlenmek için banka oturdum. Bir anlık dalgınlığım nedeniyle çantamı unuttum. Çantamı teslim aldıktan sonra yakalanacağım aklımın ucuna gelmedi. Benden şüphe duyulmaması için kendimi armatör olarak tanıttım. Profesyonel olarak hazırladığım sahte kimliğe rağmen gerçekte kimliğim nasıl tespit edildi inanın bunu anlayamadım."

EVLERE TESLİM UYUŞTURUCU

İSTANBUL Kâğıthane İlçe Emniyet Müdürlüğü ekipleri, bazı sanal market araçlarının uyuşturucu kuryesi olarak kullanıldığı yönünde bilgi aldı. Alınan bilgi üzerine çalışma başlatıldı. Geçen salı gecesi saat 01.30'da şüphe üzerine ünlü bir market zincirinin 35 AVD 035 plakalı market aracı durduruldu. Araçta yapılan aramada, sağ ön paspas üzerinde bir poşet içerisinde satışa hazır 11 paket halinde yaklaşık 10 gram bonzai bulundu. Sürücü Sinan C.B., (27) Süleyman Y. (21) ve Fırat I. (24) gözaltına alındı. Şüphelilerin üzerinde uyuşturucu ticaretinde kullanıldığı belirlenen 2'si tuşlu 3 cep telefonu ve 2 bin 80 TL ele geçti. Sanal market aracı ise otoparka çekildi. **○ Çetin AYDIN / İSTANBUL**

TEK SEFERDE REKOR UYUŞTURUCU

■ İstanbul polisi, 5 aylık takibin sonucunda tek seferde rekor miktarda, 1.1 ton metamfetamin ele geçirdi. Önceki rekor 1 ton 18 kg ile Gümrük Muhafaza'daydı. **3**

Çetenin lideri İranlı R.K. de operasyonla yakalandı.

Lüks zulaya baskın

NARKOTİK Suçlarla Mücadele Şube Müdürlüğü ekipleri, iki ay önce torbacı olarak tabir edilen sokak satıcılarına yönelik operasyon düzenledi. Polis, gözaltına alınan torbacıların bağlantıları üzerine yoğunlaştı. Yapılan teknik ve fiziki takipte, İstanbul'da torbacılar aracılığıyla piyasaya sürülen esrarların Balkan ülkelerinde üretilerek ülkeye sokulduğu anlaşıldı. Polis ekipleri, esrarın dikkat çekmemek için aile görünümüne bürünen kişiler tarafından lüks araçlara yapılan zulalarla taşındığını saptadı.

HEPSİ TUTUKLANDI

Bahçelievler, Büyükçekmece, Fatih, Güngören ve Kadıköy'deki hedef kişilere yönelik narkotik dedektör köpeklerin de katıldığı operasyonlarda lüks bir otomobilin bagajında ve motor kısmında oluşturulan zulasında toplamda 120 kilo esrar ele geçirildi. Operasyonlarda 3'ü yabancı uyruklu 14 kişi gözaltına alındı. Gözaltına alınan 14 kişi, Emniyet'teki sorgularının ardından çıkarıldıkları adliyyede tutuklandı.

○ Çetin AYDIN/İSTANBUL

2 – Milliyet Gazetesi

Örnek Haber – 7.

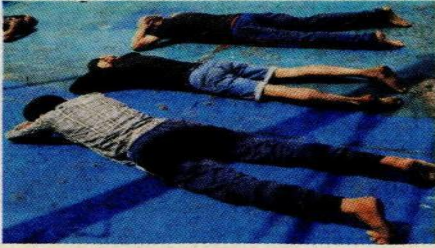
Torbacılara şafak baskını

Istanbul Emniyet Müdürlüğü Narkotik Suçlarla Mücadele Şube Müdürlüğü ekipleri, sokaklarda uyuşturucu satan torbacılara yönelik il genelinde çok sayıda adrese dün sabaha karşı operasyon yaptı. Operasyonun yapılan adreslerden biri de Gaziosmanpaşa Sarıgöl Mahallesi Nazinin sokakta bulunan bir gecekondu oldu. Havadan helikopterle destek verilen operasyonda, adrese özel hareket ekibinin baskınıyla girildi. Polis çevrede güvenlik önlemi alırken, narkotik ekipleri ise evde narkotik köpeği ile arama yaptı. Operasyon sonucu çok sayıda şüpheli gözaltına alındı. ● İSTANBUL DHA

Örnek Haber – 8.

Atlas Okyanusu'nda uyuşturucu operasyonu

Türkiye, İspanya ve Gine işbirliğiyle Atlas Okyanusu'nda Türk bayraklı balıkçı teknesine uyuşturucu operasyonu düzenlendi. Emniyet Genel Müdürlüğü'nden yapılan açıklamaya göre; Narkotik Suçlarla Mücadele Daire Başkanlığı koordinesinde yapılan çalışmalar kapsamında uluslararası uyuşturucu madde ticaretine yönelik elde edilen bilgiler İspanya makamlarıyla paylaşıldı. Bunun üzerine İspanya ve Gine kolluk kuvvetlerince 6 Şubat'ta Gine açıklarında Türk bayraklı balıkçı teknesinde arama yapıldı. Aramada, 528 kilogram kokain ele geçirilirken, teknedeki 5 şüpheli yakalandı. Operasyonun Türkiye ayağında ise

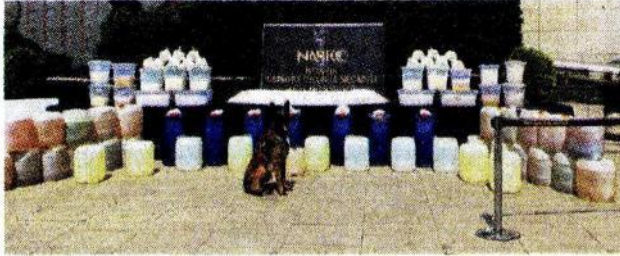
aralarında organizasyon elebaşının da bulunduğu 5 şüpheli daha gözaltına alındı. Milliyet'in edindiği bilgilere göre; Gine açıklarındaki operasyon yaklaşık 2 aylık çalışmayla gerçekleştirildi. Gözaltına alınanlar arasında bulunan uyuşturucu şebekesinin elebaşının çeşitli suçlardan kaydının olduğu, daha önce de cinayet zanlısı olarak arandığı öğrenildi. Türkiye'de gözaltına alınan 5 şüphelinin Hatay Emniyeti'nde ifade işlemleri sürüyor. ● PAŞA ALYURT Ankara

Böbreğini satıp imalathane kurdu

Ankara’da, polisin üç katlı villaya düzenlediği operasyonda, 470 kök Hint keneviri ile bu bitkiyi yetiştirmede kullanan düzenekler ele geçirildi. İl Emniyet Müdürlüğü Narkotik Suçlarla Mücadele Şubesi ekipleri, kent genelinde uyuşturucu madde kullanımı ve ticaretinin önlenmesine yönelik yaptığı çalışmalarda, Çankaya ilçesi Çayyolu Mahallesi’nde üç katlı villada esrar yetiştirildiği bilgisine ulaştı.

Ekipler, villaya operasyon düzenledi. Özel düzenekle tüm

katları seraya dönüştürülen villada 470 kök Hint keneviri ele geçirildi. Villayı sadece uyuşturucu imal etmede kullanan M.Y., İ.A. ve M.A.Y. gözaltına alındı. M.Y.’nin daha önce uzun süre Almanya’da yaşadığı ve uyuşturucu yetiştirmek için düzenek kurma işlemini orada öğrendiği belirlendi. M.Y.’nin, Türkiye’ye dönüş yaparak bu işi yapma kararı aldıktan sonra önce İran’a gittiği ve burada böbreğini yüklü bir para karşılığında sattığı saptandı. ● DHA

Metamfetamin baronu rekorla yakalandı

İstanbul’da “metamfetaminin baronu” olarak adlandırılan İranlı bir uyuşturucu imalatçısının elebaşılığını yaptığı çeteye düzenlenen üç operasyonda toplam 1 ton 317 kilogram metamfetamin ele geçirildi. ➤ FERİT ZENGİN’in haberi 15’te

‘Magnum’ 95 kilo eroini buldu

VAN DHA

Van’ın İpekyolu ilçesinde durdurulan araçta, narkotik köpeği ‘Magnum’ ile yapılan aramada 95 kilo 100 gram eroin ele geçirildi, 1 şüpheli gözaltına alındı. İl Emniyet Müdürlüğü Narkotik Suçlarla Mücadele Şubesi ekipleri, bir ihbarı değerlendirerek İpekyolu ilçesinde şüpheli bir aracı durdurdu. Narkotik köpeği ‘Magnum’ ile araçta arama yapıldı. Aramada gizli bölümlere yerleştirilen 95 kilo 100 gram eroin ele geçirildi. Bir şüpheli gözaltına alındı. Olay ile ilgili soruşturma sürüyor.

‘Tüm baronlar ve baroniçeler gözaltına alındı’

DIYARBAKIR DHA

Diyarbakır merkezli 11 ilde uyuşturucu satıcılarına yönelik 4 bin 200 polisin katıldığı “Kökünü Kurutma Operasyonu” başlatıldı. Diyarbakır’da İçişleri Bakanı Süleyman Soylu’nun dün sabah 04.00’te startını verdiği operasyonda 292 şüpheliye ait 205 adreste aramalar gerçekleştirildi. Büyük çoğunluğunun metamfetamin satıcısı olduğu şüphelilerin oluşturduğu örgüte yönelik baskınlarda aralarında 2 baroniçenin de olduğu 213 kişi gözaltına alındı.

Bakan Soylu, “Operasyonumuz ‘Kökünü

İçişleri Bakanı Soylu, 213 şüphelinin gözaltına alındığını söyledi.

Kurutma Operasyonu’. Önemi şuradadır; Hem baronlar hem baroniçeler hem narko terör hem sokak satıcıları, bütün hepsi 21 Eylül’de başlayan Narko Alan projemizin akabinde tek tek tespit edilmiştir. Diyarbakırımızı uyuşturucu açısından zehirlemeye çalışan, en tepe yöneticiler olmak üzere, baronlar ve baroniçeler başarılı bir şekilde

gözaltına alınmışlardır. Kalanları da gözaltına alınacaklardır” ifadelerini kullandı.

8 ay takip edildiler

Öte yandan İran’da üretilen sentetik uyuşturucuları sınır illerinden Diyarbakır’a getiren ve çevre illere dağıtan örgüt yöneticisi, örgüt üyeleri ve bunlara bağlı olarak uyuşturucu

madde ticaretini, kadınları ve çocukları da kullanarak gerçekleştiren sokak satıcılarına yönelik yürütülen çalışmada operasyon gününe kadar, 243 kilo esrar ve türevleri, 10 kilo 467 gram metamfetamin, 34 gram kokain, 10 uyuşturucu hap, beş gram eroin, bir tabanca ve üç hassas terazi ele geçirildiği, gözaltına alınan 184 şüpheliden 64’ünün tutuklandığı belirtildi. Şüphelilere yönelik 8 ay süren titiz çalışmalar neticesinde örgütün en üst piramidinde 2 kadın elebaşının bulunduğu, uyuşturucu sevkiyatı ve para transferinin bir kısmının bunlar üzerinden yapıldığı tespit edildi.

3 - Posta Gazetesi

Örnek Haber – 13.

UYUŞTURUCU KURYESİ BAYILINCA YAKALANDI

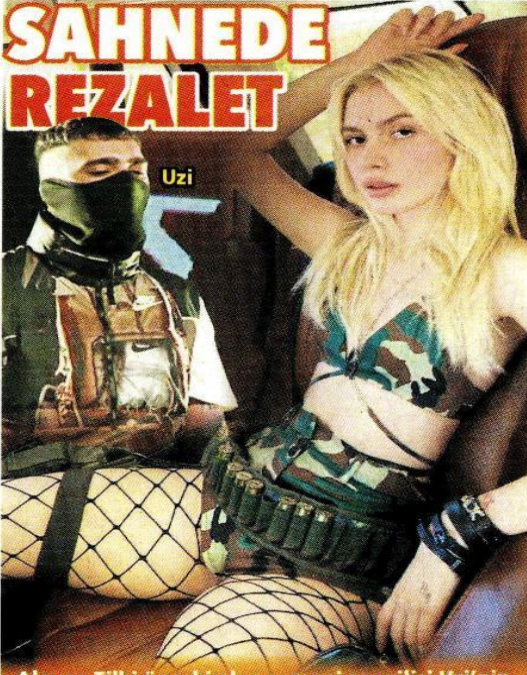
Venezuelalı C.M.U.G., 18 Aralık'ta başkent Caracas'tan İstanbul Havalimanı'na iniş yaptı. C.M.U.G., pasaport kontrol noktasına giderken aniden bayıldı. Hastaneye kaldırılan şüphelinin tomografi kontrolünde mide ve bağırsaklarında 12 adet kapsül kokain tespit edildi. Ameliyata alınan C.M.U.G. taburcu edildikten sonra tutuklandı.

■ İbrahim YILDIZ/DHA

Örnek Haber – 14.

SAHNEDE REZALET

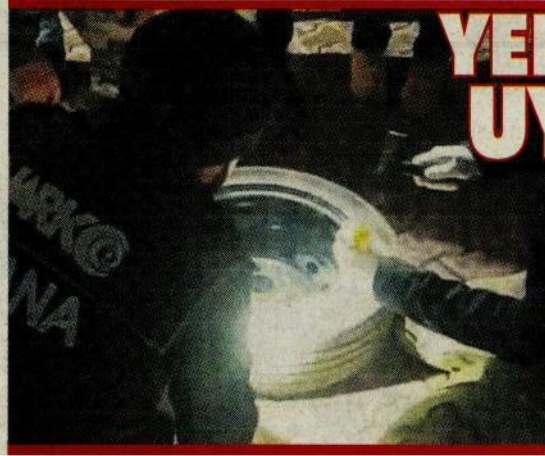

Uzi

Aleyna Tilki önceki akşam rapçi sevgilisi Uzi'nin Bostancı Gösteri Merkezi'ndeki konserini en önden izledi. Ancak Uzi'nin hayranlarına "Biz marijuana'mızı (uyuşturucu madde) sardık. Siz de sardınız mı? Bizimki bize yetecek kadar var" dediği iddiası üzerine 10 kişilik narkotik ekibi konseri bastı. Uzi, kuliste ifade verdikten sonra Aleyna ile arka kapıdan ayrıldı. ■ 4. SAYFADA

YEDEK LASTİKTE UYUŞTURUCU

Adana-İskenderun Otoyolu'nda seyir halinde olan hafif ticari araç şüphe üzerine durduruldu. Yapılan aramada bagajdaki yedek lastiğin içine gizlenmiş yedi pakette toplam 2 kilo 950 gram esrar ele geçirildi. Gözaltına alınan Burcu A. ile Mustafa D. "Arkadaşımızı ziyaret etmek için Diyarbakır'dan Adana'ya geldik. Uyuşturucudan haberimiz yoktu" dedi. İki şüpheli de tutuklandı. ■ İHA

Mustafa D.

Burcu A.

'ESRAR'LI GEZİ

Ele geçirilen esrarın piyasa değeri 1.3 milyon sterlin.

İngiltere Leicester polisi, engelli öğrencilere eğitim veren bir okula moral gezisi düzenledi. Polisler geziye uyuşturucu koklama eğitimi alan yavru köpekleri de götürdü. Amaç; öğrencileri eğlendirmektir. Fakat köpekler, okulun bir duvarına tepki verdi. Bunun üzerine yan taraftaki binaya

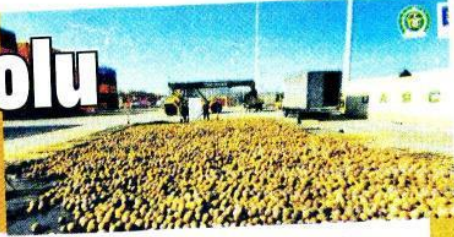

düzenlenen operasyonda 1.3 milyon sterlinlik (23.8 milyon lira) esrar ele geçirildi. 3 kişi tutuklandı.

4- Sabah Gazetesi

Örnek Haber – 19.

İÇİ SIVI KOKAIN DOLU HİNDİSTAN CEVİZİ

KOLOMBİYA'DAN İtalya'ya gidecek bir konteynerde içi sıvı kokainle doldurulmuş 20 bin hindistancevizi ele geçirildi. Vice News'un haberine göre İtalya'nın Cenova kentine hareket etmek üzere hazırlanan konteynere Karayipler ülkesindeki Cartagena Limanı'nda el kondu. Kolombiya Başsavcılığı, hindistancevizlerinin suyunun, sıvı kokainle değiştirildiğini açıkladı. Yetkililer kokain miktarını tam olarak belirlemek için hindistancevizlerini laboratuvara gönderdi. Tropik meyvelerin tam olarak nerede yüklendiği ve onları Cenova'da kimin teslim alacağı da araştırılıyor.

İspanya'da Madrid Havaalanı'ndaki yetkililer 2017'de bir sevkiyatta taze hindistancevizine toplam 60 gram sıvı kokain enjekte edildiğini tespit etmişti. Tarama cihazlarından geçirilen hindistancevizlerinin içinde olağandışı bir yoğunluk fark edilmişti. 2016'da da Hong Kong'da sıvı kokain enjekte edilmiş sarı ejder meyveleri ele geçirilmişti.

Örnek Haber – 20.

EMNİYETTEN KORKUTAN METAMFETAMİN RAPORU

EMNİYET Genel Müdürlüğü Narkotik Daire Başkanlığı'nın, 10 bin 34 metamfetamin kullanıcısıyla ilgili raporu dehşet verici. Eroinden bile tehlikeli olan metamfetaminin tek tedavisi, hiç başlamamak. **14'TE**

Uyuşturucu tacirlerine 'Bonita' darbesi

MALATYA'DA, uygulama noktasında durdurulan otobüste yapılan aramada, yolcunun valizinde 29 kilo 395 gram esrar ele geçirildi. Narkotik Suçlarla Mücadele Şube Müdürlüğü ekipleri, kent girişindeki uygulama noktasında durdurdukları araçlarda arama yaptı. Ekiplerin durdurduğu yolcu otobüsünde narkotik köpeği Bonita'nın da katıldığı aramada, bagajdaki valizin içinde 29 kilo 395 gram esrar ele geçirildi. Uyuşturucuya el koyan ekipler, ismi açıklanmayan yolcuyu gözaltına alarak emniyete götürdü.

HOLDİNG PATRONU UYUŞTURUCU BARONU

Kolombiya'dan
Türkiye'ye
gönderilen
111 kilogram
kokainin alıcısı
holding
patronu
Ali Osman Akat
tutuklandı

FİLM gibi operasyon yurtdışından gelen uyarıyla başladı. Kolombiya-Panama-ABD-Almanya üzerinden Türkiye'ye gelen, iki ayrı kargoda siyah kokain tespit edildi. İstanbul'da lüks bir plazadaki teslimat yerine operasyon yapıldı. L'ACTONE Holding Patronu Ali Osman Akat'ın da aralarında bulunduğu 6 kişi tutuklandı. **2'DE**

Torbacılara 'süpürme' operasyonu

ANKARA Emniyet Müdürlüğü ekiplerinin uyuşturucuyla mücadele konusundaki çalışmaları kararlılıkla sürüyor. 8 ilde "torbacı" olarak tabir edilen sokak satıcılarına yönelik uzun süredir takip yapan polis, düzenlediği "süpürme" operasyonu ile 75 şüphelinin yakalanması için 76 adrese eş zamanlı baskın yaptı. 132 ekip ve 400 kişilik personelle gerçekleştirilen operasyona Özel Harekat polisleri ve Narkotik köpekleri de katıldı.

Türkiye'nin teminatı olan gençleri zehirlemeye çalışan "torbacı" olarak tabir edilen sokak satıcılarına yönelik olarak Ankara Narkotik Suçlarla Mücadele Şube Müdürlüğü ekipleri yaklaşık bir yıl süren teknik ve fiziki takip sonucu operasyon için düğmeye bastı.

Şafak vakti "süpürme" adı verilen eş zamanlı operasyonda, 75 şüphelinin yakalanması için 8 ilde belirlenen

76 adrese baskın düzenlendi.

Toplam 132 polis ekibi ve 400 kişilik

personelle gerçekleştirilen operasyona Özel Harekat polisleri de destek verdi. Takip süresince belirlenen adreslerdeki şüpheliler gözaltına alınırken, Narkotik köpekleriyle evlerde arama yapıldı. Narkotik ekiplerinin operasyona yönelik çalışmalarının sürdüğü bildirildi. **Ömer ÇETİN/SABAH**

BAĞIMSIZLIK KÖYÜ MADDE BAĞIMLILARI İÇİN UMUT OLDU

26 Haziran Dünya Uyuşturucuyla Mücadele Günü kapsamında Eyüpsultan Belediye Başkanı Deniz Köken, Kemerburgaz'daki Bağımsızlık Köyü'nde Liman Ayık Yaşam Derneği'nde tedavi gören bağımlı bireylerle bir araya

geldi. Köken, Bağımsızlık Köyü'nde 210 kişiye terapi bahçesi, manej alanı, seramik atölyesi, yemek atölyesi,

drama atölyesi ve ritim atölyesinde eğitimler verildiğini söyledi. Başkan Köken, madde bağımlısı gençlerle sohbet edip, yakından ilgilendi.

Mustafa KAYA-SABAH

Kanserle mücadele derneği adı altında zehir ürettiler

ISTANBUL Ataşehir’de polis, park halindeki minibüste uyuşturucu satışı yapıldığı ihbarı aldı. Ekipler, minibüsün depo ve uyuşturucu madde satış noktası olarak kullanıldığını tespit etti. Biri kadın dört şüpheli gözaltına alındı. Yapılan aramalarda, “Pascal Afiyetler Diler” yazılı 18 poşet

içerisinde 40.8 gram marihuana adlı uyuşturucu madde, iki adet hassas terazi, baskılı etiket ve 3 bin 660 lira ile 40 dolar ele geçirildi. Kanserle mücadele derneği adı altında kurdukları adreste uyuşturucu hazırladıkları ortaya çıkan 4 şüpheli işlemlerinin ardından adliyeye sevk edildi. 2’si tutuklandı. (DHA)

Gitardan eroin, yem çuvalından silah çıktı

ISTANBUL Kağıthane Mobil Park timi, zehir tacirlerinin olduğu iki gecekonduya yaptığı baskında 5 yabancı uyruklu torbacıyı kısıvrak yakaladı. Aramalarda evdeki gitar ve elektrik panosunun içerisine gizlenmiş çok

miktarda eroin ile yem çuvalında ise tabanca ele geçirildi. Gözaltına alınan şüpheliler “uyuşturucu veya uyarı madde imal ve ticaretini yapmak” suçundan adli işlem yapılmasının ardından adliyeye sevk edildi. (İHA)

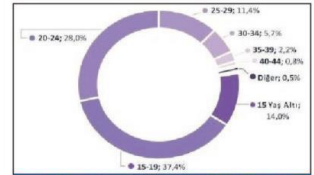
Uyuşturucu yaşı ortaokula indi

İçişleri Bakanlığı'nın son raporu, uyuşturucu tedavisi görenlerin yüzde 47,8'inin zorunlu eğitim çağı ortaokul ve lise öğrencisi olduğunu ortaya çıkardı. 15 yaş altı ortaokulda kullanım oranı % 14'e çıktı

MİLLÎ Eğitim Bakanlığı ve İçişleri Bakanlığı geçen yıl "En İyi Narkotik Polis Anne" adlı proje başlatmıştı. Bu proje kapsamında 26 ilde valilikler, emniyet, jandarma, milli eğitim, müftülük ve anneler ortak mücadele etti. Covid-19 tedbirleri alınarak, 37 bin 730 aile, evinde ziyaret edildi. Okullarda 3,4 milyon öğrenci, 1 milyon 31 bin veli, 55 bin 858 öğretmene eğitim verildi. 1595 okul servisi sürücüsü, 20 bin güvenlikçi ve 80 bin temizlik görevlisi güvenlik soruşturmasından geçirildi.

ZORUNLU EĞİTİM ÇAĞI

Emniyet Genel Müdürlüğü Narkotik Suçlarla Mücadele Daire Başkanlığı Türkiye 2021 Yılı Uyuşturucu Raporu alınan tüm bu tedbirlere rağmen sonuçlarıyla dikkat çekti. 2020 raporunda 15 yaş altı uyuşturucu kullanımı oranı yüzde 0,4 iken 2021 raporunda bu oran yüzde 14 oldu. Yine, 2020'de 15-19 yaş arası kullanım oranı yüzde 11,7 iken 2021 raporunda aynı yaş kullanım oranı yüzde 37,4'ü gördü. Uyuşturucu bağımlılığı tedavisi görenlerin yüzde 47,8'inin ise 19 yaş altı yani ortaokul ve lise, zorunlu eğitim çağında olması gerektiği dikkat çekti.

BAĞIMLI YAŞI DÜŞÜYOR

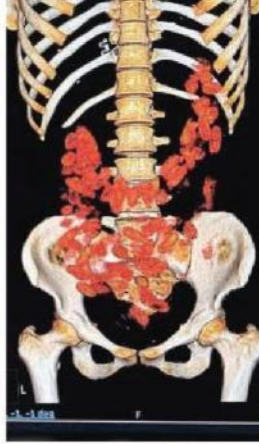
● 15 yaş altı yüzde 14 ● 15-19 yaş arası yüzde 37,4 ● 20-24 yaş arası yüzde 28 ● 25-29 yaş arası yüzde 11,4 ● 15-24 yaş arası yüzde 71..

İNTERNETTEN ALIYORLARI

● Yüzde 23'le ilk deneme yaşı 15 yaş altı
● Yüzde 1,7'si hiç okula gitmemiş ● Yüzde 91'i 1-8 yıl eğitim almış ● Yüzde 7,3'ü 9-12 yıl eğitim görmüş ● Yüzde 35,3'ü meraklan başlıyor ● Yüzde 85'i sokak satıcısından alıyor.

Örgüt lideri Aydın Çetinkaya yurt dışına kaçacaktı.

774 uyuşturucu kapsül yerleştirdiler.

Zehir baronuna 'kurye' operasyonu

İSTANBUL polisi 8 ay önce İstanbul Havalimanı'nda Fas'tan Türkiye'ye gelen bir kadını durdurdu. Kadının sindirim sisteminde çok sayıda uyuşturucu kapsül bulundu. 6 kişi yakalandı. Sindirim sistemlerinden 774 uyuşturucu kapsülünde 4 kilo 862

İşte ele geçirilenler.

gram esrar çıkan kadın kuryeler tutuklandı. Suç örgütünün arkasındaki ismin firari uyuşturucu baronu Örfi Çetinkaya'nın kardeşi Aydın Çetinkaya ve Aydın Çetinkaya'nın oğlu Ceyhan Çetinkaya olduğu iddia edildi. 15 Mayıs'ta Aydın ve Ceyhan Çetinkaya'nın da aralarında bulunduğu 4'ü Fas uyruklu 8 şüpheli yakalandı. (DHA)

DEV OPERASYON: 1 ton zehir ele geçirildi

İSTANBUL İl Emniyet Müdürlüğü Narkotik Suçlarla Mücadele Şube ekipleri, 19 Mayıs'ta uyuşturucu ticareti yapanlara operasyon düzenledi. Gözaltına alınan şüphelilerin ifadeleri sonucunda, şebeke lideri İranlı R.K.'ye yönelik Bahçelievler, Bayrampaşa, Esenyurt, Büyükçekmece, Beykoz ve Güngören'de eş zamanlı baskınlar düzenlendi. Kaçış hazırlığı yapan R.K. Merter'de yakalandı. Zehir imalatı yapan 'doktor' lakaplı şüpheli ile diğer 3 kişi ise Beykoz'da gözaltına alındı. 1 ton 317 kilo metamfetamin, 123 kilo 900 gram uyuşturucu yapımında kullanılan kimyasal sıvı, 10 bin 398 dolar, 2 bin 350 Euro, 517 bin 430 lira ele geçirildi. (DHA)

Uyuşturucuyu bir kez deneyenlerin % 70'i bağımlı oluyor

GAZİ Üniversitesi Tıp Fakültesi Dekanı ve Halk Sağlığı Anabilim Dalı Başkanı Prof. Dr. Mustafa Necmi İlhan, son dönemlerde özellikle dijital mecralarda yer alan içeriklerde uyuşturucu maddelerin normal, standart ve kullanılabilir bir şey gibi lanse edilmeye çalışıldığını vurguladı. Yapılan araştırmalar sonucunda uyuşturucu bir kez deneyenlerin yüzde 70'inin bağımlı olduğunu tespit edildiğini belirten İlhan, "Bazen çok kötü örnekler oluyor. Ekranda ve sosyal medyada görüyorsunuz. Sanki uyuşturucu kullanılabilir, standart bir şey gibi insanlara gösterilmeye çalışılıyor. Oysaki öyle değil. Uyuşturucuyu bir kez deneyenlerin yüzde 70'i bağımlı oluyor" dedi. (İHA)

EK-3: Haber Başlıklarındaki İfade Örnekleri

Haber Başlıklarında Çarpıcı İfade – Magazinsel Söylem

Hürriyet

- Racon Masasında Ne Oldu
- Dedektif Patiler Görev Başında
- Otel Odasında Feci Son
- B-3 Koğuşuna Zehir Baskını
- Esrarın Başkenti
- ODTÜ'lü Torbacı
- Zehir Taciri El Muhtar
- Barona Tatil Sürprizi
- Tek Böbrekli Baron
- Evlere Teslim Uyuşturucu

Milliyet

- İstanbul'da Rekor Uyuşturucu
- Torbacılara Şafak Baskını
- Böbreğini Satıp İmalathane Kurdu
- Tüm Baronlar ve Baroniçeler Gözaltına Alındı
- Magnum 95 Kilo Eroini Buldu

Posta

- Zehirli Şantaj
- Esrarlı Gezi
- Peluş Ayıda Uyuşturucu
- Kavurma Arası Uyuşturucu
- Zehir Taciri Akademisyenin Cezası Belli Oldu
- Zehir Tacirlerine Büyük Baskın
- Asma Yaprığı Bidonunda Zehir
- Kimyager Sevgili İle Zehir İmalatı
- Zehir Parası İle Lüks Hayat
- Aile Boyu Zehir Ticareti
- Böbreğini Sattı Villada Kenevir Serası Kurdu
- Kökünü Kurutma Operasyonu
- Çifte Ölüm

Sabah

- Türk Escobar İçin Saygıda Kusur Etme Talimatı Vermiş
- İstanbul'un Korku Tünelleri
- O Muhtar Zehir Taciri Çıktı
- Holding Patronu Uyuşturucu Baronu
- Kimyager Sevgili İle Uyuşturucu İmal Etti
- 11 İlde Baron ve Baronie Operasyonu
- Escobar'ın Evinde Mutluluk Pozu

Sözcü

- Zehir Tacirlerine Darbe
- Matbaa ile İlaç Deposuna Zehir Baskını
- Uyuşturucu Baronları Siyasetçi Satın Alıyor
- Suç Örgütüne Nefes Kesen Operasyon
- Holding Patronu Uyuşturucu Baronu Çıktı
- Sevgilisi Fotoğraf Paylaştı Kartel Baronu Yakalandı
- Dev Operasyon: 1 Ton Zehir Ele Geçirildi
- Uyuşturucu Baronu Ortiz Kadın Kılığında Firar Etti
- Öğrenciler Uyuşturucu Bataklığına Çekiliyor

ÖZGEÇMİŞ

Bülent Ecevit Üniversitesi Sınıf Öğretmenliği lisans programı ve Topkapı Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Güvenlik Bilimleri Ana Bilim Dalı Güvenlik Bilimleri ve Uygulamaları tezli yüksek lisans programı mezunudur.

